

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

160 (12) / 2023

ON AIR BULGARIA

2023
in Review

КАКВО ДОНЕСЕ 2023?

The Great
Inventions

ОТКРИТИЯТА НА ГОДИНАТА

Winter
Delights

ЗИМНИ РАДОСТИ

THE SMOKE DISSIPATES

Demian Pintos, General Manager, Philip Morris Bulgaria
Деммиан Пинтос, генерален мениджър, „Филип Морис България“

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

ЕВРОПЕЙСКО
ПЪРВЕНСТВО ПО
ВДИГАНЕ НА ТЕЖЕСТИ
СОФИЯ, БЪЛГАРИЯ 2024

ГЛЕДАЙ НА ЖИВО ЕЛИТА НА ЩАНГИТЕ!

12-20 ФЕВРУАРИ 2024

📍 АРЕНА СОФИЯ

КУПЕТЕ БИЛЕТИ ОТ eventim ✨

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на младежа и спорта

СПОРТ ТОТО

ВАШАТА ПОЧИВКА ЗАПОЧВА ОЩЕ НА ЛЕТИЩЕТО

През най-натоварените месеци от годината увеличеният пътнически поток създава предпоставки за забавяне на процедурите по чек-ин и проверка на сигурността на всички европейски летища. Навременното пристигане за предстоящ полет остава надеждна мярка срещу множество главоболия, които могат да помрачат началото на всяко лятно приключение. „България Еър“ цени спокойствието и комфорта на своите пътници. Затова националният превозвач съветва пристигането на летището да се осъществява минимум 3 часа преди излитане до някоя от международните дестинации, до които лети авиокомпанията.

В помощ за едно бързо и безпроблемно отвеждане за полет, „България Еър“

предоставя безплатен online check-in за почти всички свои дестинации. Така всеки може да спести време, като сам издаде бордната си карта лесно и удобно.

В допълнение към тази услуга, Летище София предоставя на използвалите online-check in пътници специални drop-off гишета, където да оставят своя допълнителен чекиран багаж.

По този начин националният превозвач отговаря на увеличената натовареност на летищата, до които оперира по международните си полети, като следи за нуждите на своите пътници и безпроблемното им пътуване към тяхното лятно приключение.

Актуална информация - на www.air.bg.

YOUR HOLIDAY STARTS AT THE AIRPORT

During the busiest months of the year, the increased passenger flow creates conditions for delays in check-in procedures and security checks at all European airports. Arriving on time for an upcoming flight remains a foolproof measure against the many headaches that can mar the start of any summer adventure.

Bulgaria Air values the peace and comfort of its passengers. Therefore, the national carrier advises to arrive at the airport at least 3 hours before departure to any of the international destinations to which the airline flies.

To help you get on your flight quickly and smoothly, Bulgaria Air provides free online check-in for almost all of its destinations. So everyone can save time by issuing their own boarding pass easily and conveniently. In addition to this service, Sofia Airport provides passengers using online check-in with special drop-off counters where they can leave their additional checked baggage.

In this way, the national carrier responds to the increased traffic at the airports it operates to on its international flights, keeping an eye on the needs of its passengers and their smooth journey to their summer adventure.

For more information - www.air.bg.

21

ГОДИНИ
БЪЛГАРИЯ
ЕЪР

НОВИ КРИЛЕ НОВИ ПРИКЛЮЧЕНИЯ 21 ГОДИНИ БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Изживей своето ново приключение с удобен полет на крилете на чисто новите ни самолети Airbus A220!

България Еър

Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

20 | България може да бъде първият бездимен пазар
Демиян Пинтос, генерален мениджър на "Филип Морис България"

24 | Bulgaria Could Be the First Smoke-Free Market

- 10 | Числа и лица
Numbers and Faces
- 12 | Въже в блатото
- 14 | A Rope in the Swamp
- 30 | Революция на гребно
- 34 | A Small-Scale Revolution

**37 | ANALYSIS
POLITICS**

44 | Наклонената кула на PISA
Проблемите на образованието у нас не са там, където сочат международните проучвания

48 | The Leaning Tower of PISA

- 38 | Калейдоскоп
Kaleidoscope
- 40 | Светът, какъвто не трябваше да бъде
- 42 | The World As It Wasn't Meant to Be

**53 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

56 | Най-интересните изобретения на 2023
От най-мощния компютър в историята до първия козметичен лазер за домашно ползване

60 | The Best Discoveries of 2023

- 54 | Шедьовър от боклука
A Masterpiece from the Scrapyard
- 66 | Загледани в звездите
Staring at the Stars
- 72 | Размерът има значение
- 75 | Size Does Matter

**79 | TRAVEL
LIFESTYLE**

86 | 21 идеи за подаръци
За нея, за него и за децата: как да се справим без стрес с пазаруването на подаръци

86 | 21 Christmas Gift Ideas

- 80 | Афиш
Poster
- 83 | Историята срещу Холивуд
History vs. Hollywood
- 96 | Зимни радостни
Winter Delights
- 110 | Благословени мехурчета
- 113 | Blessed Bubbles

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР

Константин Томов

ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ

Global Club

АВТОРИ

Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

ДИЗАЙН

BRAND NEW DESIGN

ИЗДАТЕЛ

ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

Виктория Миткова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС

1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

IBAN: BG57 СЕСВ 9790 1019 1023 03
BIC: СЕСВВГСФ
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и сдружителни произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он еър" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за които получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ИВАЙЛО ПЕТРОВ е сред талантливите млади български фотографи, създател на студио Focus Shift. Специализира модна и портретна фотография. Освен това се интересува от кино и от Вселената, която ни заобикаля. Вярва, че за добрите снимки е необходима комбинация от талант, оригинално мислене и качествена техника, като последната е най-маловажна.

IVAYLO PETROV is one of the most gifted young Bulgarian photographers and creator of Focus Shift Studio. He specializes in fashion and portrait photography. Furthermore, he has interests in movies and in the Universe that surrounds us. He believes that one needs a combination of talent, original ideas, and quality equipment to make good pictures – with the last condition being of the least importance.

BMW iX & BMW i4.

СПЕЦИАЛНИ УСЛОВИЯ ЗА ЛИМИТИРАН
БРОЙ АВТОМОБИЛИ НА СКЛАД.

За повече информация и оферта, моля свържете се с нашите търговски екипи от М Кар Груп.

М Кар Варна

9023, Варна
бул. "Вл.Варненчик" 320
contact@bmw-mcarvarna.bg
www.bmw-mcarvarna.bg
Тел.: +359 52 918 208

М Кар Плевен

5800, Плевен
кв. "Дружба" 1
contact@bmw-mcarpleven.bg
www.bmw-mcarpleven.bg
Тел.: +359 64 970 804

М Кар Пловдив

4003, Пловдив
бул. "Карловско шосе"
contact@bmw-mcar.bg
www.bmw-mcar.bg
Тел.: +359 32 571 296

М Кар София

1407, София
бул. "Черни връх" 53
contact@bmw-mcarsofia.bg
www.bmw-mcarsofia.bg
Тел.: +359 2 49 28 335

BMW i4 eDrive35: Среден разход на електроенергия в кВтч/100км: 18,7–15,8, CO₂ емисии в г/км (комбинирани): 0
BMW iX xDrive40: Среден разход на електроенергия в кВтч/100км: 21,1–19,3, CO₂ емисии в г/км (комбинирани): 0

"БЪЛГАРИЯ ЕЪР" ПОСРЕЩНА ТРЕТИЯ СИ НОВ AIRBUS A220-300

"BULGARIA AIR" WELCOMED ITS THIRD NEW AIRBUS A220-300

На 3 ноември "България Еър" посрещна третия си самолет Airbus A220-300 LZ-PAR. Националният авиопревозвач модернизира и надгражда своя флот през 2023, като предлага на пътниците високо ниво на комфорт по време на полет. Новите самолети са по-екологични и икономични, използвайки 25% по-малко гориво, и с наполовина по-малък шумов отпечатък.

Airbus A220 предлага най-широките седалки в своя клас, по-големи прозорци, много светла и тиха пътническа кабина и адаптивна климатична система. Редица функционални удобства като USB портове за зареждане на електронни устройства също са на разположение на всяка седалка. Самолетът от по-голямата модификация A220-300 разполага със 143 места, 8 от които са запазени за бизнес класата. Конфигурацията на местата в A220 е в съотношение 3:2, като това позволява 80% от пътниците да бъдат разположени до прозореца или пътеката.

С регистрацията си LZ-PAR националният превозвач продължава традицията с наименуването на самолетите на големи европейски градове като френската столица Париж. Предишните два самолета Airbus A220, които пристигнаха през юни и август, са с регистрации LZ-ROM (Рим) и LZ-LON (Лондон).

On November 3, Bulgaria Air welcomed its third Airbus A220-300 LZ-PAR aircraft. The national airline is modernizing and upgrading its fleet in 2023, offering passengers a high level of in-flight comfort. The new planes are more environmentally friendly and economical, using 25% less fuel and with half the noise footprint.

The Airbus A220 offers the widest seats in its class, larger windows, a very bright and quiet passenger cabin and an adaptive climate system. A number of functional amenities such as USB ports for charging electronic devices are also available at each seat. The aircraft of the larger A220-300 modification has 143 seats, 8 of which are reserved for business class. The seating configuration of the A220 is 3:2, allowing 80% of passengers to be positioned by the window or aisle.

With its LZ-PAR registration, the national carrier continues the tradition of naming its aircraft after major European cities such as the French capital Paris. The previous two Airbus A220s, which arrived in June and August, have the registrations LZ-ROM (Rome) and LZ-LON (London).

СПЕЦИАЛНИ ЦЕНИ ДО КРАЯ НА НОЕМВРИ

SPECIAL PRICES UNTIL THE END OF NOVEMBER

В последните ноемврийски дни националният превозвач обявява специална Black Friday промоция за полети по всичките си международни дестинации. Само в дните до 30 ноември може да закупите своя изгоден билет за пътувания, започнали до 31 март 2024. Специалните цени до Атина и Рим започват от 75 евро в посока, а тези до Берлин, Франкфурт и Лондон - от 85 евро. Стартовата цена на едностранните билети до Париж, Магриг, Брюксел и Прага е 95 евро. В цената на билетите в икономична класа е включен 1 брой ръчен багаж до 10 кг, а също и дамска чанта или чанта за лаптоп. Пътниците получават и безплатен кетъринг на борда – сандвич, бутилка вода, топли и студени напитки и шоколадче. В бизнес класата пасажерите могат да се насладят на 4-степенно меню.

In the last days of November, the national carrier announced a special Black Friday promotion for flights to all its international destinations. Only in the days until 30 November can you buy your bargain ticket for journeys starting up to 31 March 2024. Special fares to Athens and Rome start from €75 one way and those to Berlin, Frankfurt and London - from €85. The starting price of one-way tickets to Paris, Madrid, Brussels and Prague is 95 euros.

The price of tickets in economy class includes 1 piece of hand luggage up to 10 kg, as well as a handbag or a laptop bag. Passengers also receive free catering on board – a sandwich, a bottle of water, hot and cold drinks and a chocolate bar. In business class, passengers can enjoy a 4-course meal.

ТВОЯТ ВИРТУАЛЕН АСИСТЕНТ

НА ЛИНИЯ **24/7**

Открий **Беа** във **Viber** и лесно получи информация относно услугите и продуктите на **ЦКБ**.

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Беа отговаря на въпросите ти през
Viber, **CCB Mobile** и **www.ccbank.bg**

D&
BO

BEOLAB 8

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

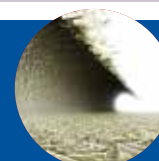
30 | **РЕВОЛЮЦИЯ НА ДРЕБНО**
A SMALL-SCALE REVOLUTION

20 | **ИНТЕРВЮ: ДЕМИАН ПИНТОС**
INTERVIEW: DEMIAN PINTOS

12 | **ВЪЖЕ В БЛАТОТО**
A ROPE IN THE SWAMP

ЧИСЛА И ЛИЦА FIGURES & FACES

43 500 000 000

евро са средствата, изпратени от европейски емигранти към страните от съюза през 2022 година - увеличение от цели 14% на годишна база, показват данни на Eurostat. В случая с България паричните трансфери от емигранти към страната са формирали повече от 1% от Брутния национален продукт за миналата година.

EN

43.5 billion euros are the funds sent by European emigrants to the countries of the union in 2022 - an increase of as much as 14% on an annual basis, according to Eurostat data. In the case of Bulgaria, money transfers from emigrants to the country formed more than 1% of the Gross Domestic Product last year. ■

520

млн. лева ще са средствата за култура в държавния бюджет за 2024 година, потвърдиха Кирил Петков и Бойко Борисов от името на управляващото мнозинство. Това е увеличение със 133 млн. лева спрямо тазгодишния бюджет. Предвиждат се 68 млн. лева допълнително за сценични изкуства, музеи и галерии.

EN

BGN 520 million will be the funds for culture in the state budget for 2024, confirmed Kiril Petkov and Boyko Borisov on behalf of the ruling majority. This is an increase of BGN 133 million compared to this year's budget. Additional 68 million BGN is planned for performing arts, museums and galleries. ■

1

млн. евро дарение от Amazon Web Services получи Институтът за компютърни науки, изкуствен интелект и технологии (INSAIT) към Софийския университет. Новината бе потвърдена от българското правителство. INSAIT е първият изследователски институт на световно ниво в Източна Европа, и за кратко успя да привлече изключителни международни учени, се казва в официалното съобщение на Amazon Web Services.

EN

The Institute for Computer Sciences, Artificial Intelligence and Technologies (INSAIT) at Sofia University received an EUR 1 million donation from Amazon Web Services. The news was confirmed by the Bulgarian government. INSAIT is the first world-class research institute in Eastern Europe, and in a short time it has managed to attract outstanding international scientists, according to the official announcement of Amazon Web Services. ■

5 230 000

хектолитра бира са продадени в България през 2022 година, с 80,000 повече спрямо 2021, показват данни на Съюза на пивоварите. Като цяло продажбите на бира в Европейския съюз са се увеличили от 301 млн. хектолитра през 2021 до 317 млн. през 2022. Най-големите производители са Германия, Испания и Полша.

EN

5,230,000 hectoliters of beer were sold in Bulgaria in 2022 - an 80,000 hectolitres increase compared to 2021, according to data from the Union of Brewers. Overall, beer sales in the European Union have increased from 301 million hectoliters in 2021 to 317 million in 2022. The biggest producers are Germany, Spain and Poland. ■

ЗАСТРАХОВКА ПЪТУВАНЕ В ЧУЖБИНА ОНЛАЙН С ПОЛИЦА НА МИГА? ИМАШ Я ОТ-ДО!

ОТ
2.99
лв.

- ✓ Покритие за COVID-19
- ✓ Стоматологична помощ
- ✓ Медицински разходи

КУПИ ОНЛАЙН

СРАВНИ ОФЕРТИ, СПЕСТИ И ВЗЕМИ

VIVACOM

СКАНИРАЙ И ИЗБЕРИ
ЗАСТРАХОВКА ТУК!

ВЪЖЕ В БЛАТОТО

Световната икономика се е устремила към все по-шокиращи нива на дълга. "Данък богатство" изглежда като решение на проблема - но реалистичен ли е всъщност?

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ISTOCK

Краде от бедните и дава на богатите, какъв глупак", пеят "Монти Пайтър" за тяхната версия на Робин Худ в един стар скеч на легендарните комици. Смутеният герой промърморва в отговор: "Това преразпределение на богатствата се оказва по-сложно, отколкото си мислех".

В ИЗВЕСТЕН СМИСЪЛ В СЪЩАТА РОЛЯ ДНЕС са се озовали хората, които определят паричната политика в Европа и отвън океана. Десетилетието, което трябваше да стабилизира финансовата система след краха от 2008, вместо това бе използвано за надуването на огромни финансови балони; днес повечето правителства са затънали в такива блатата от дългове, в каквито не са били никога преди в мирно време (България с нейния държавен дълг от 24% от БВП е от малкото изключения, но това всъщност не е утеха - при силно скачените съдове на европейската икономика сътресенията при големите дължници ще засегнат и онези, които са живели по-скромно). В същото време обикновените хора са видели твърде малко ползи от този нов дълг. По изчисления на Световния икономически форум, от 42-та трилиона долара ново благосъстояние, създадено в годините след началото на пандемията, над две трети са отишли в ръцете на най-богатия 1% от световното население. През миналото десетилетие говорехме за шокиращи нови нива на неравенство, но тогава прословутият 1% получаваше около половината от новосъздадените блага. Сега са две трети - и вероятно ще продължат да растат.

ЗАЩО СЕ ПОЛУЧИ ТАКА? След като най-тежките ефекти от финансовата криза започнаха да отшумяват през 2011-2012, много икономисти заявиха, че сега е времето правителствата да харчат. При очертаващите се дълги години на минимални лихви моментът изглеждаше подходящ да се инвестира в инфраструктура, здравеопазване, зелен преход. Накратко, в неща, които после

биха предизвикали ускорен икономически растеж, и биха намалили съотношението дълг-БВП. В същото време инвестицията би ни струвала съвсем евтино при близки до нулата лихвени проценти. По всичко личи, че правителствата са послушали съвета и са харчили трескаво в последното десетилетие. Само че не за онова, за което трябваше. Държавният дълг на САЩ надхвърли шокиращите 121% в края на 2022 (данни на МВФ). Този на Канада е почти 107%. В Европа има седем големи икономики с трицифрен дълг - не само до болка познатите случаи на Гърция (177%) и Италия (145%), но също и Франция, Великобритания, Португалия, Испания, Белгия... Да не говорим за Япония, която държи световния рекорд със съотношение правителствен дълг към БВП от над 261%. Това са показатели, които никога преди не са регистрирани в мирно време.

Това нямаше да е чак такъв проблем, ако двете условия от розовия сценарий на икономистите се бяха осъществили: лихвите бяха останали ниски, а разумно инвестиранията средства бяха отключили нов икономически растеж, който да размие дълговите съотношения. Но

По всичко личи, че правителствата са послушали съвета и са харчили трескаво в последното десетилетие. Само че не за онова, за което трябваше. Държавният дълг на САЩ надхвърли 121% в края на 2022

това не се случи: надигналата се инфлация сложи точка на ерата на евтините пари и на количествените облекчения. А трилионите нов дълг, вместо да отиват за нови железници или болници, явно са приключили пътя си в джобовете на мултимилиардерите.

НО ГЛАВНИЯТ ПРОБЛЕМ НА СЪВРЕМЕННАТА западна икономика е груг. Той е заложен в самата ѝ структура, макар че политици и финансисти избягват да говорят за това. И се състои от няколко компонента.

Единият е в застаряващото - почти навсякъде в развития свят - население. Това значи все повече пенсионери и все по-малко работещи; тоест все повече социални и здравни разходи (пенсионерите не само стават повече, но и живеят все по-дълго) и по-ниски данъчни приходи.

Вторият компонент е непрекъснато нарастващите разходи във връзка с глобалната несигурност. Повече от четвърт век след 1989, световната икономика се възползваше от т. нар. "мирен дивидент" - отпадането на сериозни военни и разузнавателни разходи след края на Студената война. Но днес този дивидент вече не съществува; от Украйна до Газа, новините ясно подсказват, че навлизаме в период на скъпа геополитическа несигурност.

Накрая, разбира се, идват повишените лихви. Разликата между обслужването на един трилион долара дълг при 0% лихва, и при 5% лихва, е като разликата между спокойната дрямка и епилептичния пристъп.

Комбинирани, тези три фактора вещаят госта мрачно бъдеще. Американският Congressional Budget Office наскоро прогнозира, че държавният дълг ще скочи до 181% от БВП към 2053 година. Във Великобритания аналогичната бюджетна служба предвижда достигане на още по-стряскащите 310% дълг към БВП през следващия половин век.

Обичайното спасение за свръхдължниците е инфлацията - тя разводнява дълга на правителствата, като в същото време увеличава приходите им. Но ▶▶

A ROPE IN THE SWAMP

The world economy has spiralled towards increasingly shocking levels of debt. A "wealth tax" seems like a solution to the problem - but is it realistic?

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

He steals from the poor and gives to the rich, stupid, stupid bitch," sings Monty Python to their version of Robin Hood in an old sketch by the legendary comedians. The confused hero mutters back, "This redistribution of wealth is trickier than I thought."

IN A SENSE, THE PEOPLE WHO SET monetary policy in Europe and overseas have found themselves in the same role today. The decade that was supposed to stabilise the financial system after the crash of 2008 was instead used to inflate huge financial bubbles; today, most governments are trapped in such mires of debt as they have never been before in peacetime (Bulgaria, with its public debt of 24% of GDP, is one of the few exceptions, but this is not a consolation - given the highly interconnected vessels of the European economy, the upheavals among the big

debtors will also affect those who have lived more modestly). At the same time, ordinary people saw very little benefit from this new debt. According to calculations by the World Economic Forum, of the USD 42 trillion in new wealth created in the years since the start of the pandemic, more than two-thirds has gone into the hands of the richest 1% of the world's population. In the past decade, we talked about shocking new levels of inequality, but then the notorious 1% received about half of the newly created wealth. Now it's two-thirds — and likely to keep growing.

WHY DID IT TURN OUT THAT WAY? After the worst effects of the financial crisis began to subside in 2011-2012, many economists said now was the time for governments to spend. With long years of low interest rates looming, the time seemed right to invest in infrastructure, healthcare, and the green

transition - that is, in things that would then trigger accelerated economic growth and lower debt-to-GDP ratios. At the same time, the investment would cost us quite cheaply at close to zero interest rates.

By all accounts, governments have heeded the advice and went on a spending spree over the past decade. But they didn't spend it where it was needed. US national debt exceeded 121% at the end of 2022 (IMF data). Canada's is almost 107%. In Europe, there are seven major economies with triple-digit debt - not only the painfully familiar cases of Greece (177%) and Italy (145%), but also France, Great Britain, Portugal, Spain, Belgium... Not to mention Japan, which holds the world record for a government debt-to-GDP ratio of over 261%. These are indicators that have never been recorded before in peacetime.

This wouldn't be such a problem if the two ►

CRAFTED IN JAPAN
MAZDA CX60 Plug-in Hybrid

327КC, 8 степенен автоматик, 4x4
8000 лв ЕКО БОНУС от MAZDA до 31 декември 2023

mazda.bg

DRIVE TOGETHER

► ► сегашната не е типична - тя е инфлация "от лошия вид", както казват икономистите. Удря основно по доходите на хората, но без да тласка достатъчно нагоре заплатите и, съответно, данъчните приходи.

КАКВО Е ТОГАВА СПАСЕНИЕТО? Има само два варианта. Единият е да се насърчи растежът, примерно с големи инвестиции в инфраструктура. Но парите за това вече са изядени и изпити, образно казано. Другият е да се увеличи данъчната тежест. Но и това е нож с две остриета: може да доведе до икономическа криза, до ново намаляване на фискалните приходи и до свиване на БВП - което още повече ще напомпа дълговите съотношения.

Затова все повече икономисти - и с леви, и дори с десни разбирания - вече говорят за прибягване към т. нар. "данък богатство". По същество, това е алтернатива на данъка върху доходите, при която се облагат активите на отделните граждани или домакинства. Лесно може да се калибрира така, че да засяга само свръхбогатите. От pogodен данък ще бъдат засегнати само шепа хора, които могат да си го позволят, а ефектът върху хазната ще е сериозен, твърдят застъпниците му. В Съединените щати предлагат да се въведе pogodен данък от 2% годишно върху всички активи (финансови и материални) на стойност над 100 милиона долара. Това би имало и добър ефект върху неравенството. По изчисления на Федералния резерв, най-заможните 10% от домакинствата в страната са контролирали 61% от всичките ѝ богатства през 1989 година. През 2019 в техни ръце са вече 70%. "Данък богатство" би могъл да възстанови поне малко баланса. Някои икономисти изчисляват, че ефектът от въвеждането му би бил от порядъка на 100 милиарда долара годишно.

ОТ ДРУГА СТРАНА, СКЕПТИЦИТЕ С ПРАВО отбелязват, че въвеждането на pogodен данък ще е трудно, че той ще доведе до укриване на доходи и активи и на практика не само няма да увеличи приходите на хазната, но може и да ги понижи. Да не говорим, че наличието на политическа воля за налагането на "данък богатство" е твърде съмнително. Европа е отличен пример: през 1990 в 12 държави от региона съществуваше някаква форма на такава такса. Днес я има само в три - Норвегия, Швейцария и Испания. Политиците наистина не се отличават твърде много от героя на "Монти Пайтън". ■

For quarter of a century after 1989, the world economy benefited from the so-called "peace dividend" - the drop in serious military and intelligence spending after the end of the Cold War. But today that dividend no longer exists

► conditions of the economists' rosy scenario had come true: interest rates had remained low and prudently invested funds had unleashed new economic growth that would dilute debt ratios. But that didn't happen: soaring inflation put an end to the era of cheap money and quantitative easing. And the trillions in new debt, instead of going to new railways or hospitals, have apparently ended up in the pockets of multi-billionaires.

HOWEVER, THE MAIN PROBLEM OF THE MODERN Western economy lies elsewhere. It is embedded in its very structure, although politicians and financiers avoid talking about it. It consists of several components.

To begin with, the ageing population almost everywhere in the developed world. This means more and more pensioners and less and less working people; that is, more and more social and health costs (pensioners not only get older but also live longer) and lower tax revenues.

The second component is the ever-increasing costs of global uncertainty. For more than a quarter of a century after 1989, the world economy benefited from the so-called "peace dividend" - the drop in serious military and intelligence spending after the end of the Cold War. But today that dividend no longer exists; from Ukraine to Gaza, the news clearly suggests that we are entering a period of costly geopolitical uncertainty. Finally, of course, come the increased interest rates. The difference between servicing a trillion dollars of debt at 0% interest and at 5% interest is like the difference between a peaceful nap and an epileptic seizure. Combined, these three factors portend a

rather bleak future. The US Congressional Budget Office recently projected that the national debt will jump to 181% of GDP by 2053. In Britain, the similar Budget Office predicts reaching an even more startling 310% debt to GDP over the next half century. The usual salvation for the over-indebted is inflation - it dilutes governments' debt while at the same time increasing their revenues. But the current one is not typical - it is "the bad kind" of inflation, as economists say. It mainly hits people's incomes, but without sufficiently pushing up wages and, consequently, tax revenues.

WHAT THEN IS SALVATION? THERE ARE ONLY TWO OPTIONS. One is to encourage growth, for example with large investments in infrastructure. But the money for this has already been eaten and drunk, figuratively speaking. The other is to increase the tax burden. But this is also a double-edged sword: it could lead to an economic crisis, a further reduction in fiscal revenues and a contraction of GDP - which would further inflate debt ratios.

That is why more and more economists - both left-wing and even right-wing - are already talking about resorting to the so-called "wealth tax".

ESSENTIALLY, IT IS AN ALTERNATIVE TO INCOME TAX, where the assets of individual citizens or households are taxed. It could easily be calibrated to only affect the ultra-rich. Such a tax will affect only a handful of people who can afford it, and the effect on the treasury will be serious, its advocates claim. In the United States, they propose to introduce a similar tax of 2% per year on all assets (financial and material) worth more than 100 million dollars. This would also have a good effect on inequality. According to Federal Reserve calculations, the wealthiest 10% of households in the country controlled 61% of all its wealth in 1989. In 2019, 70% are already in their hands. A "wealth tax" could restore the balance at least a little. Some economists estimate that the effect of its introduction would be on the order of 100 billion dollars a year. On the other hand, sceptics rightly point out that the introduction of such a tax will be difficult, that it will lead to the evasion of income and assets, and in practice not only will not increase the revenue of the treasury but may even decrease it. Not to mention that the presence of political will to impose a "wealth tax" is highly doubtful. Europe is an excellent example: in 1990, some form of such a fee existed in 12 countries of the region. Today it is found in only three countries - Norway, Switzerland and Spain. Politicians really aren't too different from the Monty Python character. ■

WAYCLIX.COM: ОТКРИЙТЕ ИНОВАЦИЯТА - СВЪРЗАНО ПЛАНИРАНЕ НА ПЪТУВАНЕ.

Въпросите винаги са едни и същи: Кой е подходящият полет? В кой район на града и къде ще нощувате? Удобен ли е достъпът от там до всички места, които искате да посетите? Как се стига от летището до хотела?

И нещо много важно – ще успеете ли да откриете и поберете всичко в разполагаемия бюджет?

Отговорите изискват избори от куп различни сайтове за пътуване с безкраен брой оферти, както и проучване на картата на града за предварителна ориентация.

Докато избирате всички части от пътуването, постоянно трябва ги свързвате в една обща картина и да проверявате дали се вметват в бюджета си. И на това отгоре правите всичко наум.

Вече има отговори на всички тези въпроси - Wayclix.com. Планирайте безгрижно и постоянно виждате цялата картина пред себе си.

Как работи?

Попълват:

- целеви бюджет;
- начална точка и дестинация, дати и брой пътници;
- предпочитан вид на трансфера между летището и хотела.

Wayclix.com генерира и показва на една страница първоначален план за пътуване, включващ:

- най-евтин полет;

Wayclix
PLAN YOUR TRAVEL & STAY

- опция за летищен трансфер;
- най-близко настаняване до центъра на града.

Всичко заедно в рамките на целевия бюджет.

Може да промените всяка част от този план. Тези промени незабавно се отразяват в общия бюджет. Всичко се случва на една страница в сайта и така през цялото време сте наясно с общата картина на

пътуването.

Wayclix.com е подходящ както за хора, които пътуват често, така и за тези, които спонтанно се впускат в нови приключения. Планерът е полезен при организацията на индивидуални и групови пътувания и е надежден съюзник, улесняващ всяка стъпка в планирането на пътуване.

Wayclix.com - направен от пътешественици за пътешественици.

WAYCLIX.COM: DISCOVER THE INNOVATION - CONNECTED TRAVEL PLANNING.

Tired of spending hours researching and planning your trips?

The questions always stay the same: Which is the best possible flight? In which part of the city and where will you stay? How do you get from the airport to the hotel? Are all the desired places to visit on a walking distance from there?

And something very important - will you be able to find and fit everything in the available budget?

The solution requires choices from various travel sites with countless offers, as well as viewing the map of the city in order to get familiar with the possible surroundings.

As you choose all the parts of your trip, you constantly need to look at the big picture of the plan and check if it fits into your budget. And on top of that, you do everything in your head, manually .

Wayclix.com is the answer to all those questions. You plan carefree and constantly see the whole picture in front of you.

How does it work?

You fill in:

- target budget.
- starting point and destination, dates, and number of passengers.
- preferred type of transfer between the airport and the hotel.

Wayclix.com generates and displays on one page an initial travel plan including:

- cheapest flights.
- airport transfer options.
- closest accommodation to the city center.

And everything is within the targeted budget. You may change any part of this plan. These changes are immediately reflected in the general budget. Everything happens on one page on the site, so you are always aware of the big picture of the trip.

Wayclix.com is suitable for both frequent travelers and those who spontaneously embark on new adventures. The planner is both useful in the organization of individual or group trips and a reliable ally facilitating every step in travel planning.

Wayclix.com - Made by travelers for travelers.

ТАЗИ КОЛЕДА ПОДАРИ ИНВЕСТИЦИЯ ЗА СВЕТЛО БЪДЕЩЕ

Последните няколко години накараха много от нас да се замислят за преходността на краткосрочните материални придобивки и стойността на дългосрочните цели в живота.

Възможно ли е тази година да направим подарък, който да приближи нас и или нашите близки към тези цели?

ИНВЕСТИЦИЯТА КАТО ПОДАРЪК

Ако искате да направите значим подарък на близък замислете за инвестицията като такъв. По-голямата отгелена сума за дадена вещь ще донесе моментно удоволствие и усмивки, но инвестицията е средство за постигане на дългосрочни цели в живота като средства за образование, спокойни старини, нов дом, а защо не и нещо по-краткосрочно като мечтана почивка.

ИНВЕСТИЦИЯТА КАТО ОБРАЗОВАНИЕ

Освен че носи потенциал за по-добро бъдеще, дългосрочното спестяване и инвестиране като подарък носи със себе си и досег до финансовите пазари и инструментите, които те ни предлагат. Един такъв подарък ще накара вашите близки да се замислят и неусетно да подобрят финансовата си култура. Какъв по-добър подарък за един тиийнейджър, например?

GIFT CARDS: ЕЛАНА

Нашите гифт карти ви дават възможност да подарите желаната сума, която в последствие да бъде инвестирана от получателя в избран финансов продукт. Реципиентът може да реши дали да използва тази сума еднократно или да продължи да инвестира. В процеса, по всяко време, ще му помагат нашите финансови консултанти и експерти.

БЕЗПЛАТНА КОНСУЛТАЦИЯ

Ако искате да научите повече за условията на нашите подаръчни карти, може да посетите нашия уебсайт (elana.net/fund-management) или да се свържете директно с нас:

Изненадай близките си!

Тази Коледа,
инвестиция за
св е т л о
БЪДЕЩЕ

Подари спестовен план или индивидуална инвестиция с гифт картата на **ЕЛАНА**
Фонг Менеджмънт.

 | **elana**
Fund Management

Настоящото представлява маркетингово съобщение. Инвестирането във финансови инструменти освен ползи носи и определени рискове. Повече информация за продуктите и услугите, предлагани от ЕЛАНА Фонд Менеджмънт, може да откриете на интернет страницата на дружеството (elana.net/fund-management).

 | **елана**
Фонг Менеджмънт

Ралица Григорова
Консултант
+3598100064
spesti@elana.net

Предоставената информация е маркетингов материал и не представлява инвестиционна консултация, съвет, инвестиционно проучване или препоръка за инвестиране и не следва да се тълкува като такава. Информацията е валидна към датата на издаване на маркетинговия материал и може да се промени в бъдеще. Информираме настоящите и потенциални инвеститори, че стойността на дяловете на договорните фондове и доходът от тях може да се понижат. Не се гарантират печалби и съ-

ществува риск за инвеститорите да не си възстановят пълния размер на инвестираните средства. Инвестициите във взаимни фондове, както и инвестициите на самия фонд, не са гарантирани от гаранционен фонд, създаден от държавата или друг вид гаранция. Постигнатите резултати от минали периоди не предвиждат бъдещата възвръщаемост. Преди вземане на окончателно инвестиционно решение е препоръчително инвеститорите да се запознаят с проспекта и с документа с ключова инфор-

мация за инвеститори на съответния фонд. Бъдещите резултати подлежат на данъчно облагане, зависещо от личното положение на всеки инвеститор и може да се промени в бъдещи периоди. Инвестирането в дялове на договорния фонд освен ползи носи и определени рискове, като ликвиден, оперативен, лихвен, валутен, политически риск, макроикономически риск, валутен риск, риск от концентрация и др. Пълна информация за рисковете може да бъде открита в проспекта на съответния фонд.

Изненадай близките си!

Мази Коледа...
инвестиция за
с в е т л о
БЪДЕЩЕ

Подари спестовен план или индивидуална инвестиция с гифт картата на **ЕЛАНА Фонд Менеджмънт.**

БЪЛГАРИЯ МОЖЕ ДА Е ПЪРВИЯТ БЕЗДИМЕН ПАЗАР В ЕВРОПА

Демриан Пинтос, генерален мениджър на "Филип Морис България", за Inflight Magazine

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Мястото на цигарите е в музея“, заяви неотдавна Яцек Олчак, главен изпълнителен директор на "Филип Морис Интернешънъл". Няма много други случаи в историята, в които компания с подобен мащаб да се отказва съзнателно от своя дългогодишен бизнес. Как върви преходът към бъдеще без дим? Кога ФМИ ще се превърне в напълно бездимна компания?

Нашата амбиция е съвсем ясна. Ние сме една от малкото компании, които се опитват да преустановят своя традиционен бизнес, а именно производството на цигари, и да се преориентират изцяло към една различна категория продукти. Днес над 36% от нашите приходи се формират от бездимни алтернативи. Над 27 милиона пушачи по света вече ползват нашата основна бездимна алтернатива IQOS, като 70% от тях са преминали изцяло на нея и са спрели да пушат цигари. Това е изключително важно, тъй като максималните ползи от бездимните алтернативи са постижими, само ако хората се преориентират изцяло към тях.

От 2008 насам сме инвестирали над 10.5 млрд. долара в научната разработка, оценка, производство, разпространение и непрекъснати иновации за нашите бездимни продукти. Поели сме твърд ангажимент и вече виждаме как отбелязваме напредък, гържава по гържава, пазар след пазар. Колкото повече се разрастваме, толкова повече потребители ще можем да привлечем, а колкото е по-голям броят потребители, толкова по-добре. Според

мен в този процес роля играят и препоръките от уста на уста. Видях това на практика тук в България. Независимо на каква възраст са пълнолетните потребители – 60-годишни, 40-годишни или 25-годишни – след като изпробват нашите продукти, преминават на тях и започват да ги ползват, те отиват при своите приятели и им казват, че това е правилният избор.

От ключово значение е, че този напредък е тясно свързан със способността ни да работим в сътрудничество и да обединяваме усилията на цялото общество – правителството, което определя регулациите, индустрията и потребителите. Това е обща мисия. Ако всички вървим в една посока, ако всички разбираме, че IQOS е научно обоснован и при неговата употреба се отделят значително по-ниски нива на вредни вещества в сравнение с цигарите, то тогава нашата бездимна мисия ще може да се реализира по-бързо. Има пазари, на които над 30%, а на места и до 40%, от пушачите вече са преминали към тези потенциално по-малко вредни бездимни алтернативи. Уверени сме, че след 10 до 15 години на някои от тези пазари тютюневият дим ще е част от миналото.

Как се движи България в това отношение?

Вярвам, че е напълно възможно ние да сме сред първите. България е една от държавите с най-високи нива на тютюнопушене в Европа, а пушачите обикновено търсят решения за отказ от цигарите. За нас нещата са много прости: ако не пушиш, не започвай; ако пушиш, спри; ако ►

► не можеш, направи промяна. Пушачите, които по данни на Световната здравна организация са около един милиард души в света, имат възможност да направят промяна с помощта на потенциално по-малко вредни алтернативи. България бележи голям напредък в тази посока. Потребителите тук бързо възприемат новите технологии и иновациите, и същевременно те не просто търсят най-доброто за себе си, но и, когато го намират, са склонни да го препоръчат на своите близки, колеги и пр. Горди сме с това, защото виждаме, че нещата се движат в правилната посока и вярваме, че България може да стане първият бездимен пазар на Балканите, а защо не и в Европа. Но за да се превърне нашата визия за бъдеще без дим в реалност, всички ключови участници в процеса – от правителството до научната общност – трябва да приемат важната роля, която тези продукти могат да изиграят в усилията на обществото за справяне с тютюнопушенето.

След като сте работил в Мексико и в централния офис на компанията в Лозана, вие на практика имате поглед върху всички пазари на компанията в глобален мащаб. Къде се нарежда България и какви са особеностите на пазара тук?

Класациите винаги са сложно нещо, защото е трудно да се определят измерими показатели. Ще започна с професионалните впечатления: екипът ни тук е голям и по-важното е, че всеки наш служител е напълно ангажиран с изпълнението на мисията ни за бъдеще без дим. Служителите ни са водени от науката и иновациите и са убедени, че пред България стои едно по-добро бъдеще - не само от гледна точка на бизнеса, но и по принцип. А що се отнася до личното ми отношение – доволен съм от възможността да живея и работя тук. Смятам, че България може да предложи разнообразни възможности и че много хора извън страната не са запознати с богатствата, което могат да открият тук: море, планини, ски курорти, прекрасни градове, подходящи за туризъм, като София, Варна и Пловдив. Аз и моето семейство сме много щастливи тук.

В кои социални и възрастови групи, и в кои географски региони са най-популярни вашите бездимни алтернативи? Къде виждате най-добра перспектива за сериозен растеж в близко бъдеще?

Хората пушат по различни причини. Няма един единствен продукт, който да отговори на предпочитанията на всички пълнолетни пушачи; необходима е широка гама от алтернативи. В категорията на бездимните алтернативи влизат разнообразни видове продукти, които се усъвършенстват непрекъснато, благодарение на напредъка в технологиите и науката, за да отговарят на променящите се предпочитания на

потребителите. В България е необходима допълнителна работа в два аспекта. Едният аспект е свързан с това всички да имат равен достъп - както до научната информация, така и до самия продукт. Важно е да се работи така, че продуктът да достигне до всеки град и всяко по-малко населено място в България. Вторият аспект е приемливата цена. Досега нашият фокус бе основно върху IQOS 3 DUO. Но сега, след пускането на пазара на водещият ни продукт IQOS ILUMA, предлагаме повече възможности под формата на три различни устройства от продуктовото семейство на три различни цени. Това е много важно, защото искаме да гарантираме, че всички имат достъп до тази изключителна иновативна технология.

През 2014 г., когато вашата бездимна алтернатива излезе за първи път на па-

зара, здравните ефекти от нея бяха хипотетични или оценени в неголям брой малки клинични проучвания. Какво знаем от науката сега, след като за 9 години са наблюдавани над милион потребители?

Непрекъснато излизат нови данни. Вярваме, че е от съществено значение да споделяме резултатите от научните ни изследвания с научната общност, правителствата и регулаторните органи. Споделянето на информация ни дава възможност да получаваме редовно обратна връзка, да спазваме регулаторните изисквания и да осигурим прозрачност за научната ни работа и резултатите от нея. От 2008 г. сме публикували основните резултати от изследванията ни в над 450 рецензирани публикации, а нашите учени представят и ще продължат да представят своите проучвания на множество научни конференции, както и на регулаторните органи в целия свят. Про-

"Потребителите тук не просто търсят най-доброто за себе си, но и, когато го намерят, са склонни да го препоръчат на своите близки, колеги. Горди сме с това, защото виждаме, че нещата се движат в правилната посока и вярваме, че България може да стане първият бездимен пазар на Балканите, а защо не и в Европа"

В последно време ФМИ прави сериозни инвестиции в сектори, които нямат нищо общо с тютюна и никотина, например продукти за подобряване на качеството на живота. Повечето хора биха казали, че една тютюнева компания няма място в подобен сектор. Каква е логиката за тези инвестиции?

Нашият фокус си остава замяната на всички цигари с научно обосновани алтернативи възможно най-скоро, което ще донесе ползи за пушачите, общественото здраве и обществото като цяло. Стъпвайки на вече създадената здрава основа и натрупаните експертни познания в природните науки, през февруари 2021 ние обявихме своята амбиция да разширим дейността си в посока подобряване качество на живот и да предложим иновативни продукти и решения, целящи да отговорят на незадоволените нужди на пациентите и потребителите. Открихме възможност да оползотворим блестящите умове и технологиите, с които вече разполагахме. Това ни отвори вратите към много нови категории, в които не сме имали присъствие преди. Стартираме с придобиването на три различни компании, след което си поставихме за цел до 2025 поне един милиард от нетните ни приходи да се формират от тези нови категории.

учванията, които правим, нямат аналог в индустрията по отношение на обхват и дълбочина. Те включват 18 неклинични и 10 клинични проучвания, посредством които е събрана по-голямата част от доказателствата, които представяме на регулаторните органи, например на Агенцията по храна и лекарства на САЩ (FDA), която на 7 юли 2020 издаде разрешение основната ни бездимна алтернатива да се предлага на пазара като продукт с модифициран риск с информация за намалено излагане. Уверени сме, че съвкупността от научни доказателства, обхващаща клинични данни, данни за химическия състав на аерозола и неклинични данни на ФМИ, подкрепя твърдението, че пълното премиване към IQOS, макар и не без риск, е по-добър избор за здравето на пълнолетните пушачи, които иначе биха продължили да пушат.

Няма много бизнес сектори с толкова строги и често променящи се регулации, като тютюневата индустрия. Каква е Вашата оценка за развитието в тази област в Европа и България? Какви са перспективите за този вид бизнес в ЕС?

Това, което виждам в България е, че правителството, индустрията и всички заинтересовани страни са отворени за науката. Мисля, че всички търсят решения с дългосрочно въздействие върху общественото здраве. Подобно нещо виждаме на всички европейски пазари, където бележим значителен напредък: Италия, Гърция, Германия и т.н. Има готовност за диалог и трябва да продължим да водим този диалог, като винаги се опираме на фактите и науката, както и на известна доза здрав разум. Това, за което настояваме, е продуктите да се регулират въз основа на тяхното въздействие върху крайния потребител и върху обществото като цяло.

Вече се изказахте ласкаво за екипа тук. Как оценявате пазара на труда в България като цяло? Какво може да предложи на своите служители компанията като "Филип Морис България" и как тя се справя с все по-жестоката конкуренция за квалифицирана работна ръка?

Стараме се подходът ни да е максимално прост. Най-добрият начин да привлечем хората, независимо дали става въпрос за българи, живеещи в България, българи, живеещи в чужбина или чужденци, е да създадем възможно най-добрата работна среда за тях. Аз съм на мнение, че "Филип Морис България" предлага добър микс от външно-външни ценности, в които хората вярват. На второ място се опитваме да осигурим приятна, мултинационална работна среда, в която значение имат не само заплащането и придобивките. Нашият офис тук е изключително разнообразен. Имаме хора на различни възрасти, от страни като Гърция, Испания, Хърватия, Молдова и други. Започнахме да прилагаме и т.нар. "умен начин на работа": всеки служител има възможност да работи от дома си до три дни седмично. Полагаме грижа за физическото, психическото и финансово благосъстояние на служителите, като сме създали различни възможности те да споделят своите проблеми, да задават въпроси и да получават насоки и подкрепа при нужда. Освен това "Филип Морис Интернешънъл" предлага и възможности за международна кариера. Много българи вече работят в чужбина. Има и много българи, които работят извън България и искат да се върнат в страната. Смятам, че това е нашата рецепта за успех.

BULGARIA COULD BE THE FIRST SMOKE-FREE MARKET

Demian Pintos, General Manager of Philip Morris Bulgaria, talks to the Inflight Magazine

By KALIN ANGELOV / Photography IVAYLO PETROV

Cigarettes belong in the museum,” Jacek Olczak, the chief executive of Philip Morris International (PMI), said recently. There are not many cases in history when a company of this scale tries to give up its legacy business. How is the transition to a smoke-free future progressing? When will PMI be a completely smoke-free company?

Our ambition is very clear. We might be one of the few companies that is trying to retire its core business – cigarettes, and completely move into a different category which is our smoke-free products. Today, more than 36% of our revenue is coming from smoke-free alternatives. More than 27 million smokers around the world have moved to our main smoke-free alternative IQOS, while 70% of them have fully switched to it, leaving cigarettes behind. This part is very important because the maximum benefit of the smoke-free alternatives is achieved when people fully convert.

Since 2008, we have invested more than USD 10.5 billion in the development, scientific substantiation, manufacturing, commercialization, and continuous innovation of our smoke-free products. So I would say that we are fully com-

mitted and we see that the progress is accelerated country by country. The bigger we go, the more consumers we can reach, the better. And I think it’s also a matter of a word-of-mouth process. I’ve seen it here in Bulgaria. No matter how old legal-aged users are - could be 60, 40, or 35 - once they tried our products, once they used it and fully converted, they go to their friends and tell them - this is the right way to go.

The key thing is that progress is very closely linked to the ability that we have in each market to join forces, if I might say, to bring together the society, the government developing the regulation, the industry and the consumers. It’s a common effort. If we are all rowing in the same direction, if we all understand that IQOS is science-based and its usage emits significantly lower levels of harmful chemicals compared to cigarettes, then our smoke-free mission could be achieved sooner. We have markets in which we have already more than 30% - in some cases up to 40% - of smokers who have moved into these potentially less harmful alternatives. And we believe that in 10 to 15 years from now, some of these markets will start becoming completely smoke-free.

How about Bulgaria?

I believe we could potentially be the first. Being one of the countries with the highest incidence of smokers in Europe and in the world, these people are looking for solutions to switch out of cigarettes. For us, it’s very simple - if you don’t smoke, don’t start; if you smoke, quit; if you don’t quit, change. Adult smokers - which are about a billion around the world – can make a change with the help of potentially less harmful alternatives. Bulgaria is making a lot of progress. Consumers here are very open to technology, to innovation, and at the same time, they don’t only want what is best for them, but they also recommend it to family members, to peers in the office... We are very proud of that because we see the needle moving in the right direction, and we believe Bulgaria has the opportunity to become the first smoke-free market in the Balkans and potentially in Europe as well. But, to achieve our vision of a smoke-free future here, we need all key parties—from governments to the scientific community—to recognize the important role these products can play in societal efforts to address smoking. ▶

► **Following your previous posts in Mexico and at the global HQ in Lausanne, you have oversight of virtually all of the company's global markets. Where does Bulgaria rank, what are the specifics of the local market?**

Rankings are always a complex thing because it's very difficult to define metrics. Starting with my professional impressions - we have quite a big team in Bulgaria, and what's most important is that every single person here is fully committed to our mission. They are driven by the science and innovations that our products have, and they believe there could be a better future for Bulgaria - not only from our business perspective but overall. From a personal point of view, I'm really happy to be here. I think Bulgaria has so many things to offer, and a lot of people outside don't know them: the sea, the mountains, the ski resorts, the wonderful cities for tourism such as Sofia and Plovdiv. Me and my family are very happy to be here.

In which social and age groups and geographic regions are products like IQOS most popular? Where do you see prospects for the most serious growth in the near future?

No one product will meet all adult smokers' preferences; a portfolio of alternatives is required. The smoke-free product category is defined by a range of product types that will evolve to meet changing consumer preferences while taking advantage of developments in technology and science. In Bulgaria, we need to work on two different aspects. One is accessibility - making sure that everybody has access to the science and the information but also to the product, right? And we need to make sure that it's reaching every single area, city and town in Bulgaria. The second part is affordability. Until now we were focusing mainly on one device - the IQOS 3 DUO. Now, with the launch of our hero product IQOS ILUMA, we are increasing the number of opportunities, having three different devices in the product family with three different prices. That's very important because we want to make sure that everybody has access to the technology.

In 2014, when IQOS first hit the market, its health effects were based on assumptions and a few relatively small clinical trials. What does the science say now that it already has 9 years of observations over millions of users?

The data is always increasing. We believe that sharing our research with the scientific community, governments, and regulators is essential. Sharing allows us to constantly gather feedback, address regulatory requirements, and provide transparency into our science and results. We have published

"What I see in Bulgaria is that the government, the industry and all the different stakeholders are open to science. Everybody is looking for solutions that have a long-term impact on the public health. We see it across all the European markets where we have made significant progress: Italy, Greece, Germany... "

key findings from our research in more than 450 peer-reviewed publications and book chapters since 2008, and our scientists have presented and continue to present their research at numerous scientific events and to regulators around the world. The breadth and depth of our studies are unprecedented in the industry. They include 18 nonclinical and 10 clinical studies that formed the bulk of a scientific evidence package we are sharing with regulators such as the U.S. Food and Drug Administration (FDA), which on July 7, 2020, authorized modified risk product applications with reduced exposure information for our main smoke-free alternative. We believe that the totality of the evidence—comprised of PMI's clinical data, aerosol chemistry, and nonclinical data—demonstrates that switching to IQOS completely, while not risk-free, is a better choice for the health of adults who would otherwise continue smoking .

PMI has recently invested heavily in sectors that have nothing to do with tobacco and nicotine, such as wellness and health products. A tobacco company that operates in the healthcare sector will sound like an odd fit to most people. But what is the logic behind these investments?

We remain focused on replacing all cigarettes with science-based alternatives as soon as possible, to the benefit of people who smoke, public health, and society at large. With our strong foundation and significant expertise in life sciences, in February 2021 we announced the ambition to expand into wellness and healthcare areas and deliver innovative products and solutions that aim to address unmet patient and consumer

needs. We saw an opportunity to use all the bright minds and all the technology that we have. That gave us a go in many new categories in which we were not represented before. We started our attempts with the acquisition of three different companies and now we have a target that by 2025 at least one billion dollars of our net revenue should come from these new categories.

Few business sectors are subject to as strict and frequently changing regulations as the tobacco industry. How do you assess the development in this field in Europe and Bulgaria?

What I see in Bulgaria is that the government, the industry and all the different stakeholders are open to science. I think everybody is looking for solutions that have a long-term impact on the public health. We see it across all the European markets where we have made significant progress: Italy, Greece, Germany... There's an openness for this dialogue and we should continue having it, always driven by facts and science, and a certain common sense. In the end, what we want is for products to be regulated based on the impact they are bringing onto the consumers and the whole society.

You have already praised your team here. How do you assess the labour market in Bulgaria in general? What can a company like PMI offer its employees, and how does it compete in the increasingly fierce competition for qualified personnel?

We try to keep it very simple. The best way of attracting people - be it Bulgarians living here, Bulgarians living abroad or even international talent - is to create the best possible environment for them to work in. And I think Philip Morris Bulgaria has a very good mix of inspiring values that our people believe in. The second thing is - we try to provide a nice multinational working environment, which goes beyond just having competitive salaries and rewards. We run a very international office here. We have people from Greece, Spain, Croatia, Moldova and others. We have started establishing what we call 'smart work': every employee has the opportunity to work from home three days per week. We are taking good care of people's physical, psychological and financial wellbeing, by providing different opportunities for them to share their problems, ask their questions and get the mentorship and support they need. Moreover, PMI also gives opportunities for international development. A lot of people from Bulgaria are now working abroad. And there are a lot of people outside of Bulgaria who want to return to the country. I think that's the recipe for success for us.

This material is published with the support of Philip Morris Bulgaria

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

НОВИ КРИЛЕ, НОВИ ПРИКЛЮЧЕНИЯ

Полет от ново поколение с Airbus A220

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

www.air.bg

ЗА ВСЯКО ПОКОЛЕНИЕ! ЗА ВСЕКИ ЕТАП ОТ ЖИВОТА!

Инвестирайте в избран от Вас Договорен фонд
ДФ "Компас Глобъл Трендс" или ДФ „Компас Евроселект“

- ☑ За Вашата Финансова независимост
- ☑ За образованието на децата Ви
- ☑ За спокойните Ви старини

COMPASS
I N V E S T
Компас Ивестиционен План

БЪРЗО

ЛЕСНО

УДОБНО

Защо да изберем Компас Ивестиционен План (КИП)?

Подходяща алтернатива за Вашите спестявания

Атрактивна доходност

Възможност за постигане на по-добра доходност при минимален риск чрез закупуване на дялове на различна цена

Теглите по всяко време – Незабавна ликвидност

Сами определяте размера на вноските си
Минимална вноска **40 лв.**

Без Данък върху Дохода

Професионален екип с международен опит и над **350 млн. лв** под управление

Свържете се с нас за Вашия КИП на: ☎ **021 4219517** или на ✉ **marketing@compass-invest.eu**

Важна информация: Настоящата информацията е маркетингов материал и не представлява инвестиционна консултация, съвет, инвестиционно проучване или препоръка за инвестиране. Информацията е валидна към датата на издаване на маркетинговия материал и може да се промени в бъдеще. Стойността на дяловете в колективни инвестиционни схеми се променя във времето и може да бъде по-висока или по-ниска от стойността в момента на инвестиране. Не се гарантират печалби и съществува риск за инвеститорите да не си възстановят пълния размер на инвестираните средства. Инвестициите не са гарантирани от гаранционен фонд, създаден от държава или друга форма на гаранция. Информацията за представянето на финансовите инструменти в миналото не е надежден показател за бъдещи резултати. Затова е препоръчително инвеститорите да се запознаят с Проспекта и Основния информационен документ преди вземане на окончателно инвестиционно решение. Може да намерите тези документи, на български, на интернет страницата на Компас Инвест АД – www.compass-invest.eu, както и при поискване може да получите хартиено копие безплатно в офиса на управляващото дружество на адрес: **гр. София, ул. Алабин № 36, ет. 4** всеки работен ден от 9 до 17 ч. Бъдещите резултати подлежат на данъчно облагане, зависещо от личното положение на всеки инвеститор и може да се промени за в бъдеще. Резюме на правата като инвеститори е достъпно на следната хипервръзка, на български език: <https://bit.ly/3FnPHJP>. Договорните фондове, управлявани от Компас Инвест АД са активно управлявани без да следват индекс. Информираме ви, че УД Компас Инвест АД може да вземе решение да прекрати предлагането на фондовете на територията на Република България

РЕВОЛЮЦИЯ НА ДРЕБНО

С една малка, спретната фабрика BMW прави това, което европейската индустрия трябваше да започне още преди десетилетие

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография BMW, КОЛЕЛА

На пръв поглед числата около СМСС в Парсдорф, най-новата фабрика в портфолиото на BMW, звучат внушително: 15 000 квадратни метра площ, 80 работници, производствен капацитет от 1 милион клетки за батерии годишно. Но Милан Неделкович, шефът по производството в баварския гигант, се усмихва и поклаща глава: "О, не", казва ни той. "Това е много, много малка фабрика. Един милион клетки са едва 0.1 гигаватчаса - сравнете това с истински производител на батерии, който прави по 20 гигаватчаса. Освен това ние дори не възнамеряваме да използваме пълния капацитет. Ще правим серии по няколкокостотин". А дори и малкото клетки, които слязат от поточната линия в Парсдорф, никога няма да стигнат до крайния продукт на компанията - автомобилите.

ИНВЕСТИЦИЯТА В ТАЗИ ЧИСТО НОВА ФАБРИКА е 170 милиона евро. Всичко това - за

отделни серии по няколкокостотин клетки, които никога да не достигнат до пазара? Побъркали ли са се в BMW? Всъщност не. С Парсдорф и с построения по-рано изследователски център за батерии в Мюнхен, баварската компания прави това, което европейската автомобилна индустрия трябваше да е направила още преди десетилетие: научава тайните на най-ключовата индустрия на планетата за следващия половин век.

Електрификацията на транспорта вече изглежда необратима: и политическата воля, и направените инвестиции означават, че в обозримо бъдеще всички ще трябва да заменим двигателя с вътрешно горене с електромобил с батерии. Но в областта на батериите компетентността на Европа е, меко казано, скромна. По данни на Международната агенция по енергетика, през 2022 година шокиращите 75% от батериите за електромобили са произведени от китайски компании. Остатъкът се поделя между корейци и японци. ▶

► **НЕ ЧЕ ЕВРОПЕЙЦИТЕ БЯХА НЕПОДГОТ-ВЕНИ** за електрическата ера. Някои от тях, начело с BMW и Renault, работят в тази област от по-миналото десетилетие. Баварците представиха прототипите на i3 и i8 една година, преди Tesla да създаде първия Model S. Но отношението на традиционната автомобилна индустрия към батериите беше горе-долу такова, каквото е на високотехнологичната индустрия към производството на полупроводникови схеми: трудоемка и нискоходна работа, която е по-добре да се върши от някой друг. Освен това у повечето европейски компании дълбоко бе вкоренена представата за Китай като за гружелюбната, евтина глобална фабрика, където ще ти произведат каквото поискаш на много добра цена.

Тази представа отгавна не отговаря на реалностите. Китай вече не е просто "работилницата на света". След десетилетие на внимателно планиране, щедри инвестиции и привличане на европейско know-how, китайската автомобилна индустрия вече не е обслужващо звено за европейската, а все по-застрашително изглеждащ конкурент. Китай не само има предимство в областта на батериите (по данни на Bloomberg NEF, себестойността на електрическото задвижване за китайски производители е с около 30% по-ниска, отколкото за европейски), но и контролира повечето от ключовите суровини за производството им. Ето съвсем пресен пример: от 2 декември 2023 китайското правителство вече позволява износ на графит - ключов компонент за анода в батериите - само с изричното му разрешение.

СПРЕТНАТАТА БЯЛА ФАБРИКА В ПАРСДОРФ, на 20 км от Мюнхен, е начинът да се ограничи прекалената зависимост от Китай. BMW Group няма намерение да си произвежда сама клетки за батерии - в това не би имало икономически смисъл. Доставчици за Neue Klasse, бъдещото революционно ново поколение електромобили, ще са китайските CATL и EVE Energy. Но с развойния център в Мюнхен и тестовото производство в Парсдорф BMW ще може не само да познава и да контролира процесите, но и да ги оптимизира. Повече от столетие Германия бе водещата сила в областта на инженерните науки и химията. Време е този потенциал да се насочи към електромобилите. "С това предприятие ние засилваме капацитета на Германия за иновации", казва Неделкович. Неслучайно СМСС бе подкрепен от европейския фонд IPCEI, предвиден да финансира "проекти от общо европейски интерес". СМСС е съкратено от Cell Manufacturing Competence Centre - център за компетентност в производството на клетки.

Милан Неделкович
Milan Nedeljkovic

През ноември отпук излязоха и първите клетки за бъдещата батерия на BMW от шесто поколение, която ще се въгражда в Neue Klasse от 2025 нататък. Тези малки цилиндърчета, с диаметър 46 милиметра, изискват изключително чиста среда за изработването си. В началото материалите (графит за анода, никелови оксиди за катода, различни спойки и разтворители) се дозират с манакална прецизност и се смесват. Изработва се т. нар. "каша", от която след изсушаване и компресиране се получава фолиото на електрода. Дебелината му е едва няколко микрометра, колкото на паяжина. После то трябва да се изреже, навие на руло заедно със сепаратора, и да се монтира в цилиндричната кутия. После клетката се пълни с електролит, зарежда се и се подлага на изпитания.

ЕФЕКТИТЕ ОТ ПРОМЕНИТЕ В ХИМИЯТА при шестото поколение ще са впечатляващи. От BMW обещава с 30% по-голям пробег в сравнение със сега действащите батерии - което значи реален обхват от порядъка на 800 километра, и с 30% по-бързо време за зареждане. Освен това баварците са успели да намалят възлеродния отпечатък при производството с цели 60% - нещо, което изискват и от доставчиците

си. Накрая, но не по важност, новите клетки ще са поне с 40% по-евтини от сегашните. Те ще се правят в общо шест фабрики на CATL и EVE - по две в Европа, Китай и Северна Америка.

"Нямаме намерение да правим джойнт венчъри и да навлизаме в промишленото производство на клетки", обяснява ни Неделкович. "Но ние започнахме нашите изследвания в областта на клетките преди 15-20 години и вече имаме предостатъчно опит, за да влияем на процесите". Парсдорф е умалено, но свършено точно копие на реалните производствени мощности. Тук BMW може оптимизира процесите и после да ги внедрява при доставчиците си. Като успоредно работи и върху алтернативни технологии - включително и върху прословутите твърдостелни батерии. При тях течният електролит между катода и анода се заменя с твърд. Това увеличава енергийната плътност, намалява размера на батериите и драстично понижава риска от пожари. Тойота вече обяви това лято, че е почти готова с такава технология за масово производство и ще го започне до няколко години. Само това съобщение бе достатъчно да напомпа пазарната капитализация на японците с 26 милиарда долара.

НО ОСТАНАЛИТЕ, КОИТО РАБОТЯТ В ТАЗИ ОБЛАСТ, са по-скоро скептични. Корейските производители на батерии LG Energy, SK On и Samsung HDI имат програми за твърдотелни батерии, но признават, че са далеч от серийното производство. Nissan и Honda са в същото положение. BMW е сред пионерите в разработването на твърд електролит чрез партньорството си с американския стартап Solid Power, но също не очаква да се стигне до технологична революция в близките години. "Твърдият електролит има голям потенциал, особено що се отнася до енергийната плътност. Но още сме далеч от масовото производство. Може би към края на това десетилетие ще го видим като реалистична възможност", казва Неделкович. "Ако твърдотелната батерия работи - с литиево-метален катод или с друга технология - тя може да промени правилата на играта. Но не в близките пет години", добавя Мартин Шустер, който оглавява разработването на батерии в BMW. "Убедени сме, че литиево-йонната батерия ще има продължително бъдеще. Това е най-усъвършенстваната химия към момента". Затова и баварците продължават да работят по следващото, седмо поколение батерии.

ЕВЕНТУАЛНИЯТ УСПЕХ С ТВЪРДОТЕЛНИТЕ БАТЕРИИ крие и друго предизвикателство: тази технология ще се нуждае от още повече литий. Цените на суровините за батерии скочиха до небето в последните години, и производителите сякаш нямат полезен ход. На времето замаяната на скъпата платина с паладий в катализаторите говеде само до едно: паладият стана по-скъп от платината. Сега много производители, включително BMW, се мъчат да намалят количеството кобалт в батериите. Но това се компенсира с повече никел - и съответно никелът поскъпва драматично. Питам Милан Неделкович дали той и колегите му не се чувстват вече като прокълнатия цар Мидас: всичко, което докоснат, се превръща в злато. "Във всеки процес на трансформация има такива неочаквани развия", отговаря ми членът на борда на BMW по производството. "Ако гледаме пазара на суровини, има определен брой мини, с определен капацитет. И определен брой рафинерии, чиито капацитет също е ограничен. Така че в периода на прехода винаги ще има запушвания по веригата и периодично повишаване на разходите. Но днес, когато е ясно, че автомобилните производители вървят към електрификация, вече има известна стабилност, има растящи инвестиции. Така че очакваме в дългосрочен план да имаме разумни ценови равнища. Рискът е, ако не внимаваме и не познаваме световните пазари". ■

We are
looking for
Distributors
& Partners

Europe
Oceania
America
Asia

A SMALL-SCALE REVOLUTION

With a tiny, neat factory, BMW is doing what the European industry should have started a decade ago

By KONSTANTIN TOMOV / Photography BMW, KOLELA

At first glance, the numbers surrounding the CMCC in Parsdorf, the newest factory in the BMW portfolio, sound impressive: 15,000 square meters of floor space, 80 workers, and a production capacity of 1 million battery cells per year. But Milan Nedeljkovic, the head of production at the Bavarian giant, smiles and shakes his head: "Oh no," he tells us. "It's a very, very small factory. One million cells are only 0.1 gigawatt-hours - compare that to a real battery manufacturer making 20 gigawatt-hours. Besides, we don't even intend to use the full capacity. We'll be making batches of a few hundred." And even the few cells that roll off the assembly line in Parsdorf will never make it to the company's final product - cars.

THE INVESTMENT IN THIS BRAND-NEW FACTORY is 170 million euros. All this - for separate batches of several hundred cells that never reach the market? Have they gone mad at BMW? Actually, not. With Parsdorf and with

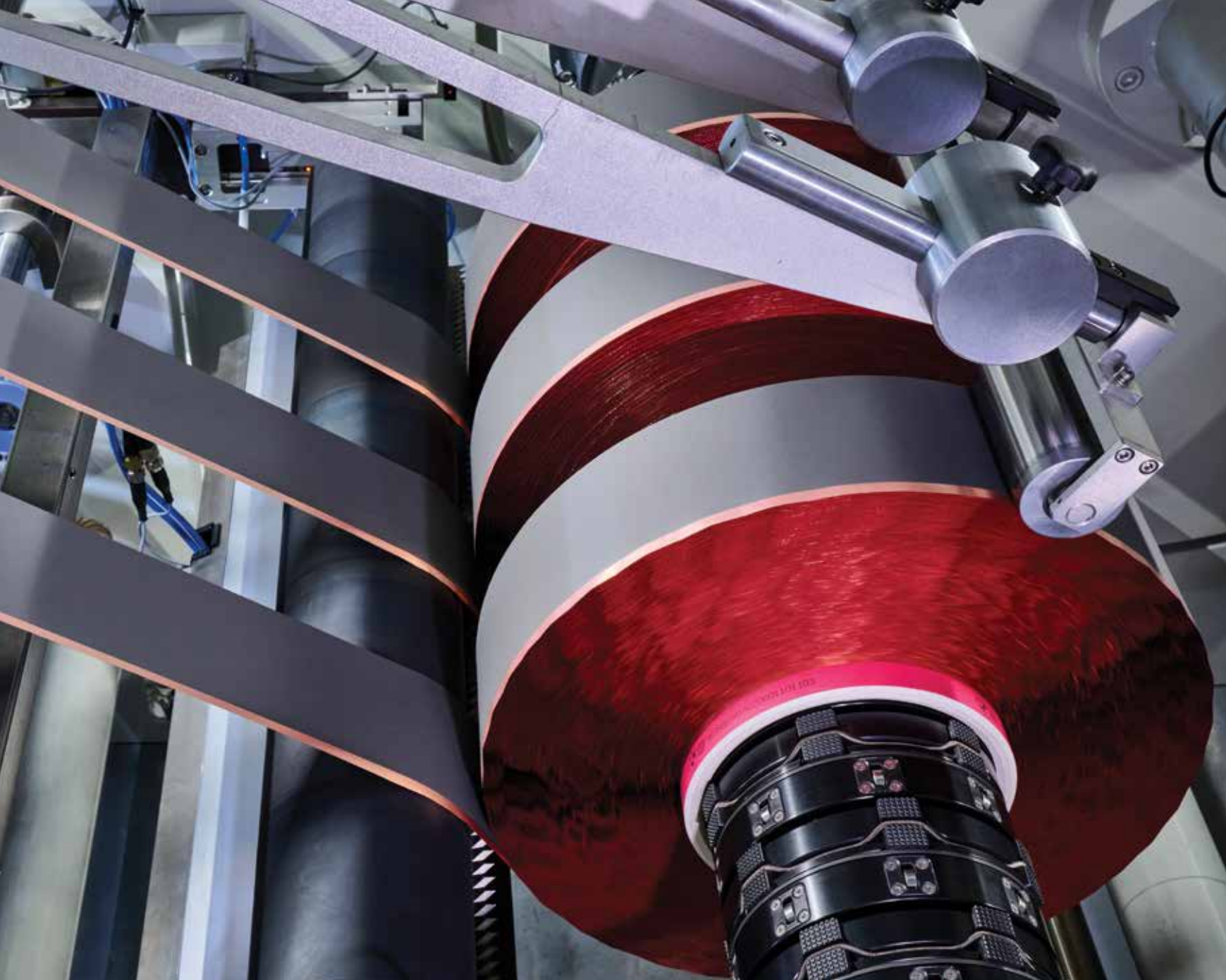
the previously built battery research centre in Munich, the Bavarian company is doing what the European car industry should have done a decade ago: learning the secrets of the key industry on the planet for the next half-century. The electrification of transport already seems irreversible: both the political will and the investments made mean that in the foreseeable future, we will all have to replace the internal combustion engine with a battery electric car. But in the field of batteries, Europe's competence is, to put it mildly, modest. According to the International Energy Agency, in 2022 a shocking 75% of batteries for electric vehicles will be produced by Chinese companies. The rest was shared between Koreans and Japanese.

NOT THAT EUROPEANS WERE UNPREPARED for the electric age. Some of them, led by BMW and Renault, have been working in this field for two decades now. The Bavarians unveiled the i3 and i8 prototypes a year before

Tesla built the first Model S. But the traditional car industry's attitude toward batteries was pretty much what the high-tech industry has toward semiconductor manufacturing: it is a labour-intensive, low-paying work that is better done by someone else. In addition, most European companies have deeply rooted the idea of China as the friendly, cheap global factory, where they will produce whatever you need at a very good price.

This idea has long been out of touch with reality. China is no longer just the "workshop of the world". After a decade of careful planning, generous investment and attracting European know-how, the Chinese car industry is no longer a service unit for the European one, but an increasingly threatening-looking competitor. China not only has an advantage in the field of batteries (according to data from Bloomberg NEF, the cost of electric propulsion for Chinese manufacturers is about 30% lower than for European ones), but also controls most of the key raw materials for their production. Here

is a very recent example: from December 2, 2023, the Chinese government now allows the export of graphite - a key component for the anode in batteries - only with its express permission.

THE NEAT WHITE FACTORY IN PARSDORF, 20 km from Munich, is the way to curb over-dependence on China. The BMW Group has no intention of producing its own battery cells - it would not make economic sense. Suppliers for the Neue Klasse, the revolutionary new generation of electric cars, will be China's CATL and Eve Energy. But with the development centre in Munich and the test production in Parsdorf, BMW will be able not only to know and control the process but also to optimize it. For more than a century, Germany was the leading power in the fields of engineering sciences and chemistry. It's time to channel that potential into EVs. "With this enterprise, we are strengthening Germany's capacity for innovation," says Ned-

China is no longer just the "workshop of the world". After a decade of careful planning, generous investment and attracting European know-how, the Chinese car industry is no longer a service unit for the European one, but an increasingly threatening-looking competitor

eljko. It is no coincidence that CMCC was supported by the European fund IPCEI, intended to finance "projects of general European interest".

CMCC is short for Cell Manufacturing Competence Centre. In November, the first cells for BMW's future sixth-generation battery, which will be installed in the Neue Klasse from 2025 onwards, came out of here. These small cylinders, with a diameter of 46 millimetres, require an extremely clean environment for their production. In the beginning, the materials (graphite for the anode, nickel oxides for the cathode, various binders and solvents) are dosed with obsessive precision and mixed. The so-called "slurry" is produced, from which, after drying and compression, the foil of the electrode is obtained. Its thickness is only a few micrometres, as thick as a spider's web. Then it must be cut, rolled together with the separator, and installed in the cylindrical box. The cell is then filled with electrolyte, charged and tested. ▶

Производство на катодна ролка в новата фабрика на BMW в Парсдорф
Cathode roll production at the new BMW factory in Parsdorf

► **THE EFFECTS OF THE CHEMISTRY CHANGES** in the sixth generation will be impressive. BMW promises a 30% greater range compared to current batteries - which means a real range of around 800 kilometres, and a 30% faster charging time. In addition, the Bavarians have managed to reduce the carbon footprint of production by as much as 60% - something they also demand from their suppliers. Last but not least, the new cells will be at least 40% cheaper than the current ones. They will be made in a total of six factories of CATL and Eve - two each in Europe, China and North America.

"We have no intention of making joint ventures and entering the industrial production of cells," Nedeljkovic explains to us. "But we started our research in the field of cells 15-20 years ago, and we already have enough experience to influence the processes." Parsdorf is a scaled-down but perfectly accurate copy of the actual production facilities. Here, BMW can optimize processes and then implement them at its suppliers. In parallel, the company works on alternative technologies - including the notorious solid-state batteries. In them, the liquid electrolyte between the cathode and the anode is replaced by a solid one. This increases the energy density, reduces the size of the batteries and dramatically lowers the risk of fires. Toyota already announced this summer that it

is almost ready with such technology for mass production and will start it within a few years. This announcement alone was enough to pump up the market capitalization of the Japanese by USD 26 billion.

BUT OTHERS WHO WORK IN THE FIELD ARE MORE SCEPTICAL. Korean battery makers LG Energy, SK On and Samsung HDI have solid-state programs but admit they are far from mass production. Nissan and Honda are in the same position. BMW is among the pioneers in the development of solid electrolyte through its partnership with American startup Solid Power, but it does not expect a technological revolution in the coming years either. "Solid electrolyte has great potential, especially in terms of energy density. But we are still far from mass production. Maybe by the end of this decade, we will see it as a realistic possibility," says Nedeljkovic. "If the solid-state battery works - with a lithium-metal cathode or with another technology - it could be a game-changer. But not in the next five years," adds Martin Schuster, who heads battery development at BMW. "We are convinced that the lithium-ion battery will have a long future. It is the most mature chemistry at the moment." That is why the Bavarians continue to work on the next, seventh generation of batteries.

THE EVENTUAL SUCCESS OF SOLID-STATE batteries hides another challenge: this technology will need even more lithium. The prices of battery raw materials have skyrocketed in recent years, and manufacturers seem to be running out of steam. Previously, replacing expensive platinum with palladium in catalysts only resulted in one thing: palladium became more expensive than platinum. Now many manufacturers, including BMW, are trying to reduce the amount of cobalt in batteries. But this is offset by more nickel - and accordingly, the price of nickel rises dramatically. I ask Milan Nedeljkovic if he and his colleagues don't already feel like the cursed King Midas: everything they touch turns into gold. "In any transformation process, there are such unexpected developments," the BMW board member for production tells me. "If we look at the raw materials market, there are a certain number of mines, with a certain capacity. And a certain number of refineries, whose capacity is also limited. In the transition period, there will always be bottlenecks in the supply chain and periodic increases in costs. But today, when it's clear that automakers are moving towards electrification, there's already some stability, and there's growing investment. So we expect in the long term to have reasonable price levels. The risk is if we're not careful and we don't know the global markets."

40 | **СВЕТЪТ, КАКЪВТО НЕ
ТРЯБВАШЕ ДА БЪДЕ**
THE WORLD AS IT WASN'T MEANT TO BE

44 | **НАКЛОНЕНАТА КУЛА НА PISA**
THE LEANING TOWER OF PISA

38 | **КАЛЕЙДОСКОП**
KALEYDOSCOPE

КОЙ КОЛКО ХАРЧИ ЗА ТУРИЗЪМ? WHO SPENDS MOST ON TOURISM

Упорито повтаряната мантра, че България е най-бедната страна в Европа, среща все по-малко подкрепа от статистиката. През декември Eurostat обобщил данните за разходите за туризъм на всички държави от съюза през 2022 година. Изненадващо или не, България попада в средата на таблицата. Българските граждани са похарчили средно по 69.1 евро на нощувка през миналата година - съвсем близо до показателите на италианците и испанците, и повече от румънци (67.2), латвийци (63.6), португалци (56.7), хървати (56.5) и унгарци (52.2). На дъното са три държави, където средните разходи за нощувка на туристите остават под 50 евро - Чехия (46), Гърция (45) и Полша (44). Най-много са развързвали кесииите си жителите на Люксембург (175 евро средно за нощувка), на Австрия (€154) и Естония (€128). Като цяло инфлацията се е отразила осезаемо на разходите на европейските туристи. Средната цена на нощувка за европейците през миналата година е била 87 евро - скок от цели 30% в сравнение с 2021. Разликата с 2019, последната година преди пандемията, обаче не е толкова съществена - тогава средните разходи за нощувка са били 84 евро. Данните на Eurostat показват, че през миналата година европейците са направили 1.08 милиарда туристически пътувания с поне една нощувка - ръст от 23% спрямо 2021, когато все още на много места бяха в сила локдауни и ограничения на пътуванията. Бизнес пътуванията пък са се увеличили с 41% на годишна база.

The persistently repeated mantra that Bulgaria is the poorest country in the European Union finds less and less support from statistics. In December, Eurostat summarized data on tourism expenditure of all EU countries in 2022. Surprisingly or not, Bulgaria falls in the middle of the table. Bulgarian citizens spent an average of 69.1 euros per night last year - very close to the indicators of Italians and Spaniards, and more than Romanians (67.2), Latvians (63.6), Portuguese (56.7), Croatians (56.5) and Hungarians (52.2). At the bottom are three countries where the average spending for overnight stays remains below 50 euros - the Czech Republic (46), Greece (45) and Poland (44). Residents of Luxembourg (€175 on average per night), Austria (€154) and Estonia (€128) opened their wallets the most.

In general, inflation has had a significant impact on the spending of European tourists. The average price per night for Europeans last year was 87 euros - a jump of as much as 30% compared to 2021. However, the difference with 2019, the last year before the pandemic, is not so significant - then the average cost per night was 84 euros.

Eurostat figures show that last year Europeans made 1.08 billion overnight tourist trips - a 23% increase on 2021, when lockdowns and travel restrictions were still in place. Business trips have increased by 41% on an annual basis. ■

НАЙ-СКЪПИТЕ ГРАДОВЕ В СВЕТА

THE MOST EXPENSIVE CITIES IN THE WORLD

Хонконг си остава най-скъпият град за живеене на планетата, ако се вярва на тазгодишното издание на класацията Cost of Living City Ranking, изготвена от Mercers. Сингапур измества Цюрих от третото място, челната десетка се допълва още от Женева, Базел, Ню Йорк, Берн, Тел Авив, Копенхаген и Насау. Аржентинската столица Буенос Аирес отчита най-големия скок в цената на живота за последната година, изкачвайки се цели 69 места в ранглистата. В Европа рекордьор в това отношение е Прага - 27 места нагоре.

София се е изкачила с две позиции, но си остава сред сравнително достъпните градове - на 168-о място. В съседство са Будапеща, Лимасол, Ню Делхи, Варшава и Рио де Жайне-ро. Петте града с най-евтин живот са Душанбе (Таджикистан), Бишкек (Киргизстан), Хавана (Куба), Карачи и Исламабад (Пакистан).

Hong Kong remains the most expensive city to live in on the planet, according to this year's Cost of Living City Ranking by Mercers. Singapore displaces Zurich from third place, the top ten is also completed by Geneva, Basel, New York, Bern, Tel Aviv, Copenhagen and Nassau. Argentina's capital Buenos Aires reported the biggest jump in the cost of living over the past year, climbing 69 places in the ranking. In Europe, the record holder in this regard is Prague - 27 places up.

Sofia has risen by two positions, but remains among relatively affordable cities - in 168th place. Nearby are Budapest, Limassol, New Delhi, Warsaw and Rio de Janeiro. The five cities with the cheapest life are Dushanbe (Tajikistan), Bishkek (Kyrgyzstan), Havana (Cuba), Karachi and Islamabad (Pakistan). ■

Бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*

Професионален фонд

Универсален фонд

Доброволен фонд

 СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

СВЕТЪТ, КАКЪВТО НЕ ТРЯБВАШЕ ДА БЪДЕ

От Украйна и Близкия изток до Тръмп и залеза на популистите: 2023 опроверга всички здравомислещи прогнози

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография iSTOCK

Едни умни хора винаги знаят какво трябва да се случи със света. Те са политици, но не всички, а само най-разумните. Отговорни експерти, пълни със знания. Журналисти, които разполагат с най-добрите източници. Коментатори, политолози, бюрократи, шефове на кабинети, бивши и настоящи министри и заместник-министри. Срещат се по конференции, където разговарят на безупречен, идиоматичен английски. И публикуват в най-престижните световни издания.

НАЛИ СЕ СЕЩАТЕ ЗА КОИ ГОВОРЯ? За приличните, добрите, сресаните. Обединени от умерения либерален центризм, те никога няма да кажат глупост или изхвърляне. Защото винаги знаят какво трябва да стане утре. Само че през 2023 стана точно обратното.

Контраофанзивата на Украйна трябваше да успее, за да се върне Киев на брега на Азовско море и да стигне границите на Крим. Такова бе общото мнение сред умните хора на Запад в началото на пролетта. Но тъкмо западните приятели на

Украйна изпуснаха момента. Киев получи оръжията, които му трябват – но не тогава, когато най-много му трябваха. През това време руснаците изградиха минните полета на линията “Суровикин” и украинското настъпление не успя ги преодолее. Като изключим няколко нападения по въздух срещу руския Черноморски флот, не видяхме блясъка и изненадата, които украинската армия показа под Харков и Херсон през 2022. Войната затъна в тресащице. От това печели по-многобройният и побезскрупулният, тоест Владимир Путин.

ОТГОРЕ НА ВСИЧКО, ПОЛИТИКАТА СЕ ВЪРНА в Украйна, ми каза известната украинска журналистка Наталия Гуменюк. Според някои наблюдатели, тя стигна до военното командване. Вярват ли си главнокомандващият Валери Залужни и командирът на сухопътните сили, Олександр Сирски? Кого подкрепя Зеленски? Трябваше ли да се хвърлят толкова сили около Бахмут (идея на Сирски/ Зеленски)? В немилост ли е Залужни? Какво стои зад неговото песимистично интервю за The Economist? Тези въпроси тежат. Войната е обезсърчила централноевро-

пейските популисти. Това се оказа вярно за Полша, където Качински загуби мнозинството си, и Чехия, където бившият натовски командир Петр Павел стана президент - но не за Словакия и Унгария. В Братислава се върна проруският популист Роберт Фицо, в Будапеща силата още е с Виктор Орбан.

СМЯТАШЕ СЕ, ЧЕ СЛЕД ПРОВАЛА НА БРЕКЗИТ, Западна Европа е имунизирана срещу популизъм. Даже етническа туркия щеше да става премиер на Нидерландия. Само че на изборите свръхпопулистът Хеерт Вилдерс излезе първи, вместо четвърти. Успокояват ни, че е спечелил едва под една четвърт от вота, че е омекнал, че ще се обединят срещу него. Но няма как да го пренебрегнат съвсем. Най-малкото, другите партии ще възприемат тезите на Вилдерс и ще се втвърдят за имиграцията и чужденците.

Същевременно в Италия Джорджа Мелони се справя - без изхвърляния и крайности. Във Финландия и Швеция крайната десница влезе в играта, като подкрепи сложни коалиционни правителства. А в Испания, за да спре испанските националисти от

ВОКС, социалистът Педро Санчес се разбра с ... каталонските националисти, които искат отцепване. Вместо да изчезват, популистите се нормализират. Правят го даже изненадващо: Абаскал от испанската VOX е баск, новият лидер на шотландските националисти Юсаф има пакистански произход, Мелони живее без брак. Противно на мечтите на умните хора, те вървят към центъра – и нагоре.

ТУРЦИЯ ТРЯБВАШЕ ДА ОТХВЪРЛИ Реджеп Тайип Ердоган. Но турският президент бе преизбран, въпреки земетресението и икономическата катастрофа. Избирателите го разлюбиха, но само малко. И не повярваха на обединената опозиция. Американската съдебна система заведе 4 гела и 91 обвинения срещу Доналд Тръмп. Сред тях има даже опит за преврат чрез метеж. На теория това трябваше да го довърши. Но на практика го укрепи. Мнозинството от републиканските избиратели разпозна делата като репресия. Днес Тръмп е най-вероятният носител на републиканската номинация за президентските избори през 2024. Шансът да се върне в Белия дом е значителен. Неговият съпер-

ник, президентът Джо Байдън, вярваше, че трябва да стреля с “финансовата базука”: да залее хората с пари, да вдигне икономиката и да намали безработицата, за да бъде преизбран. Стори го, но рейтингът му падна. Имате ли нужда от още доказателства, че животът не слуша прогнозите, особено рационалните?

ВСЪЩНОСТ, ИМА И ОЩЕ. Мирният процес в Близкия изток е невъзвратим, смятаха умните хора преди година. Израелският премиер Биби Нетаняху вече се бе разбрал със саудитските и дубайските принцове. Оставаше само финалният шрих. “Хамас”? Не им обръщайте внимание, израелското разузнаване знае всичко. Израелската политическа криза? Политически проблем; нали институциите работят? Оказа се обаче, че изваждането на палестинците от политическото уравнение е настървило “Хамас”, а блокажът на израелската политика е отслабил администрацията и службите. Резултатът: ужасяващо клане, кървава война и допълнителен хаос в световните дела. Провалът на институциите в Израел ни подсети, че двугодишната българска

политическа криза не е била безобидна. Затова съставянето на редовно правителство направи 2023 добра за България. Мнозина смятаха, че градските либерали ще управляват, а ГЕРБ ще подкрепят, защото нямат друг изход. Не стана така обаче. Кабинетът Денков–Габриел управлява със зрелищни скандали, последвани от компромиси. Местните избори завършиха с боево реми: либералите взеха София, ГЕРБ запази позиции по места. Властта си има закони; не можеш да победиш гравитацията.

Умните, добрите, разумните хора знаят какво трябва да стане със света. Но не могат да го накарат да работи по тяхната воля.

ХЕНРИ КИСИНДЖЪР ЗНАЕШЕ ТОВА. И залагаше на реализма, който противниците му наричаха “цинизъм” – и на баланса на силите, който по-малките ненавиждат по презумпция, защото често стават негови жертви. Че Кисинджър ще си отиде на 100 години, бе поредната несъбдната прогноза на 2023. В края на краищата, и той се оказа смъртен. А си мислехме, че ще живее вечно. ■

THE WORLD AS IT WASN'T MEANT TO BE

From Ukraine and the Middle East to Trump and the populists' demise: 2023 defies all sane predictions

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK

Some smart people always know what is supposed to happen to the world. They are politicians, but not all of them, only the most reasonable ones. Responsible experts full of knowledge. Journalists who have the best sources. Commentators, political scientists, bureaucrats, chiefs of staff, former and current ministers and deputy ministers. They meet at conferences where they speak impeccable, idiomatic English and they publish in the most prestigious world publications.

YOU KNOW WHO I AM TALKING ABOUT, RIGHT? About the decent, the good, the combed. United by moderate liberal centrism, they will never say anything stupid or ostentatious. Because they always know what needs to happen tomorrow. Only that in 2023 exactly the opposite happened.

Ukraine's counteroffensive had to succeed to return Kyiv to the shores of the Sea of Azov and the borders of Crimea. Such was the general opinion among intelligent people of the West in the early spring. But it was Ukraine's Western friends who missed the moment.

Kyiv received the weapons it needed – but not when it needed them the most. During this time, the Russians built the minefields on the Surovkin line, and the Ukrainian advance was unable to overcome them. Except for a few airstrikes against the Russian Black Sea Fleet, we did not see the brilliance and surprise that the Ukrainian army showed at Kharkiv and Kherison in 2022. The war bogged down. The more numerous and more unscrupulous wins from that - and this is Vladimir Putin.

ON TOP OF THAT, POLITICS IS BACK in Ukraine, the famous Ukrainian journalist Nataliya Gumenyuk told me. According to some observers, its intrigues have reached Ukraine's military command. Do the commander-in-chief Valerii Zaluzhnyi and the commander of the ground forces Oleksandr Syrskyi trust each other? Who does Zelensky support? Was it necessary to throw so many forces around Bakhmut (Sirskyi's/Zelensky's idea)? Is Zaluzhnyi out of favour? What stands behind his rather pessimistic interview with *The Economist*? These questions weigh heavily. The war has disheartened Central European populists. This

proved true in Poland, where Kaczynski lost his majority, and the Czech Republic, where former NATO commander Petr Pavel became president – but not in Slovakia and Hungary. In Bratislava, the pro-Russian populist Robert Fico returned, in Budapest the power is still with Viktor Orbán.

AFTER THE FAILURE OF BREXIT, Europe was thought to be immune to populism. An ethnic Turkish woman was expected to become prime minister of the Netherlands. But in the elections, the ultra-populist Geert Wilders came first instead of fourth. They reassure us that he won less than a quarter of the vote, that he has softened, and that the others will unite against him. But it cannot be completely ignored. At the very least, other parties will adopt Wilders' theses and get tougher on immigration and foreigners. Meanwhile, in Italy, Giorgia Meloni copes without bolstering and extremes. In Finland and Sweden, the far right entered the game by supporting complex coalition governments. And in Spain, in order to stop the Spanish nationalists from VOX, the socialist Pedro Sánchez came to an agreement with

the Catalan nationalists who want secession. Instead of disappearing, populists are becoming normalized. They even do it in a surprising way: Abascal from Spain's VOX is Basque, the new leader of the Scottish Nationalists, Yusaf, is of Pakistani origin, Meloni is a single mother who has never married. Contrary to the dreams of intelligent people, they are moving towards the centre – and up.

ACTUALLY, THERE IS MORE. The Middle East peace process is irreversible, smart people thought a year ago. Israeli Prime Minister Bibi Netanyahu had already reached an understanding with the Saudi and Dubai princes. All that remained was the finishing touch. "Hamas"? Ignore them, Israeli intelligence knows everything. Israel's political crisis? A political problem; don't the institutions work?

However, it turned out that removing the Palestinians from the political equation infuriated Hamas, and the blockade of Israeli politics weakened the administration and services. The result: terrifying slaughter, bloody war and further chaos in the world affairs.

The failure of the institutions in Israel reminded us that the two-year Bulgarian political crisis was not harmless. Therefore, the formation of a regular government made 2023 good for Bulgaria. Many thought that the urban liberals would govern and GERB would support them because they had no other way out. However, this is not how it happened. The Denkov-Gabriel cabinet ruled with spectacular scandals, followed by compromises. The local elections ended in a fighting draw: the liberals took Sofia, and GERB kept positions in the countryside. Power has its laws; you can't beat gravity. Intelligent, good, and sensible people know what needs to happen to the world, but they cannot make it work according to their will.

HENRY KISSINGER KNEW THAT. He bet on realism, which his opponents called "cynicism" – and on the balance of power, which the lesser ones hate by presumption because they often become its victims. That Kissinger would be 100 years old was another unfulfilled prediction of 2023. After all, he too turned out to be mortal.

And we thought he would live forever. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

НАКЛОНЕНАТА КУЛА НА PISA

Проблемите на българското образование далеч не са там, където сочат международните проучвания

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография iSTOCK

Ако заглавието на тази статия ви се струва познато, то е, защото вече го използвахме веднъж през 2019, когато излязоха резултатите от предишната Програма за международно оценяване на учениците (PISA). И тогава, както и сега, последва грандиозно скубане на коси в медиуми и по обществени обсъждания: колко трагично изостанало е българското образование, и колко неграмотни са българските ученици. Понеже ние самите явно нямаме наблюдения върху децата си и върху действителността в България, се налага на всеки три години някаква висша сила отвън да ни отваря очите.

ВСЪЩНОСТ ЗА ВРЕМЕТО МЕЖДУ 2018, когато е правено предишното изследване PISA, и 2022, когато е проведено сегашното, са се променили само две неща. Българското образование се е опитало да се реформира именно според препоръките на PISA. И резултатите на учениците драматично са се влошили. 54% от деветокласниците в България са под критичния минимум на знания и умения по математика, 53% нямат дори елементарни умения за четене, а 48% са напълно невежи в природните науки. Разбира се, това отприщи поредната вълна "анализи", напомнящи колко старомодно и теоретично е образованието в България, и призоваващи да се намали драстично "енциклопедичното" съдържание в учебните програми за сметка на практическите умения. Тези призови могат да се окачествят само като, нека си послужи с израза на Илф и Петров, "тъпота с взлом".

СХВАЩАНЕТО ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА КАТО ИНКУБАТОР на добри работници произлиза от Америка. След края на Студената война това схващане гоиде и в Източна Европа - като модерен повеи на фона на енциклопедичното, теоретично образование от предишната епоха. Тази мода очевидно доминира и до ден-днешен в образователните среди. Но междуременно светът се промени драматично и прави концепцията за практическите умения неадекватна, меко казано. Ако приемем, че някога изобщо е била адекватна. Въроръжени със старомодните и енциклопедични знания, получени през 70-те и 80-те, първите вълни български емигранти се оказаха търсени, ценени и много успешни кадри навсякъде по света.

Тезата за "практичните" знания е настойчиво налагана от държава, в които качествено образование става все по-скъпо и недостъпно, запазено само за елитите. За останалите е отредено да умеят да си вършат работата и да не се бъркат много-много в сложните процеси на гражданското общество, защото не могат да ги разберат на базата на елементарни тестове като тези в PISA. Такъв подход създава добре подготвени работници - но зле подготвени граждани. Широките теоретични знания помагат на децата по-добре да изберат бъдещата си професия. Правят ги по-неподатливи на манипулации - от политическите злоупотреби до комерсиално мотивираните "фалшиви новини" (ако си спомняте биологията за 7-и клас или физиката от 8-и, едва ли ще повярвате на "сензацийата", че магнитна ▶

► гривна ще ви прегпази от грип, или че гениален изобретател е създад генератор, който произвежда ток от въздуха). И освен това ги правят несравнимо по-подготвени за съвременния свят с неговите непрекъснати технологични революции и бързо овехтяващи знания. "Най-големият проблем с "приложното" образование е, че то остарява много бързо", каза ми преди време Дейвид Евънс, тогавашният президент на Американския университет в Благоевград. "Настъпват много бързи промени в индустриите, затова хората трябва да са гъвкави и да реагират бързо. Трябва да имат въображението да си представят себе си в друга роля".

В СЪЩОТО ВРЕМЕ ОБАЧЕ ПРОУЧВАНИЯ КАТО PISA са много мощни инструменти за налагане на "практичното" образование. След неочаквано лошото си представяне през 2001 страни като Германия и Дания спешно промениха политиките си в образователната сфера - "неособено мъдро решение" по гумите на сър Дейвид Спигелхалтер, професор по статистика от Кеймбридж. Това не спря държава като България да направят същото по-късно.

Впрочем съзателят на PISA Андреас Шлайхер също е статистик. Но образованието има компоненти, които не могат да бъдат сведени до математически стойности. Опитите да се пренебрегнат тези компоненти водят до сериозни изопачавания (спомнете си какво говореха математици и статистици по телевизионните студия по време на Covid-пандемията, в печален опит да преведат на математически език материя, която ни най-малко не разбираат).

Сравняването на различни учебни заведения и на различни образователни системи не е лесна работа - и всъщност едва ли изобщо е възможно по напълно обективен начин. Но поколение след поколение родители търсят подобни сравнения, за да решат къде да пратят децата си. "Как да сравните два университета, когато мисиите им са толкова различни? Може би най-добрият начин е чрез успеха на възпитаниците. Могат да се правят различни тестове, разбира се, но това води към преподаване, насочено най-вече към решаването на тестове - а това е лошо. Някои разчертават целите си учебни програми така, че възпитаниците им да са най-добри в стандартизираните тестове", обяснява Дейвид Евънс. През 2014 над 80 уважавани учени и професори, включително и някои световноизвест-

"Най-големият проблем с "приложното" образование е, че то остарява много бързо... Хората трябва да са гъвкави, да имат въображението да си представят себе си в друга роля"
Дейвид Евънс

ни имена, написаха протестна нота в този дух до Шлайхер.

В него те отбелязват, че резултатите от тестовете започват "дълбоко да повлияват образователните практики в много страни", и то по доста тревожен начин. PISA води до ескалация на стандартизираните тестове и до "граматично нарастваща зависимост" от подобни измерители, въпреки множеството съмнения в тяхната достоверност и надеждност. Според учениците PISA отклонява вниманието от по-трудно измеримите цели на образованието

като "физическо, морално, гражданско и творческо развитие, опасно стеснявайки колективното ни схващане какво е образование и за какво служи".

ИЗНИКВА И ВЪПРОСЪТ КАКЪВ ТОЧНО МАНДАТ има Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, която провежда PISA, да прави образователни проучвания. Отговорът е: никакъв. В същото време организацията има партньорства с мултинационални корпорации, "които биха спечелили финансово от всякакви дефицити - реални или внушени - разкривани при PISA", се казваше в писмото до Шлайхер. Впрочем цената на проучването се плаща от всяка държава - и то не малко. "Не успяваме да разберем как вашата организация се оказва глобален арбитър за методите и целите на образованието в цял свят. Тесният фокус на ОИСР върху стандартизираното тестване рискува да превърне ученето в поробване и да унищожи радостта от ученето", казва още писмото.

Казаното готук съвсем не цели да ви убеди, че в българското образование няма никакви проблеми. Просто те не са там, накъдето сочи PISA. Драмата на българското образование не е в прекаляването с теория и факти в учебниците, а в недостига им. И в постоянното променяне на учебните програми под мантрата за "образователна реформа". Понастоящем един ученик във втори клас има седем (7!) различни учебника и помагала по български език. Ако беше един учебник в седем последователни части, би имало логика - да намали тежлото на учебническата раница. Ако бяха разделени на функционален принцип - текстовете за четене тук, упражненията за домашно там, интерактивните занимания на трето място - също би било разбираемо. Но всъщност седемте книжки се използват едновременно, до голяма степен съдържанието им се припокрива и упорито се натрапва мисълта, че единствената причина за съществуването им е нуждата издателството да получи седем договора, а авторският колектив - седем различни хонорара. Създаването на учебни помагала се е превърнало в доходен бизнес за "свои" хора, които невинаги имат нужната квалификация. Като цяло в образованието, както и в здравната система, доминират не визиите за бъдещето, а сметките как да се усвояват по-добре бюджетите. Кое то наистина изисква практични умения, а не енциклопедични знания. ■

DAS
Hotels & Resorts

Your
**CONFERENCE DESTINATION
IN BURGAS**

**MARINA
BURGAS
HOTEL**

+ (359) 56 810 010
WWW.MARINABURGAS.BG

+ (359) 56 8 12345
WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

THE LEANING TOWER OF PISA

The problems of Bulgarian education are far from what international studies indicate

by KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

If the title of this article sounds familiar, it's because we've already used it once in 2019, when the results of the previous Program for International Student Assessment (PISA) came out. Back then, as well as now, there was a spectacular hair-pulling in the media and public debates: how tragically lagging the Bulgarian education is, and how illiterate the Bulgarian students are. Since we ourselves clearly have no observations on our children and the reality in Bulgaria, every three years some higher power from outside has to open our eyes.

IN FACT, IN THE TIME BETWEEN 2018, when the previous PISA study was done, and 2022, when the current one was conducted, only two things changed. Bulgarian education has tried to reform itself precisely according to the guidelines of PISA. And student outcomes have dramatically deteriorated. 54% of ninth graders in Bulgaria are below the critical minimum of knowledge and skills in mathematics, 53% do not have even elementary reading skills, and 48% are completely ignorant of natural sciences. Of course, this unleashed another wave of "analyses", reminding how old-fashioned and theoretical education is in Bulgaria, and calling for a drastic reduction of the "encyclopedic" content in the curricula at the expense of practical skills. These appeals can only

be characterized as, let's use the expression of Ilf and Petrov, "stupidity with a hack".

THE NOTION OF THE EDUCATIONAL SYSTEM AS AN INCUBATOR of good workers originated in America. After the end of the Cold War, this concept came to Eastern Europe as well - a modern twist on the background of the encyclopedic, theoretical education of the previous era. This fashion apparently dominates to this day in educational circles. But in the meantime, the world has changed dramatically and makes the concept of practical skills inadequate, to say the least. Assuming it was ever adequate at all. Armed with the old-fashioned, encyclopedic knowledge acquired in the 1970s and 1980s, the first waves of Bulgarian emigrants turned out to be sought-after, valued and highly successful personnel all over the world.

The thesis of "practical" knowledge is strongly enforced by countries where quality education is becoming increasingly expensive and inaccessible, reserved only for the elites. The rest are destined to be able to do their jobs and not get too involved in the complex processes of civil society because they cannot understand them on the basis of elementary tests like those in PISA. Such an approach creates well-prepared workers indeed - but ill-prepared citizens. Broad theoretical knowledge helps children better choose their

future profession. It makes them less susceptible to manipulation - from political abuse to commercially motivated "fake news" (if you remember 7th-grade biology or 8th-grade physics, you will hardly believe the "sensation" that a magnetic bracelet will protect you from the flu, or that a genius inventor has created a generator that produces electricity from the air). And besides, it makes them incomparably more prepared for the modern world with its continuous technological revolutions and rapidly ageing knowledge. "The biggest problem with 'applied' education is that it gets old very quickly," David Evans, the then-president of the American University in Bulgaria, told me some time ago. "There can be very quick changes in industry, so people need to be flexible and agile. They need to have the imagination to imagine themselves in a different position."

AT THE SAME TIME, HOWEVER, SURVEYS LIKE PISA are very powerful tools for enforcing "practical" education. After their unexpectedly poor performance in 2001, countries such as Germany and Denmark urgently changed their education policies - an "unwise decision" in the words of Sir David Spiegelhalter, a professor of statistics at Cambridge. This did not stop countries like Bulgaria from doing the same later. By the way, the creator of PISA, Andreas

Schleicher, is also a statistician. Education, however, has components that cannot be reduced to mathematical values. Attempts to ignore these components lead to serious distortions (remember what mathematicians and statisticians were saying in the TV studios during the Pandemic, in a sad attempt to translate into mathematical language a matter they do not even understand).

COMPARING DIFFERENT EDUCATIONAL INSTITUTIONS and different education systems is not an easy task - and in fact it is hardly possible at all in a completely objective way. But generation after generation of parents look to such comparisons to decide where to send their children. "How do you compare two universities when their missions are so different? Perhaps the best way is through the success of the graduates. Different tests can be done, of course, but this leads to teaching that is mostly geared towards test solving — and that's bad. Some design their entire curricula so that their graduates do best on standardized tests," explains David Evans. In 2014, over 80 respected scientists and professors, including some world-renowned names, wrote a note of protest in this vein to Schleicher. In it, they note that test results are beginning to "profoundly influence educational practices in many countries," and in rather alarming ways.

PISA leads to an escalation of standardized tests and a "dramatically increased reliance" on such measures, despite many doubts about their validity and reliability. According to the scientists, PISA diverts attention from the more difficult to measure goals of education such as "physical, moral, civic and creative development, dangerously narrowing our collective understanding of what education is and what it is for".

IT ALSO RAISES THE QUESTION OF EXACTLY WHAT MANDATE the Organization for Economic Co-operation and Development, which conducts PISA, has to do educational surveys. The answer is: none. At the same time, the organization has partnerships with multinational corporations "that would benefit financially from any deficits — real or perceived — revealed in PISA," the letter to Schleicher said. After all, the price of the study is paid by each country - and it is not a small price. "We fail to understand how your organization has become the global arbiter of the methods and goals of education around the world. The OECD's narrow focus on standardized testing risks enslaving learning and destroying the joy of learning," the letter added.

WHAT HAS BEEN SAID SO FAR IS NOT AT ALL intended to convince you that there are

no problems in Bulgarian education. They are simply not where PISA is pointing. The drama of Bulgarian education is not in the excess of theory and facts in the textbooks, but in their shortage. And in the constant changing of curricula under the mantra of "educational reform". Currently, a student in the second grade has seven (7!) different textbooks and aids in the Bulgarian language. If it were one textbook in seven consecutive parts, it would make sense to reduce the weight of the student's backpack. If they were divided on a functional principle - reading texts here, homework exercises there, interactive activities third - it would also be understandable. But in fact, the seven books are used simultaneously, to a large extent their content overlaps, and the thought is stubbornly imposed that the only reason for their existence is the need for the publishing house to receive seven contracts, and the author's collective - seven different royalties. The creation of teaching aids has become a profitable business for "well-connected" people, who do not always have the necessary qualifications. In general, education, as well as the health system, is dominated not by visions of the future, but by calculations of how to better utilize budgets. Which really requires practical skills, not encyclopedic knowledge. ■

UPDATE

с Елена Кирилова

**Bloomberg
TV Bulgaria**

19:30

събота
и неделя

www.bloombergtv.bg

ИНОВАЦИИТЕ КАТО КЛЮЧ КЪМ УСТОЙЧИВОСТТА

Как програма "Творческа Европа" насърчава междусекторните партньорства в културните и творческите индустрии

Креативните индустрии са в сърцето на европейските ценности. Именно чрез тях идеите, които слотаяват нашата общност намират отражение в начина ни на живот. Независимо дали говорим за потреблението на културни продукти класически културни продукти като книги и филми или за средата, която ни заобикаля - дизайн, архитектура и други функционални сфери, приоритетите на Европа: приобщаването, устойчивостта и развитието, се отразяват във всеки от тях.

Културните и творческите индустрии обхващат широк спектър от дейности, които се допълват в нашето ежедневие, но не винаги се съчетават на ниво бизнес. Затова "Творческа Европа" създава програмата "Creative Innovation Lab", която цели да подпомогне свързването между най-индустриализираната културна сфера: аудиовизията и останалите креативни сфери.

"Creative Innovation Lab" подкрепя проекти, фокусирани върху ключовите предизвикателства пред сектора: виртуалната реалност, управлението на права, събирането на данни, екологизирането на сектора и технологичните иновации. До 24.4.2023 се приемат кандидатури от юридически лица, регистрирани в страните от "Творческа Европа". Засилването на връзката между различните елементи от културните и творческите индустрии е ключово за устойчивостта на целия сектор. Creative Innovation Lab е отличен инструмент за смели стъпки напред в този процес.

INNOVATION AS THE KEY TO SUSTAINABILITY

How the Creative Europe programme promotes cross-sectoral partnerships in the cultural and creative industries

The creative industries are at the heart of European values. They reflect the ideas that unite our community and our way of life. Whether we are talking about the consumption of classical cultural products such as books and films or the environment that surrounds us - design, architecture, and other functional areas, the European priorities: inclusion, sustainability, and development, are present in each one.

The cultural and creative industries encompass a wide range of activities that complement each other in our daily lives but do not always fit to-

gether on a business level. This is why Creative Europe has created the Creative Innovation Lab programme, which aims to help connect the most industrialized cultural fields: audio-visual with the other creative fields.

Creative Innovation Lab supports projects focusing on the key challenges for the sector: virtual reality, rights management, data collection, AI, the greening of the sector, and technological innovation. Applications from legal entities registered in the Creative Europe countries will be accepted until 24.4.2023.

Strengthening the link between the different elements of the cultural and creative industries is vital to the sustainability of the whole sector. The Creative Innovation Lab is an excellent tool to take bold steps forward in this process.

"Creative Europe" is the programme of the European Union that supports the cultural and creative industries. With its sub-programs MEDIA, Culture, and Cross-Sectoral Funding, €4.14 million between 2021 and 2027 is channeled through various calls for proposals to hundreds of projects in all areas of the creative sector.

When we
create together,
we encourage
innovation.

Финансирано от
Европейския съюз

Co-funded by
the European Union

#CreativeEurope

ЗАСТРАХОВАЙТЕ ВАШИЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА!

Погрижете се за спокойствието и сигурността на Вашия дом и имущество със застраховка „**Защитена фамилия**“ с **20% отстъпка** до края на февруари.

За допълнителна информация посетете www.armeec.bg

Винаги с Вас!

ЗАСТРАХОВАЙТЕ ВАШИЯ ДОМ НА ПРОМОЦИОНАЛНА ЗИМНА ЦЕНА. ПОГРИЖЕТЕ СЕ ЗА СПОКОЙСТВИЕТО И СИГУРНОСТТА НА ВАШИЯ ДОМ И ИМУЩЕСТВО СЪС ЗАСТРАХОВКА „**ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ**“.

Какви са предимствата, предлагани от ЗАД „АРМЕЕЦ“:

- 20% отстъпка от застрахователната премия;
- Застрахователно покритие, изцяло съобразено с Вашето жилище и имуществото Ви;
- Бърза процедура и експертна консултация при сключване на застраховката;
- Възможност за избор на застрахователните рискове;
- Покритие срещу кражба чрез взлом и кражба с техническо средство до 14 000 лева без opis на имуществото;
- Навременно изплащане на щетите в случай на застрахователно събитие;
- Осигурен генонощен асистанс център на телефон: **0 700 1 3939**.

Къде можете да сключите застраховка „**ЗАЩИТЕНА ФАМИЛИЯ**“?

- В офисите на ЗАД „Армеец“;
- При застрахователните брокери и агенти, които са партньори на компанията.

ПРОМОЦИЯТА Е ВАЛИДНА ДО 29.02.2024г.

56 | **НАЙ-ИНТЕРЕСНИТЕ
ИЗОБРЕТЕНИЯ НА 2023**
ONE PLUS ONE EQUALS THREE

66 | **ЗАГЛЕДАНИ В ЗВЕЗДИТЕ**
STARING AT THE STARS

72 | **РАЗМЕРЪТ ИМА ЗНАЧЕНИЕ**
SIZE DOES MATTER

КАК ИКОНА ЗА БУНИЩЕТО СЕ ОКАЗА ШЕДЪОВЪР ЗА 24 МЛН. ЕВРО

HOW A LANDFILL ICON TURNED OUT TO BE A EUR 24 MN. MASTERPIECE

Животът често е по-странен дори от художествената литература. Преди години Фредерик Форсайт написа разказ за измама с предполагаема картина на Чимабуе, най-редкия от италианските ренесансови майстори. А през ноември Лувърът придоби истинска такава картина, малко преди тя да бъде изхвърлена за погналки като ненужен боклук.

В продължение на десетилетия картината висяла в кухнята на една старлица във френското градче Компьен. Старата жена я смятала за руска икона без всякаква стойност. Когато решила да продаде къщата, местният оценител споделил мнението ѝ, така че 700-годишният шедьовър едва не се озовал на бунището. Все пак организатор на търгове я мернал, усъмнил се, че може да има някаква стойност, и я прати за експертиза в Париж. Няколко месеца по-късно картината - вече доказана като "Осмиването на Христ" от Чимабуе - бе продадена на търг за 24 милиона евро. Френското правителство блокира сделката за срок от 30 месеца, за да даде шанс на Лувъра да събере средства и да я откупи, което музееят направи през ноември 2023.

Чимабуе е псевдоним на Бенчивиени ди Пепо, роден във Флоренция около 1240 година и починал в Пиза през 1302. Той е първият художник, който къса с двузмерния византийски стил и започва да рисува светци с перспектива и в реалистични цветове. За живота му се знае съвсем малко, но се смята, че е бил учител и вдъхновител на Джото ди Бондоне

Life is often stranger than fiction. Years ago Frederick Forsyth wrote an account of a hoax involving a supposed painting by Cimabue, the rarest of the Italian Renaissance masters. And in November, the Louvre acquired such painting for real, after it was meant to be thrown out into a landfill as unnecessary trash.

For decades, the painting hung in the kitchen of an old woman in the French town of Compiègne. She considered it a Russian icon without any value. When she decided to sell the house, the local appraiser shared her opinion, so the 700-year-old masterpiece almost ended up in the landfill. However, an auctioneer got a glimpse on it, suspected that it might have some value, and sent it to Paris for expertise. A few months later, the painting - already proven to be The Mocking of Christ by Cimabue - was sold at auction for 24 million euros. The French government blocked the deal for 30 months to give the Louvre a chance to raise funds and buy it back, which the museum did in November 2023.

Cimabue is the pseudonym of Benvenuti di Pepo, born in Florence circa 1240 and died in Pisa in 1302. He was the first artist to break with the two-dimensional Byzantine style and to start painting saints in perspective and in realistic colours. Little is known about his life, but he is believed to have been Giotto di Bondone's teacher and inspiration. ■

ПТИЦАТА ДОДО ВЪЗКРЪСВА?

THE REBIRTH OF THE DODO

Едно от първите екологични престъпления на модерния човек може да бъде поправено съвсем скоро. Една часта компания за биотехнологии е обединила сили с фондацията за опазване на дивите животни в Мавриций, за да върне към живота изчезналото преди повече от три века гого. Тази еднометрова птица процъфтявала на острова в Индийския океан, но после пристигнали европейските моряци и за броени десетилетия я изтребили до крак. Последното живо гого било забелязано през 1662 година. Сега обаче учените разполагат с фрагменти от неговата ДНК, и се надяват да допълнят липсващите части от пъзела, като изучават ДНК на никобарския гълъб, най-близкия жив роднина на птицата гого. Успоредно с това се работи усилено върху възстановяване на естествения хабиат на гого на Мавриций и още няколко съседни острова.

One of modern man's first environmental crimes may soon be remedied. A small biotech company has joined forces with the Mauritius Wildlife Foundation to bring back the dodo, which went extinct more than three centuries ago. This one-meter bird flourished on the island in the Indian Ocean, but then European sailors arrived and in a matter of decades exterminated it. The last living dodo was seen in 1662. Now, however, scientists have fragments of its DNA, and they hope to complete the missing pieces of the puzzle by studying the DNA of the Nicobar pigeon, the dodo bird's closest living relative. In parallel, hard work is being done to restore the natural habitat of the dodo on Mauritius and several other neighboring islands. ■

EO Dent

DENTAL CLINIC

Merry Christmas and a Happy New Year!

Разчитайте на нас и в празничните дни!

Подарете си красива усмивка в EO Дент и решете своите проблеми със зъбите за една седмица в България.

Цялостна грижа - от избелване до имплантология, 3D диагностика, лечение с лазер, фасети и циркониеви конструкции. В EO Дент можете да заспите (със специална упойка - седация) и да се събудите с преобразена усмивка. Всичко това е реалност при нас.

Много години опит, доверие и сигурност!

EO Дент е клиниката, която преобрази усмивките на много известни личности.

ИМПЛАНТОЛОГИЯ

ЛЕЧЕНИЕ С ЛАЗЕР

ОРАЛНА ХИРУРГИЯ

ПАРОДОНТОЛОГИЯ

ДЕНТАЛНА ЕСТЕТИКА

3D ДИАГНОСТИКА

ОРТОДОНТИЯ

ДЕТСКА ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА

ФИЗИОТЕРАПИЯ

ДЕРМАТОЛОГИЯ

IMPLANTOLOGY

LASER TREATMENT

ORAL SURGERY

PERIODONTOLOGY

DENTAL ESTHETICS

3D DIAGNOSTIC

ORTHODONTICS

CHILD'S DENTAL CARE

PHYSIOTHERAPY

DERMATOLOGY

Treat yourselves to a beautiful smile at EO Dent and find a solution to your teeth problems during one week in Bulgaria.

Complete care for your smile - from teeth whitening to implant dentistry, 3D diagnostics, laser treatment, veneers and zirconia constructions All this is a reality with us. In EO Dent you can fall asleep (with special anesthesia) and wake up with a transformed smile.

Many years of experience, confidence, and security.

EO Dent is the clinic that has transformed the smile of many celebrities.

Count on us on holidays as well!

www.eo-dent.com info@eo-dent.com www.eo-implant.com

tel. +359 888 46 46 66, +359 888 14 10 10, +359 888 500 522

[f EODent](https://www.facebook.com/EODent) [@eo.dent](https://www.instagram.com/@eo.dent)

**JINGLE SMILES,
JINGLE EO WAY!**

НАЙ-ИНТЕРЕСНИТЕ ОТКРИТИЯ НА 2023

От синтетичните ембриони и най-мощния компютър в историята до първия козметичен лазер за домашно ползване: 15 доказателства, че прогресът не спи

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK, АРХИВ

Декември по традиция е времето, когато THE INFLIGHT MAGAZINE обобщава най-важните открития и най-любопитните изобретения от изминалата година. Някои от тях може да имат революционен ефект върху живота ни. Други - да променят малки детайли, така че да го направят по-добър. Трети, както винаги, ще се окажат само напразни обещания. Но при всички случаи дължината на списъка, от който подбрахме нашия Топ 15, вдъхва увереност: прогресът не само не е спрял, но и сякаш непрекъснато ускорява темпо.

1. "ЧЕТЕЦ НА МИСЛИ"

Някои меди побързаха да заговорят за "четене на мисли". Донякъде разбираемо, защото работата на семантичния декодер на екип изследователи от Тексаския университет изглежда точно така: поставяте електроди на главата на парализиран човек, който не може да говори, и машината превръща мислите му в текст върху екрана. Истината е, че технологията не чете мислите на пациента. Тя разчита на предварителен преглед с ядрено-магнитен резонанс, който установява каква мозъчна активност поражда разглеждането на изображения или чуването на определени гуми. След това, с помощта на

изкуствен интелект, машината може да превръща записаните мозъчни токове в понятия и дори свързани изречения. Разработката е още в начална фаза, но дава много надежда на семействата на хора, лишени от говор.

2. НАЙ-БЪРЗИЯТ СУПЕРКОМПЮТЪР

Ако вярваме на Дъглас Агамс, самата Земя е била създадена някога като гигантски биологичен суперкомпютър, който да реши най-сложния проблем на мирозданието. Frontier, новият суперкомпютър на Hewlett-Packard, няма чак такива претенции. Но със сигурност е най-мощната изчислителна машина, създавана до момента от човечеството. Frontier може да извършва над един квинтилион (единица с 18 нули) операции с плаваща запетая в секунда, което го прави по-бърз от следващите шест най-бързи суперкомпютъра, взети заедно. Създателите му се надяват прогностичните му способности да ни помогнат в борбата с глобалното затопляне, покрай всичко останало.

3. НАЙ-ГРАМАДНОТО ЖИВО СЪЩЕСТВО В ИСТОРИЯТА

Допреди няколко месеца бяхме твърдо уверени, че синият кит е най-голямото живо същество, обитавало някога планетата Земя - осезаемо по-голямо дори от ▶

► най-грамадните динозаври. Но сега кроткият гигант е принуден да отстъпи първата си позиция. Вкаменелости, изследвани през 2023, доказаха, че преди около 37 години във водите край перуанския бряг е живял праотец на днешните китове, който е достигал над 300 тона тегло. Сините китове рядко надхвърлят 200 тона. Учените нарекоха изчезналия гигант *Perucetus colossus*.

4. ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ ЗА МАСОВО ПОЛЗВАНЕ

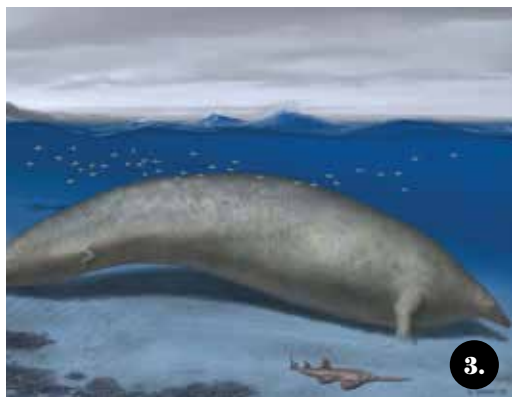
За няколко седмици след дебюта на ChatGPT през март, близо половината човечество очакваше да е безработно до края на годината. Ефектът от първия масов чатбот, базиран върху изкуствен интелект, не се оказа чак толкова разтърсващ - макар че може би първа ще го видим в следващите години, когато се научим как да го ползваме пълноценно. Засега най-горе върху вълната са учениците, които ползват ИИ да си пишат домашните, и техните учители, които ползват ИИ, за да ги проверяват. Шегата настрана, все още немало експерти смятат, че този продукт на OpenAI ще доведе до края на човечеството. Това може би е преувеличено, но със сигурност това ще е следващата технологична революция след интернет и смартфоните. Въпросът е към колко още технологични революции имаме сили да се адаптираме.

5. СМАРТФОН, НО БЕЗ ЕКРАН

16 години след появата на първия iPhone, това ли е ще е следващата технологична повратна точка? AI Pin е първото снабдено с изкуствен интелект персонално устройство. С размерите на кибритена кутийка, то се кача на ревера или върху джоба на ризата ви. Въпреки малките си размери устройството има всичко: телефон, камера, всякакви сензори, микрофон и говорител, така че спокойно да разговаряте с него. Но няма екран. Идеята на създателите му - двамата бивши инженери от Apple, стоящи зад стартъпа Hinge - не е просто да ни предложат заместник на смартфона. AI Pin иска да насърчи общуването и да намали зомбираното скролване. Тъкмо затова няма екран. Ако се налага визуализация, устройството разполага с лазерен проектор, който може да показва образи върху гланта ви. Иначе то може да извършва обаждания, да пише текстови съобщения под диктовка, да възпроизвежда музика и да пазарува от ваше име. Управлението става изцяло с гласови команди.

6. ВЕЧНАТА БАТЕРИЯ

Орро е китайски производител на електроника, който обещава истинска революция в областта на най-малките електроуреди. Тя идва под формата на Zero-Power Tag - миниатюрно устройство за проследяване, чиято батерия не се нуж-

дае нито от зареждане, нито от подмяна. Тя извлича нужната ѝ енергия от източници като светлина, радиовълни и топлина. Разбира се, тези източници не предлагат достатъчно енергия, за да захранят телефона ви, например. Но технологията е напълно приложима за всякакви други дреболии - от часовници и микрофони до медицински устройства. И спокойно може да сложи край на най-малките батерии с форма на таблетка.

7. ЛЕКАРСТВО СРЕЩУ АЛХАЙМЕР

Синдромът на Алцхаймер е едно от най-плашещите заболявания на съвременната епоха - и става все по-масово с увеличаването на продължителността на живота. Броят на пациентите с деменция ще нарасне до близо 15 милиона в следващия четвърт век. Добрата новина е, че вече има одобрен медикамент, който дава ефект. LEQEMBI, разработен от фармацевтичната компания Eisai, вече бе провъзгласен за революция от невролозите. Приеман с обикновена венозна инжекция два пъти месечно, той намалява с почти 30% симптомите на когнитивни затруднения и забавена умствена дейност. И това е само началото, уверяват създателите му.

8. СИНТЕТИЧНИ ЧОВЕШКИ ЕМБРИОНИ

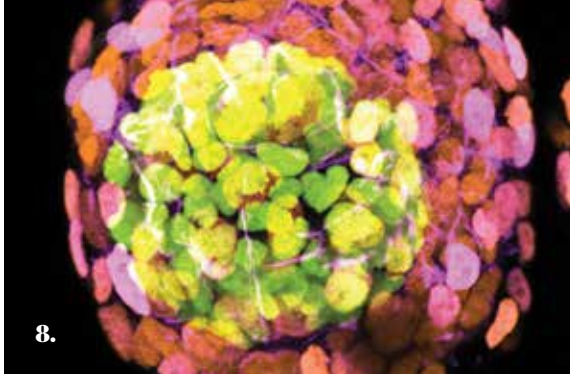
Макар и дълбоко в етичната "зона на зграча", това откритие на учени от Кеймбридж и Caltech несъмнено е един от най-големите научни пробиви на отминаващата година. Екипите от двата университета успяха да създадат - ни повече, ни по-малко - синтетични човешки ембриони от стволни клетки, без да се нуждаят нито от яйцеклетки, нито от сперматозоиди. Първостепенната цел на откритието е да ускори и улесни изследванията за справяне с различни генетични разстройства и вродени заболявания. Оттук до създаването на синтетични хора има много път, разбира се. Синтетичните ембриони нямат нито зачатъци на мозък, нито на сърце, но въпреки това откритието предизвика буря от възражения от нравствен характер.

9. ГРАФЕНОВ РАДИАТОР

Дори и през XXI век, почти няма населено място в България, което през зимата да не е погребел похлупак от пушек от горенето на гърва и възглица за отопление. Алтернативите на газ и електричество не са по джоба на много хора. Но нещата могат да се променят от това откритие на южнокорейската компания Graphene Square. С размери колко рамка за картина, то представлява нещо като виртуална камина - комбинация от холографско

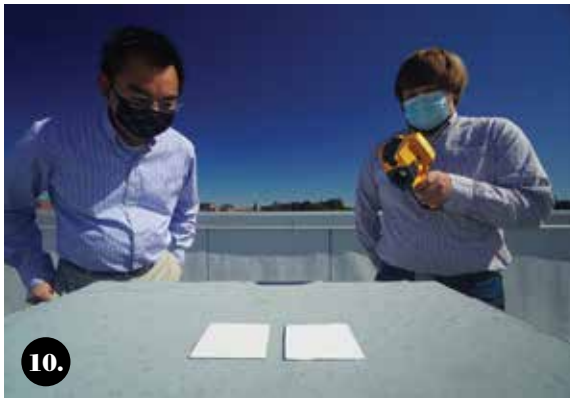
7.

8.

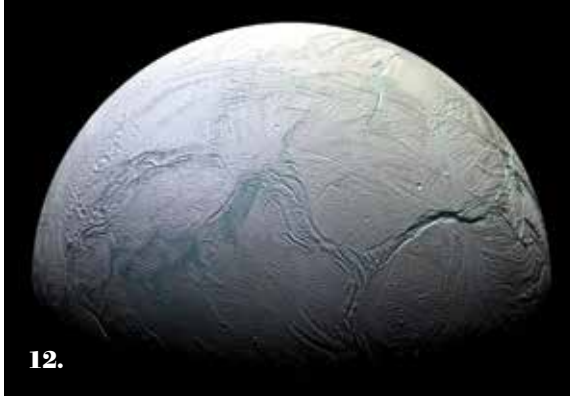
9.

10.

11.

12.

генерирани пламъци и слоеве от графен, високпроводим материал на въглеродна основа. Достатъчни са 200 вата електричество, за да го нагреят до 75 градуса по Целзий. Това е горе-долу потреблението на телевизора ви, и четири пъти по-малко, отколкото поглъща кафе-машината. Компанията вече получи щедро финансиране от Samsung и е готова да пусне продукта си на пазара през 2024.

10. НАЙ-БЯЛАТА БОЯ

Новите технологии може да ни дадат неочакван помощник срещу глобалното затопляне под формата на... бяла боя. Но не просто бяла, а най-бялата възможна. Откритието е на екип от Университета Пърдю в САЩ, начело с професор Сюлин Рюан, и представлява бяло покритие с рекордно висока отражателна способност. Боядисан с тази бяла боя предмет отразява до 98% от слънчевите лъчи. След цял ден под лъчите на августовското слънце, тази повърхност би останала с близо 5 градуса по-хладна от боядисана с обикновена бяла боя. Черен асфалт, нагрят от Слънцето, може да ви изгори ръката, докато боядисаната с новата формула повърхност на пътя ще е хладна на допир.

Според професор Рюан, използването на новото покритие върху покрив на сграда с площ 100 квадратни метра ще е еквивалентно на

охлаждаща мощност от 10 киловата.

11. ОЧИЛА СЪС СКОРОСТОМЕР

Така нареченият head-up display - технология за проектиране на ключови данни върху предното стъкло - предизвика истинска революция, когато премина от бойните самолети в пътническите автомобили. Възможността да виждаш указанията на навигацията и километража, без да откъсваш поглед от пътя, намалява значително риска от произшествия по пътищата. А сега от BMW Motorrad са измислили как да предложат същата полезна функция и на мотоциклетистите. BMW ConnectedRide Smartglasses са "умни" очила, които проектират пред вас данни за скоростта, посоката и ограниченията.

12. ЖИВОТ И ОТВЪД МАРС?

Възможен ли е животът и извън пределите на Земята, или зараждането му тук е било резултат на уникално стечение на обстоятелства? Още сме далеч от окончателния отговор на този въпрос, но напоследък се трупат все повече доказателства в полза на първата хипотеза. През 2023, благодарение на материал, събран от космическия апарат Cassini, учените откриха следи от фосфор в океаните на Енцелад, една от луните на Сатурн. Фосфорът е едно от задължител-

ните условия за съществуване на органичен живот, заедно с въглерод, водород, азот, кислород и сяра (които също се срещат на Енцелад). Възможно ли е в течните океани под дебелия ледена покривка на луната наистина да се крие извънземен живот? В NASA вече обмислят наследниците на Cassini, които биха могли да ни дадат отговора.

13. ЛАЗЕР НА НОЩНОТО ШКАФЧЕ

Използването на лазери за третиране на кожни проблеми не е нещо ново, разбира се. Но сегща за пръв път имате възможност да го правите... у дома си. През 2023 американската Администрация за храните и лекарствата (FDA) издаде официално одобрение за ползване на Luma Laser, първия домашен козметичен лазер. Създателят на компанията Luma се върхновил за него, след като наблюдавал възрастни пациенти, подложени на лазерна терапия за възстановяване на коленни сухожилия. Като страничен ефект от тази терапия, и кожата на пациентите в колянната област изглеждаше с 20 години по-млада. Luma Laser ползва 500-миливатов лазер и обещава същия ефект върху лицето ви, премахвайки бръчки, петна и белези.

14. ОБУВКИ-ЛУНОХОДКИ

Според една популярна шега американците били готови на всичко, само и само да не ходят пеш. След краха на Segway и упадък на електрическите скутери сега има нов кандидат за слава в тази област. Нарича се Shift Robotics Moonwalkers и представлява обувки с вградени колела, батерия и управление с изкуствен интелект. Може да ви звучи като извратена версия на ролкови кънки, но всъщност с тези обувки не се пързалате, а ходите - само че доста по-бързо. При нормално темпо с тях ще развivate над 11 км/ч (за сравнение нормалната скорост на млад пешеходец е около 5 км/ч). Изкуственият интелект е готов да се намеси и да застопори колелцата, ако изкачвате стълби или вървите по хлъзгава повърхност, примерно. Както подсказва името, с тези обувки с лекота ще възпроизведете и емблематичната "лунна" танцова стъпка на Майкъл Джексън.

15. "ЗЕЛЕН" ЦИМЕНТ

Циментовата индустрия е отговорна за цели 7.5 процента от глобалните въглеродни емисии. Причината е, че за да се произведе циментът, варовикът трябва да се нагрее до над 1400 градуса по Целзий. Но сега един стартап, наречен Brimstone, предлага алтернативна технология, при която вместо варовик се използва калциев силикат - не само поевтин и достъпен, но и поглъщащ въглероден диоксид при химическата реакция, вместо да го отделя. През лятото компанията получи сертификат, че продуктът ѝ не отстъпва по качества на стандартния цимент. ■

THE BEST DISCOVERIES OF 2023

From synthetic embryos and the most powerful computer in history to the first cosmetic laser for home use: 15 proofs that progress does not sleep

By KONSTANTIN TOMOV / Photography iSTOCK

December is traditionally the time when THE INFLIGHT MAGAZINE summarizes the most important discoveries and most curious inventions of the past year. Some of them may have a revolutionary effect on our lives. Others only change small details to make our days better. Third, as always, will turn out to be just empty promises. But in any case, the length of the list from which we selected our Top 15 inspires confidence: not only has progress not stopped, but it seems to be constantly accelerating.

1. "MIND READER"

Some media have been quick to talk about "mind reading". Somewhat understandable, because the work of the semantic decoder of a team of researchers from the University of Texas looks exactly like this: you put electrodes on the head of a paralyzed person who cannot speak, and the machine translates his thoughts into text on the screen. The truth is that the technology does not read the patient's mind. It relies on an MRI scan that detects what kind of brain activity is produced by looking at images

or hearing certain words. Then, with the help of artificial intelligence, the machine can turn the recorded brain activities into concepts and even connected sentences. The development is still in its early stages, but it gives a lot of hope to the families of speech-impaired people.

2. THE FASTEST SUPERCOMPUTER

If we should believe Douglas Adams, the Earth itself was once created as a giant biological supercomputer to solve the universe's most complex problem. Frontier, Hewlett-Packard's new supercomputer, makes no such claims. But it is certainly the most powerful computing machine ever created by mankind. Frontier can perform over one quintillion (a one with 18 zeros) floating-point operations per second, making it faster than the next six fastest supercomputers combined. Its creators hope its predictive abilities will help us fight global warming, among other things.

3. THE BIGGEST LIVING CREATURE IN HISTORY

Until a few months ago, we were firmly convinced that the blue whale was the largest living

creature to ever inhabit planet Earth—significantly larger than even the biggest dinosaurs. But now the gentle giant is forced to give up its first position. Fossils examined in 2023 proved that about 37 million years ago in the waters off the Peruvian coast lived an ancestor of today's whales, which reached more than 300 tons in weight. Blue whales rarely exceed 200 tons. Scientists named the extinct giant *Perucetus colossus*.

4. AI FOR THE MASSES

Within weeks of ChatGPT's debut in March, nearly half of humanity expected to be out of a job by the end of the year. The impact of the first mainstream AI-based chatbot hasn't been all that earth-shattering - although we may yet see it in the coming years when we learn how to use it to its full potential. So far, the students who use AI to do their homework and their teachers who use AI to check them are at the top of the wave. Joking aside, quite a few experts still believe that this OpenAI product will bring about the end of humanity. This may be an exaggeration, but surely this will be the

next technological revolution after the Internet and smartphones. The question is how many more technological revolutions do we have the strength to adapt to?

5. A SMARTPHONE WITHOUT A SCREEN

16 years after the first iPhone, is this the next technological turning point? Called 'AI Pin', it's the first personal device equipped with artificial intelligence. About the size of a matchbox, the AI Pin clips onto your lapel or shirt pocket. Despite its small size, it has everything: a phone, a camera, all kinds of sensors, a microphone and a speaker, so you can easily talk to it. But no screen.

The idea of its creators - two former Apple engineers behind the startup Humane - is not just to offer us a replacement for the smartphone. AI Pin wants to encourage communication and reduce zombie scrolling. That's why there's no screen. If visualization is required, the device has a laser projector that can project images onto your palm. Otherwise, it can make calls, write text messages under dictation, play music

and shop on your behalf. Control is done entirely by voice commands.

6. THE WHITEST PAINT

New technologies may give us unexpected help against global warming in the form of... white paint. And not just white, but the whitest possible. The discovery was made by a team from Purdue University in the US, led by Professor Xiulin Ruan, and is a white coating with a record-high reflectivity. An object painted with this white paint reflects up to 98% of the sun's rays. After a full day in the August sun, this surface would remain nearly 5 degrees Celsius cooler than plain white paint. Black asphalt heated by the Sun can burn your hand, while the road surface painted with the new formula will be cool to the touch. According to Professor Ruan, using the new coating on the roof of a building with an area of 100 square meters would be equivalent to a cooling power of 10 kilowatts.

7. THE ETERNAL BATTERY

Oppo is a Chinese electronics manufacturer

that promises a real revolution in the field of the smallest electrical appliances. It comes in the form of the Zero-Power Tag, a tiny tracking device whose battery needs neither charging nor replacing. It derives the energy it needs from sources such as light, radio waves and heat. Of course, these sources don't offer enough juice to power your phone, for example. But the technology is perfectly applicable to all sorts of other little things, from watches and microphones to medical devices. And it can easily put an end to the smallest tablet-shaped batteries.

8. A DRUG FOR ALZHEIMER'S

Alzheimer's syndrome is one of the most frightening diseases of the modern age - and it is becoming more widespread as life expectancy increases. The number of dementia patients will grow to nearly 15 million in the next quarter century. The good news is that there is already an approved medication that works. LEQEMBI, developed by the pharmaceutical company Eisai, has already been hailed as a revolution by neuroscientists. Taken by simple intravenous ►

► injection twice a month, it reduced symptoms of cognitive impairment and mental retardation by almost 30%. And this is only the beginning, its creators assure.

9. SYNTHETIC HUMAN EMBRYOS

Although deep in the ethical "twilight zone", this discovery by scientists from Cambridge and Caltech is undoubtedly one of the biggest scientific breakthroughs of the past year. The teams from the two universities were able to create - no more, no less - synthetic human embryos from stem cells, without the need for either eggs or sperm. The primary goal of the discovery is to accelerate and facilitate research to address various genetic disorders and congenital diseases. There is a long way from here to the creation of synthetic humans, of course. Synthetic embryos have neither the rudiments of a brain nor a heart, but the discovery nevertheless caused a firestorm of moral objections.

10. GRAPHENE FIREPLACE

Even in the 21st century, there is almost no populated place in Bulgaria that during winter is not under a thick blanket of smoke from the burning of wood and coal for heating. Alternatives to gas and electricity are not affordable for many people. But things could change with this discovery by the South Korean company Graphene Square. About the size of a picture frame, it's a sort of virtual fireplace—a combination of holographically generated flames and layers of graphene, a highly conductive carbon-based material. 200 watts of electricity are enough to heat it to 75 degrees Celsius. That's roughly what your TV consumes, and four times less than the coffee machine. The company has already received generous funding from Samsung and is ready to launch its product in 2024.

11. GOGGLES WITH SPEEDOMETER

The so-called head-up display - a technology for projecting key data onto the windshield - caused a real revolution when it moved from fighter jets to passenger cars. Being able to see navigation instructions and odometers without taking your eyes off the road significantly reduces the risk of road accidents. And now BMW Motorrad has figured out how to offer the same useful feature to motorcyclists as well. BMW ConnectedRide Smartglasses are "smart" glasses that project speed, direction and limit data in front of you.

12. LIFE BEYOND MARS?

Is life possible outside of Earth, or was it the result of a unique coincidence here? We are still far from the final answer to this question, but recently more and more evidence is accumulating in favor of the first hypothesis. In 2023, thanks to material collected by the Cassini spacecraft, scientists discovered traces of phosphorus in the oceans of Enceladus, one of Saturn's

moons. Phosphorus is one of the prerequisites for the existence of organic life, along with carbon, hydrogen, nitrogen, oxygen and sulfur (which are also found on Enceladus). Could it be that the liquid oceans beneath the moon's thick ice sheet really harbor extraterrestrial life? NASA is already considering successors to Cassini, which could give us the answer.

13. NIGHTSTAND LASER

The use of lasers to treat skin problems is not new, of course. But now, for the first time, you have the opportunity to do it... at home. In 2023, the US Food and Drug Administration (FDA) issued official approval for the use of the Lyma Laser, the first home cosmetic laser. The founder of the Lyma company got his inspiration after observing elderly patients undergoing laser therapy to repair knee tendons. As a side effect of this therapy, the patients' skin in the knee area also looked 20 years younger. Lyma Laser uses a 500-milliwatt laser and promises the same effect on your face, removing wrinkles, blemishes and scars.

14. MOON SHOES

According to a popular joke, the Americans would do anything just to avoid walking. After the collapse of the Segway and the decline of

electric scooters, there is now a new contender for fame in this field. It's called Shift Robotics Moonwalkers, and it's a shoe with built-in wheels, a battery, and artificial intelligence controls. It may sound like a twisted version of roller skates, but with these shoes you don't skate, you walk - only much faster. At a normal pace, you will develop more than 11 kph (for comparison, the normal speed of a young pedestrian is about 5 kph). Artificial intelligence is ready to step in and lock the wheels if you're climbing stairs or walking on a slippery surface, for example. As the name suggests, with these shoes you will also be able to recreate Michael Jackson's iconic "moon" dance step with ease.

15. "GREEN" CEMENT

The cement industry is responsible for as much as 7.5 per cent of global carbon emissions. The reason is that to produce cement, limestone must be heated to over 1,400 degrees Celsius. But now a startup called Brimstone is offering an alternative technology that uses calcium silicate instead of limestone — not only cheaper and more accessible but also absorbing carbon dioxide in the chemical reaction instead of releasing it. In the summer, the company received a certificate that its product is not inferior in quality to standard cement. ■

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.
КЪМ 30.09.2023 Г. – С НАД 400 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 1.9 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).**

**ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

Dnes.bg

Вече знаеш

СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ
ЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗН
АРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ СВЯТ СПОРТ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ Т
УРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС
СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ НОВИНИ ТЕХНОЛОГИИ БЪЛГАРИЯ СПОРТ СВЯТ БЪЛГАРИЯ
ЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИЗНЕС ТЕХНОЛОГИИ БИЗНЕС КУЛТУРА СПОРТ СВЯТ БИ

SEA. SPA. CULINARY DESTINATION.

Find us

www.visitstconstantine.bg

Sts. Constantine and Helena Resort | Varna | Bulgaria | 0700 70 799

ЗАГЛЕДАНИ В ЗВЕЗДИТЕ

STARING AT THE STARS

Гледайте нагоре към звездите, а не надолу в краката си, казваше покойният гениален физик Стивън Хокинг. Следвайки съвета, всяка година Кралският музей в Гринуич и Insight Investment организират конкурса Астрономически фотограф на годината. Ето и селекцията на журито от последното издание на конкурса.

Look up at the stars and not down at your feet, the late great physicist Stephen Hawking used to say. Following this advice, every year the Royal Greenwich Museum and Insight Investment organise the Astronomy Photographer of the Year contest. Here is the shortlist from the 2023 edition.

Снимки: Кралски музей Гринуич
All images courtesy of The Royal Greenwich Museum

Небесният екватор над военен мемориал от Първата световна война, от Луи Лъору-Гере
Celestial Equator Above First World War Trench Memorial by Louis Leroux-Gere

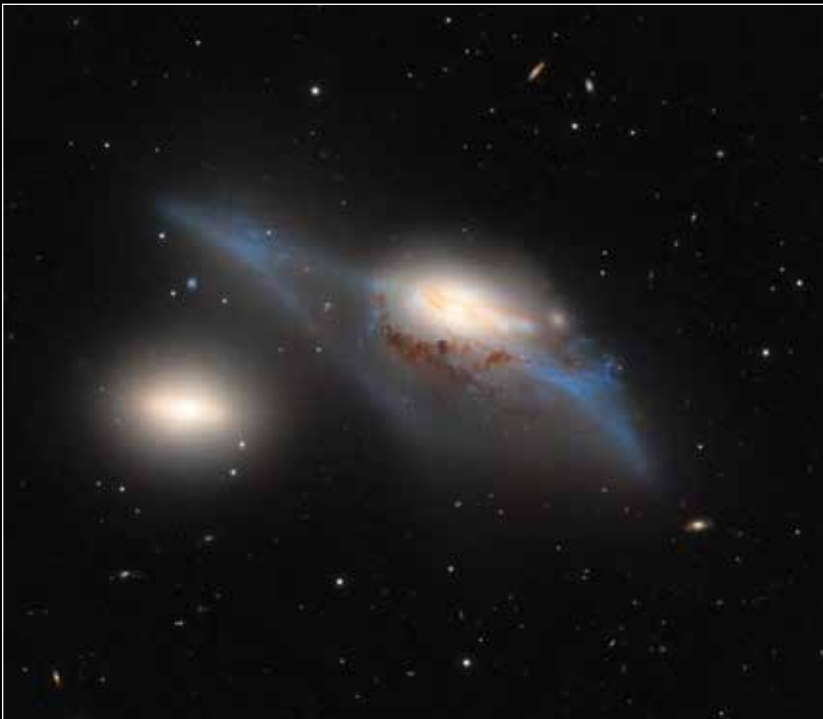
Големата награда за 2023 отива у Марсел Дрекслер, Ксавие Стротнер и Ян Сенту, които успяха да открият и фотографират невиджана досега арка от кислород до най-близкия ни съсед - галактиката Андромеда
Astronomy Photographer of the year 2023 goes to Marcel Drechsler, Xavier Strottner and Yann Sainty, who managed to discover and photograph a never-before-seen oxygen arc next to our nearest spiral galaxy, the Andromeda

Големи космически фейерверки, от Аинджъл Ан
Grand Cosmic Fireworks by Angel An

Галактиката Очи (NGC4438), от Уейтън Лян
The Eyes Galaxy by Weitang Liang

Танцуващите гървета на Сумба, от Викас Чангер
The Dancing Trees of Sumba by Vikas Chander

Нов клас галактическа мъглявина около звездата YY от Хигра, от Марсел Дрекслер
New Class of Galactic Nebulae Around the Star YY Hya by Marcel Drechsler

Залез върху лунния терминатор, от Том Уилямс
Sundown on the Terminator by Tom Williams

Драсване с четка, от
Моника Девиат
Brushstroke by Monika Deviat

Марс залязва, от Итън Чапел
Mars-Set by Ethan Chappel

Слънчева питанка, от
Едуардо Шабергер Пуно
A Sun Question by Eduardo
Schabarger Poureau

Тъмна звезда, от Питър Уорд
Dark Star by Peter Ward

Посещение на кратера Тихо, от
Андрю Маккарти
A Visit to Tycho by Andrew
McCarthy

Близки срещи от третия Виг, от Кейти Магаинес
Close Encounters of the Haslingden Kind by Katie McGuinness

Sh2-132: Ослепен от светлината, от Аарън Уилхелм
Sh2-132: Blinded by the Light by Aaron Wilhelm

Юпитер близо до опозиция, от Марко Лоренци
Jupiter Close to Opposition by Marco Lorenzi

Последователност на пълнолуние над Ривингтън
Пайк, от Лиъ Мансфийлд
Sequence of Full Moon Over Rivington Pike by Lee
Mansfield

Корабокрушението на "Зейла", от Викас Чандер
Zeila by Vikas Chander

Кръг от светлина, от Андреас Етл
Circle of Light by Andreas Ettl

TEATRALNA

PARK RESIDENCE

teatralna.bg

1527 София, ул. Проф. Милко Бичев 2 | М: +359 887 888 666; +359 887 848 666; info@teatralna.bg

РАЗМЕРЪТ ИМА ЗНАЧЕНИЕ

С шокиращо вътрешно пространство и шокираща цена, Kia EV9 извежда
корейците на ново равнище

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография КОЛЕЛА, КИА

Животът на автомобилния журналист се улеснява много, когато автомобилът позволява някоя и друга превъзходна степен. Новата Kia EV9 позволява няколко наведнъж. Това е най-голямата лека кола, правена някога от Kia (поне за европейския пазар). Най-тежката лека кола, правена някога от Kia. И най-скъпата кола, правена някога от Kia.

А СЪЩО И, СМЕЕМ ДА ДОБАВИМ, НАЙ-ИНТЕРЕСНО изглеждащата кола на корейците. Ръбатите очертания, необичайните форми на светлините и предницата без гори и подобие на решетка ще изискват свикване. Особено от хората, които смятат Mercedes W124 за най-красивия автомобил в историята. Но от нашия опит по шосетата на Лазурния бряг можем да кажем, че този външен вид предизвиква не

само любопитство, но и симпатия. В последните години сме чували много полярни мнения за новия дизайн на Kia и Hyundai. Но две неща не могат да се отрекат за него. Първо, той отличава тези автомобили от тълпата клонинги по улиците. И второ, конкретният дизайн тук кара тази грамада да изглежда като компактна кола.

Ако я видите на пътя, по нищо няма да отгатнете, че всъщност EV9 е с цяла петя по-голяма от Land Rover Discovery. И е над два метра широка, ако си вземете старомодните стъклени огледала. Дизайнът на Карим Хабиб, бившия главен стилист на BMW и Infiniti, умело прикрива действителните размери. Осъзнавате ги, чак когато влезете вътре. Междуосието е 3.10 метра, идентично с актуалната S-класа и с над петя повече от Audi Q7. Резултатът от това е, че ако махнете всички седалки, спокойно можете да проведете вътре митинг на ►

► опозицията. Която и да е тя в момента. Не че бихте го направили, разбира се, защото именно седалките са главната причина да си купите EV9.

ЦЯЛАТА КОЛА ПРИДОБИВА ДОСТА ПОВЕЧЕ СМИСЪЛ, когато седнете на задния ред. Можете да я вземете с гъвкави задни седалки, които могат да се въртят на 180 или 90 градуса. А можете и в "комфортната" конфигурация, в която седалките не се въртят, но за сметка на това имат отопление, вентилация и даже масаж. Изборът не е лесен. Комфортният вариант позволява да пътувате, удобно излезнати. От друга страна, гъвкавият вариант позволява да завъртите тъщата на 180 градуса и да я лишите от удоволствието да ви навигира. А ако рекламите на резервативи никога не са ви затрогвали, можете да вземете и стандартен втори ред с три места, така че да превозвате общо седем души. При това третият ред седалки е съвсем пълноценен, подходящ и за възрастни, и предлага повече място за краката даже от Cadillac Escalade гълга база. При това без да компрометира багажника. Даже и при най-разюздано ползване на седалките пак ви остават 308 литра товарен обем под нивото на прозорците - достатъчно за пет куфара с кабинен размер. Ако сгънете всички седалки, ще получите 3320 литра - малко повече, отколкото в баничарката Renault Express. Имате и прословутия trunk - тоест преден багажник, който ще приюти кабелите и други дреболии.

EV9 ИДВА В НЯКОЛКО ВАРИАНТА. Като начало на българския пазар дебютира върховата версия GT: с два електромотора, задвижване на четирите колела, и 384 конски сили мощност. Базовата кола, която ще се появи след известно време, има само заден електромотор и 204 коня, но пък за сметка на това е по-ефективна и изминава до 560 км с едно зареждане. В нашия случай обещаният пробег е 505 км, което не е нещо необичайно между съвременните електромобили. Необичайното е, че тук той е напълно реален, поне ако съдим по нашия тест. И че все пак говорим за огромен SUV с теглителна сила 2.5 тона. При това солидният пробег е постигнат не с рекордни размери на батерията - тук тя е с капацитет малко под 100 киловатчаса - а с ефективност. Клетките в батерията са от ново поколение, дело на корейската компания SK On, и са с почти 9% по-ефективни от тези в Kia EV6. Вторият голям коз на тази кола е аеродинамиката. EV9 може и да има пропорциите на прясно изпечена тухла, но всъщност е удивително обтекаема, с коефициентът на въздушно съпротивление 0.28. Достатъчно е да при-

помним, че автомобили като McLaren F1 и Lamborghini Murcielago имаха над 0.30.

ДРУГ СИЛЕН КОЗ на тази кола е времето за зареждане. Kia и Hyundai са от малкото производители, които вече използват 800-волтова, а не 400-волтова архитектура, което позволява на EV9 да се зарежда с 210 киловата. И за 15 минути да добавя 250 км към обхвата. Ускорението 0-100 км/ч отнема 5.3 секунди. Което звучи леко плашещо, ако се сетим за теглото от 2.7 тона. Но в този случай ускорението е съчетано и с много добри спирачки. Усещането зад волана не е като в спортен автомобил, естествено. Но управлението е достатъчно прецизно и предвидимо, а незабавно идващият въртящ момент на електромоторите кара този хипопотам да се чувства лек и пъргав. Имате няколко режима на шофиране, включително специално предназначени за кал, сняг и така нататък, но не мислете за това като за офроуд машина. Пътният просвет е 17.7 сантиметра - достатъчно за ежедневните ви нужди в страна с авантюристични пътища като България. Но не достатъчно, за да ходите на лов в гората. Това е кола за семеен превоз, а не за приключения.

КОМФОРТЪТ НА ВОЗЕНЕ Е ДОБЪР, макар че, честно казано, в този ценови сегмент можете да намерите и по-добри. Качеството на материалите на места също не съответства на броя на нулите в цената.

Но за това трябва да благодарите не на Kia, а на Грета Тунберг. В наши дни всички производители се надпреварват да използват рециклирани пластмаси. В случая с EV9, те идват от преработени рибарски мрежи и пластмасови бутилки. Иначе интериорът е ергономичен, просторен и удобен, с безброй места за малки и не толкова малки вещи. Таблото е доминирано от два 12-инчови дисплея - за приборите и за мултимедията. Графиката е чудесна, управлението - интуитивно. Има сензорни бутони за основните функции. Има даже физически бутони за климатика и за усилване на звука. Превключването на предавките вече е изнесено върху лостче на волана - решение, което срещаме все по-често в електрическата ера. И което щеше да е добре дошло за някогашните собственици на Wartburg, ако те бяха склонни да се доверят на нещо, в което няма къде да долееш масълце. И ако българските пенсии стигаха, за да си позволяят тази кола

ЦЕНАТА Е МАЛКО ДЕЛИКАТЕН ВЪПРОС. Защото тази Kia, такава, каквато я виждате, в България се предлага за 172 800 лева. Което е с почти 12,000 лева повече от стартовото BMW iX. Вярно е, че то е само с пет места, докато тук имате шест или седем. Всъщност единственият конкурент в сегмента на електрическите SUV със седем места е Мерцедес EQS SUV, който е с почти 50,000 лева по-скъп. От такава гледна точка EV9 е... изгодна. ■

SIZE DOES MATTER

The new BMW 5 Series has built-in computer games and allows you to overtake with just a glance. But that's not the most important thing

By KONSTANTIN TOMOV / Photography KOLELA, KIA

The life of the motoring journalist is made a lot easier when the car allows some superlative. The new Kia EV9 allows several. It is the largest passenger car ever made by Kia (at least for the European market). The heaviest passenger car ever made by Kia. And the most expensive car ever made by Kia.

AND ALSO, DARE WE ADD, THE MOST INTERESTING-LOOKING car of the Koreans. The jagged outline, the unusual shapes of the lights and the front without even a semblance of a grille will take some getting used to, especially for people who consider the Mercedes W124 the most beautiful car in history. But from our experience on the roads of the Cote d'Azur, we can say that this appearance arouses not only curiosity but also sympathy. In recent years, we have heard many polar opinions about the new design of Kia

and Hyundai. But two things cannot be denied about it: first, it sets these cars apart from the clone army on the streets. And secondly, the specific design here makes this monstrosity look like a compact car.

If you see it on the road, you'd never guess that the EV9 is a full span bigger than the Land Rover Discovery. And it's over two meters wide if you get the old-fashioned glass mirrors. The design by Karim Habib, the former chief stylist of BMW and Infiniti, cleverly disguises the actual dimensions. You only realize them when you get inside. The wheelbase is 3.10 meters, identical to the current S-class and over a span more than the Audi Q7. If you remove all the seats, you can easily hold an opposition rally inside. Whichever the opposition might be in Bulgaria at the moment. Not that you would, of course, because the seats are the main reason to buy an EV9 in the first place.

THE WHOLE CAR MAKES A LOT MORE SENSE when you sit in the back row. You can get it with flexible rear seats that can rotate 180 or 90 degrees. And you can also get the "comfort" configuration, in which the seats do not rotate, but instead have heating, ventilation and even a massage. The choice is not easy. The comfort option allows you to travel, cosily lying down. On the other hand, the flexible option allows you to turn the mother-in-law 180 degrees and deprive her of the pleasure of navigating you. And if you've never been moved by condom ads, you can also get a standard three-seat second row, so you can carry a total of seven people. At the same time, the third row of seats is fully suitable for adults and offers more legroom than even a long-wheelbase Cadillac Escalade. Without compromising the trunk, either. Even with the most unrestrained use of the seats, you still have 308 litres of cargo volume below the level of the windows - enough for five cabin-sized ►

► suitcases. If you fold all the seats, you get 3320 litres - a little more than in the Renault Express cargo van. You also have the infamous frunk - that is, a front trunk that will house the cables and other small things.

The EV9 comes in several variants. To begin with, the top GT version with two electric motors, AWD and 384 horsepower. The base car, which will appear in a while, has only a rear electric motor and 204 horses, but it is more efficient and travels up to 560 km on a single charge. In our case, the promised range is 505 km, which is not unusual among modern electric cars. The unusual thing is that here it is completely real, at least judging by our test. And that we are still talking about a huge SUV with a pulling power of 2.5 tons.

At the same time, the solid range was achieved not with record-breaking battery sizes - here it has a capacity of just under 100 kwh - but with efficiency. The cells in the battery are of a new generation, the work of the Korean company SK On, and are almost 9% more efficient than those in the Kia EV6. The second big trump card of this car is aerodynamics. The EV9 may have the proportions of a freshly baked brick, but it's amazingly streamlined, with a drag coefficient of 0.28. Suffice it to recall that cars such as the McLaren F1 and the Lamborghini Murcielago had over 0.30.

ANOTHER STRONG CARD of this car is the charging time. Kia and Hyundai are among the few manufacturers that already use an 800-volt architecture, rather than a 400-volt one, which allows the EV9 to charge at 210 kilowatts, adding 250 km of range in 15 minutes. Acceleration from 0-100 km/h takes 5.3 sec-

onds. Which sounds a little intimidating considering the weight of 2.7 tons. But in this case, the acceleration is combined with very good brakes. The feeling behind the wheel is not that of a sports car, of course. But the handling is precise and predictable enough, and the instantly arriving torque of the electric motors makes this hippo feel light and nimble.

You have several driving modes, including ones dedicated to mud, snow and so on, but don't think of it as an off-road machine. The ground clearance is 17.7 cm - enough for your daily needs in a country with adventurous roads like Bulgaria, but not enough to go hunting in the

woods. This is a family car, not an adventure vehicle.

RIDE COMFORT IS GOOD, ALTHOUGH TO BE HONEST, you can find better ones in this price segment. The quality of materials does not always match the number of zeros in the price. But for that you have Greta Thunberg to thank, not Kia. These days, all manufacturers are racing to use recycled plastics. In the case of the EV9, they come from used fishing nets and plastic bottles. Otherwise, the interior is ergonomic, spacious and comfortable, with countless storage for small and not-so-small items. The dashboard is dominated by two 12-inch displays - for the instruments and the multimedia. The graphics are great, the controls are intuitive. There are touch buttons for the main functions. There are even physical buttons for the air conditioner and sound volume. Gear shifting is now outsourced to a lever on the steering wheel - a solution we're seeing more and more often in the electric age. And which would have been welcome to the former owners of the Wartburg, if they were inclined to trust something that had no place to add oil. And if Bulgarian pensions were enough to afford this car

PRICE IS A BIT OF A DELICATE MATTER. Because this Kia, as you see it, is available in Bulgaria for BGN 172,800. Which is almost BGN 12,000 more than the starting BMW iX. It is true that it only has five seats, while here you have six or seven. In fact, the only competitor in the electric SUV segment with seven seats is the Mercedes EQS SUV, which is almost BGN 50,000 more expensive. From that perspective, the EV9 is... a bargain. 3

Kia EV9 GT

200

км/м максимална скорост
200 km/m maximum speed

384

конски сили мощност
k. v. maximumr power

5.3

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

505

км пробег с едно зареждане
km/h max speed

NATUZZI
ITALIA

 SELAMORE

www.selamoredesign.com

SEA. SPA. CULINARY DESTINATION.

Find us

www.visitstconstantine.bg

HOTEL
PRIMORSKI

Sts. Constantine and Helena Resort | Varna | Bulgaria | 0700 70 799

96 | **ЗИМНИ РАДОСТИ**
WINTER DELIGHTS

83 | **ИСТОРИЯТА СРЕЩУ ХОЛИВУД**
HISTORY VS. HOLLYWOOD

86 | **21 ИДЕИ ЗА ПОД ЕЛХАТА**
21 CHRISTMAS GIFT IDEAS

АФИШ

КИНО

ГОЛ ЗА ПОБЕДА // Една от най-хубавите истории в съвременния спорт: Американска Самоа, които току-що са записали най-голямата загуба в историята на футбола, привличат нов холандски треньор, за да измият срама. Задачата на Томас Ронген изглежда неизпълнима - но съвсем скоро отборът записва историческа победа. Таика Уайтити е режисьор и сценарист, а в ролята на треньора Томас Ронген е Майкъл Фасбендер.

В кината от 29 декември

MOVIES

THE NEXT GOAL WINS // One of the best stories in modern sports: American Samoa, fresh from the worst loss in soccer history, bring in a new Dutch coach to wash away the shame. Thomas Rongen's task seems impossible - but very soon the team records a historic victory. Taika Waititi is the director and screenwriter, and Michael Fassbender plays Coach Thomas Rongen.

In cinemas from December 29

КЛАСИКА

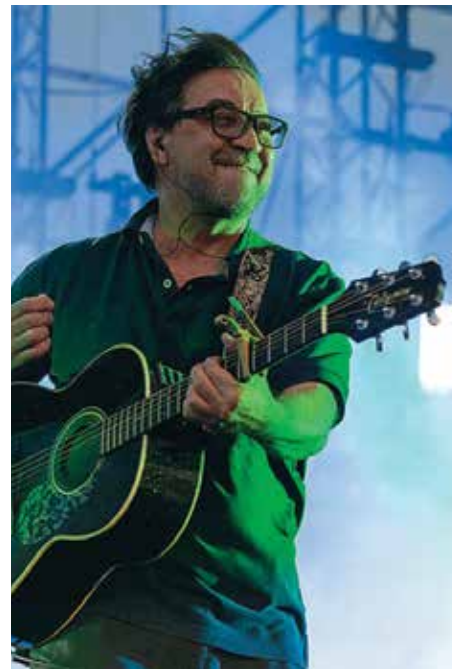
НОВОГОДИШЕН КОНЦЕРТ // Софийската филхармония ще приключи една блестяща година по подобаващ начин: с новогодишен концерт, дирижиран от австриеца Саша Гьотцел, за който ще гостуват корейското сопрано Витория Йео, италианският тенор Андреа Каре и изгряващата българска звезда Александрина Михайлова. В програмата са арии и дуети от прочути опери като „Дон Жуан“ и „Сватбата на Фигаро“ на Моцарт, „Бохеми“ на Пучини, „Кармен“ на Бизе, „Евгений Онегин“ на Чайковски, „Дон Паскуале“ на Доницети.

София, зала „България“, 28 декември

CLASSICS

NEW YEAR'S CONCERT // The Sofia Philharmonic will end a brilliant year in a fitting way: with a New Year's concert conducted by the Austrian Sasha Götzl, for which the Korean soprano Vittoria Yeo, the Italian tenor Andrea Carre and the rising Bulgarian star Alexandrina Mihailova will be guests. The program includes arias and duets from famous operas such as „Don Giovanni“ and „The Marriage of Figaro“ by Mozart, „La Boheme“ by Puccini, „Carmen“ by Bizet, „Eugene Onegin“ by Tchaikovsky, „Don Pasquale“ by Donizetti.

Sofia, „Bulgaria“ hall, December 28

КОНЦЕРТ

DDT // Най-легендарната руска рок група идва за втори път в България, за да представи както класическите си песни като „Родина“, „В последнюю осень“ и „Дождь“, така и нови творби на лидера си Юрий Шевчук. Поет, музикант и дисидент, Шевчук бе пратен на заточение от съветската власт през 80-те, а и сега е сред най-гласовитите критици на режима в Москва и на войната в Украйна.

София, НДК, 7 януари

CONCERT

DDT // The most legendary Russian rock group comes to Bulgaria for the second time to present both their classic songs such as „Rodina“, „In the last autumn“ and „Dozhd“, as well as new works of their leader Yuri Shevchuk. A poet, musician and dissident, Shevchuk was sent into exile by the Soviet authorities in the 1980s, and is now among the most vocal critics of the regime in Moscow and the war in Ukraine.

Sofia, NDK, January 7

EN

POSTER

БИОГРАФИЯ

ИЛОН МЪСК. РИСКУВАЙ ВСИЧКО // Някои го смятат за гений, който вижда голямата картина преди всички останали. За други той е най-големият манипулатор на общественото мнение за последния век. Но при всички случаи Илон Мъск е една от най-интригуващите личности на съвременната епоха. За да напише тази биография, журналистът Майкъл Влисмас е интервюирал роднини, съученици, бивши колеги и приятели на Мъск от всички периоди на живота му.

Издателство "Кръг"

BIOGRAPHY

ELON MUSK. RISK IT ALL // Some consider him a genius who sees the big picture before anyone else. For others, he is the greatest manipulator of public opinion of the last century. But in any case, Elon Musk is one of the most intriguing personalities of the modern era. To write this biography, journalist Michael Vlismas interviewed Musk's relatives, classmates, former colleagues and friends from all periods of his life.

„Krug“ publishing house

КИНО

ФЕРАРИ // От дълги години чакаме някой най-сетне да разкаже историята на една от най-ярките личности в автомобилния свят. Сега мечтата ни е сбъдната, и то не как да е: режисьор на «Ферари» е самият Майкъл Ман («Жега»), а сценарият е базиран върху книгата на легендарния журналист Брок Йейтс. Адам Драйвър се превъплъщава като Енцо Ферари в един от най-трудните епизоди от живота му, в останалите роли ще видим Патрик Демпси, Пенелопе Крус, Джек О'Конъл.

В кината от 5 януари

CINEMA

FERRARI // For many years we have been waiting for someone to finally tell the story of one of the brightest personalities in the automotive world. Now our dream has come true, and in a spectacular way: the director of „Ferrari“ is Michael Mann himself („Heat“), and the script is based on the book by the legendary journalist Brock Yates. Adam Driver is reincarnated as Enzo Ferrari in one of the most difficult episodes of his life, in other roles we will see Patrick Dempsey, Penelope Cruz, Jack O'Connell.

In cinemas from January 5

ТЕАТЪР

МАЛКИЯТ ПРИНЦ // Новаторската постановка на Бродуей по класиката на Антоан дьо Сент-Екзюпери включва танци, въздушна акробатика и 3D мапинг. Работата на режисьора и хореограф Ан Турние получи възторжени отзиви, а Le Figaro нарече спектакъла «зашеметяващ». Четирите планирани представления в София се разпродадоха за броени дни, поради което организаторите добавиха и допълнителна, пета дата на 14 януари.

София, НДК, 12-14 януари

THEATER

THE LITTLE PRINCE // Broadway's groundbreaking production of Antoine de Saint-Exupéry's classic features dance, aerial acrobatics and 3D mapping. Director and choreographer Anne Tournier's work received rave reviews, with Le Figaro calling the show „stunning“. The four planned performances in Sofia sold out in a matter of days, which is why the organizers added an additional, fifth date on January 14.

Sofia, NDK, January 12-14

ссб

BONUS

ПАЗАРУВАЙ С ОТСТЪПКА ЗА ВСЯКА ПОКУПКА

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

ИСТОРИЯТА СРЕЩУ ХОЛИВУД

HISTORY VS. HOLLYWOOD

От "Наполеон" до "Смело сърце": филмите, които нанесоха най-големи щети на историческата ни памет

From "Napoleon" to "Braveheart": the films that did the most damage to our historical memory

Текст МАРИНА МАРТИНОВА / By MARINA MARTINOVA

Да се очаква историческа достоверност от холивудски филм е горе-долу толкова реалистично, колкото да се очаква изтънчена и здравословна кухня от верига за бързо хранене. Но дори и фантазията на продуценти и режисьори би трябвало да има някакви граници, когато става дума за истински исторически фигури и събития. Най-пресният пример е с дълго чакания "Наполеон" на Ридли Скот, който получи също толкова ожесточени критики за недостоварността и безбройните си неточности, колкото и за оскъдното художествено съдържание.

Разбира се, правилата на десетото изкуство изискват понякога известни преувеличения или хронологични размествания в името на драмата. Но в наши дни все повече хора се образуват за историческите събития само от филмите. И е съвсем лесно някоя небрежна към детайлите драма да промени обществените представи за събитията. Нека си припомним осем филма, които нанесоха мъчно заличими щети на историческата ни памет - макар и в много от случаите да компенсират с екранните си достойнства.

Expecting historical accuracy from a Hollywood movie is about as realistic as expecting sophisticated and healthy cuisine from a fast food chain. But even the imagination of producers and directors should have some limits when it comes to real historical figures and events. The most recent example is Ridley Scott's long-awaited Napoleon, which received as much criticism for its lack of credibility and countless inaccuracies as it did for its sparse artistic content.

Of course, the rules of the tenth art sometimes require certain exaggerations or chronological shifts for the sake of drama. But these days, more and more people are getting educated about the historical events only from the movies.

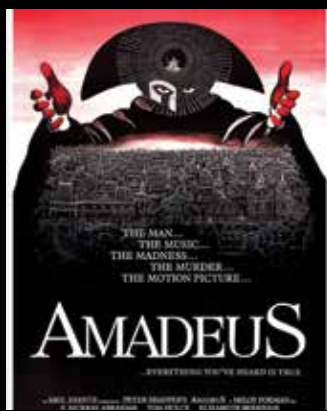
And it's quite easy for some careless drama to change public perceptions of events. Let's look back at eight films that caused indelible damage to our historical memory - although in many cases they compensated with their screen merits.

ГЛАДИАТОР (2000)
GLADIATOR (2000)

Онези, които са останали учудени и скандализирани от фриволния подход на Ридли Скот към личността на Наполеон Бонапарт, вероятно просто не са гледали най-прочутия му филм. Историята на Максимус - генерала, превърнат насила в гладиатор - се хареса и на публиката, и на критиката, донасяйки на филма пет награди Оскар, включително за най-добър филм и актьор (Ръсел Кроу). Но не я приемайте като исторически факт. Всъщност почти всичко тук е грешно: Марк Аврелий не е убит от сина си, а умира от варицела. Самият Комод не загиба на арената, а след смъртта му Рим не се връща към републиканското управление. И така нататък, и така нататък.

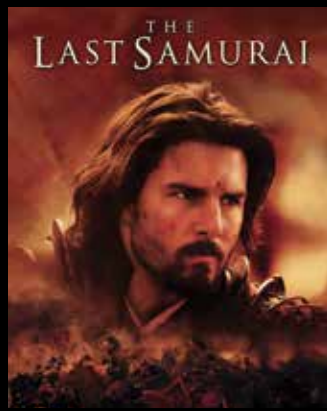
Those who were astonished and scandalized by Ridley Scott's frivolous approach to the person of Napoleon Bonaparte probably simply haven't seen his most famous film. The story of Maximus - the general forcibly turned into a gladiator - was a hit with audiences and critics alike, earning the film five Academy Awards, including Best Picture and Best Actor (Russell Crowe). But don't take it as historical fact. In fact, almost everything here is wrong: Marcus Aurelius was not killed by his son, but died of chicken pox. Commodus himself did not die in the arena, and after his death Rome did not return to republican rule. And so on, and so on.

АМАДЕУС (1984)
AMADEUS (1984)

Малко ни е неловко да кажем лоша дума за един от най-прекрасните и най-педантично изпипани филми в историята. Шегъовърът на Милош Форман спечели 40 награди: осем Оскара (включително за най-добър филм), четири Златни глобуса, четири награди BAFTA... "Amadeus" никога не е имал претенциите да е исторически филм - самият Форман го наричаше "фантазия", а първоизточникът му е пиеса на Питър Шафър, която е художествена измислица. Но въпреки това този филм убеди две поколения, че Моцарт е станал жертва на завистта на победарния си съвременник. Всъщност историческите източници сочат, че Моцарт и Салиери са били в добри колегиални - и може би даже дружежки - отношения.

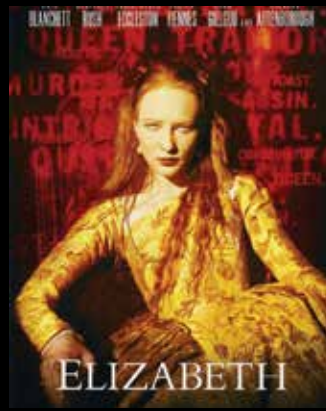
We're a little embarrassed to say a bad word about one of the most beautiful and meticulously crafted films in history. Milo Forman's masterpiece won 40 awards: eight Oscars (including Best Picture), four Golden Globes, four BAFTA awards... "Amadeus" never claimed to be a historical film - Forman himself called it "fantasy", and the original source was a play by Peter Shaffer, a work of fiction. Nevertheless, this film convinced two generations that Mozart had fallen victim to the envy of his more untalented contemporary. In fact, historical sources indicate that Mozart and Salieri were on good collegial - and perhaps even friendly - terms.

ПОСЛЕДНИЯТ САМУРАЙ (2003)
THE LAST SAMURAI (2003)

Този филм на Едуард Цвик, с Том Круз и Кен Уатанабе в главните роли, поетизира романтичната съпротива на последните самураи срещу принудителната модернизация на Япония в края на XIX век. Фигурата на американския капитан Нейтън Олгрин, който сам става самурай, е напълно измислена, и това си е в реда на нещата. Но самият романтичен образ на самураите също не отговаря на фактите. Действителният Бунт на Сацума, възроствил филма, е всъщност реакционна съпротива на самураите в опит да запазят феодалните си привилегии. И решителните битки галеч не се водят с оръдия срещу мечове - и двете страни са имали западни оръжия. Признаваме, че историята на Цвик е по-красива от действителната.

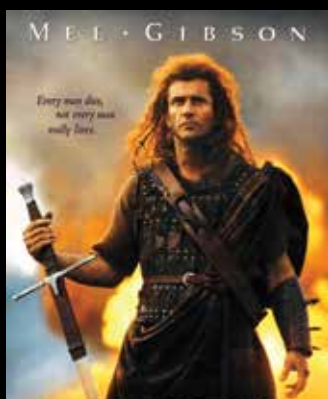
This film by Edward Zwick, starring Tom Cruise and Ken Watanabe, poeticizes the romantic resistance of the last samurai against the forced modernization of Japan in the late 19th century. The figure of American Captain Nathan Algren, who becomes a samurai himself, is completely fictional, and that's okay. But the very romantic image of the samurai does not correspond to the facts either. The actual Satsuma Rebellion that inspired the film was actually a reactionary resistance by the samurai in an attempt to preserve their feudal privileges. And the decisive battles were far from being fought with guns against swords - both sides had Western weapons. We admit that Zwick's story is more beautiful than the real thing.

ЕЛИЗАБЕТ (1998)
ELIZABETH (1998)

През 1998 тази лента на Шехар Капур за ранните години от царуването на Елизабет I предизвика истинска сензация, като получи седем номинации за Оскар и донесе Златен глобус за най-добра женска роля на Кейт Бланшет. Всъщност филмът се оказа толкова успешен, че през 2007 Капур засне продължение: "Елизабет: Златният век", вече за късното царуване на легендарната кралица. Но и двете части са пълни с неотговарящи на историческите факти измислици. Особено втората, в която в рамките на една година екранно време се случват събития, отнели повече от десетилетие в истинския живот.

In 1998, Shekhar Kapur's movie about the early years of Elizabeth I's reign caused a real sensation, receiving seven Oscar nominations and bringing Cate Blanchett a Golden Globe for Best Actress. In fact, the film turned out to be so successful that in 2007 Kapur filmed a sequel: "Elizabeth: The Golden Age", following the events during the late reign of the legendary queen. But both parts are full of fiction that does not correspond to historical facts. Especially the second, in which events that took more than a decade in real life happen within a year of screen time - or don't happen at all.

СМЕЛО СЪРЦЕ (1995) BRAVEHEART (1995)

Вторият режисьорски филм на Мел Гибсън спечели пет Оскара, включително за най-добър филм и за режисура, и стана незаличима част от популярната култура. Но по-добре не го използвайте като учебно помагало по история. Противно на внушенията във филма, сър Уилям Уолъс е бил рицар, а не селянин. Историческата битка при моста Стърлинг, в която той разбива англичаните, във филма се развива насред поле и без никакъв мост. Срещата му с Изабела Френска, която дори забременява от него, е волна измишльотина - по онова време Изабела е в Париж и е на 3 години. Едуард I не умира едновременно с Уилям, а две години по-късно... Списъкът е почти безкраен.

Mel Gibson's second directorial feature won five Oscars, including Best Picture and Best Director, and became an indelible part of popular culture. But you better not use it as a history study aid. Contrary to what the film suggests, Sir William Wallace was a knight, not a peasant. The historic Battle of Stirling Bridge, where he defeats the British, is set in the middle of a field and without any bridge in the film. His meeting with Isabella of France, whom he even got pregnant, is a complete fabrication - at that time Isabella was 3 years old and in Paris. Edward I did not die at the same time as William, but two years later... This list is almost endless.

ЗВУКЪТ НА МУЗИКАТА (1965) THE SOUND OF MUSIC (1965)

Този мюзикъл на Робърт Уайз, с Джули Андрюс и Кристофър Плъмър в главните роли, е една от вечните класики на Холивуд, с пет спечели Оскара в актива си. Освен това и до ден-днешен е един от най-касовите филми на всички времена. Но историята в него доста се разминава от оригиналния мемоар на Мария фон Трап, по който уж е заснет. Мария и капитанът се женят десетилетие по-рано в живота, отколкото на екрана; драматичното бягство през алпийските хребети в действителност е просто прекрочване на едни железопътни релси и хвашане на влака за Италия. В името на грамата сценаристите дори са заличили напълно най-малките три деца, родени след брака на Мария с барона.

This musical by Robert Wise, starring Julie Andrews and Christopher Plummer, is one of Hollywood's timeless classics, with five Academy Awards to its credit. It is also to this day one of the highest grossing films of all time. But the story in it diverges quite a bit from the original memoir by Maria von Trapp, on which it is supposedly filmed. Maria and the Captain marry a decade earlier in life than on screen; the dramatic escape across the Alpine ridges is really just stepping over some railway tracks and catching the train to Italy. For the sake of drama, the writers even completely deleted the youngest three children born after Maria's marriage to the baron.

ПЪРЛ ХАРБЪР (2001) PEARL HARBOR (2001)

Когато майстор на блокбъстърите се заеме да прави историческа грама, резултатите могат да са... смущаващи. Трактовката на Майкъл Бей ("Трансформърс", "Армагедон") на едно от ключовите събития във Втората световна война е предизвикала стотици официални възражения не само от историците, но дори от японската дипломация. Бомбената мисия до Токио, на която са пратени главните герои, е измислица. За повече драматизъм Бей кара японските пилоти да обстрелват болници и цивилни обекти - нещо, което те никога не са правели. А последната капка е как парализираният от полиомиелит президент Франклин Делано Рузвелт скача от количката си, за да произнесе реч.

When a blockbuster master sets out to make a historical drama, the results can be... disturbing. Michael Bay's (Transformers, Armageddon) treatment of one of the key events in World War II has caused hundreds of official objections not only from historians, but even from Japanese diplomacy. The bombing mission to Tokyo on which the main characters are sent is fictional. For added drama, Bey has the Japanese pilots bomb hospitals and civilian targets, something they never did. And the final straw is when President Franklin Delano Roosevelt, paralyzed by polio, jumps out of his wheelchair to deliver a speech.

АЛЕКСАНДЪР (2004) ALEXANDER (2004)

Дори и фигури като Оливър Стоун ("Роден на 4-и юли", "Взвод") не са защитени от обвинения в пренебрежително отношение към историята. Стоун бе обект на доста критики заради хипотезите си за убийството на Кенеди в "JFK", но истинската лавина от гневни възражения гоиде след биографичния му филм за Александър Македонски, с Колин Фаръл и Анджелина Джоли. Гръцки адвокати дори се опитаха да го съдят, че е представил Александър като бисексуален. Три от най-ключовите битки бяха слети в една; персите бяха представени като разпасана азиатска команда и говореха на арабски; фарът на Александрия се появи с няколко века по-рано.

Even figures like Oliver Stone ("Born on the 4th of July," "Platoon") are not immune from accusations of disdain for history. Stone was the subject of a lot of criticism for his assumptions about the Kennedy assassination in "JFK", but the real avalanche of angry objections came after his biopic about Alexander the Great, starring Colin Farrell and Angelina Jolie. Greek lawyers even tried to sue him for portraying Alexander as bisexual. Three of the most pivotal battles were merged into one; the Persians were represented as a grazed command and spoke Arabic; the lighthouse of Alexandria appeared several centuries earlier.

21 ИДЕИ ЗА ПОДАРАЦИ

21 CHRISTMAS GIFT IDEAS

За нея, за него и за децата:
как да се справим без стрес
с пазаруването на подаръци

For her, for him and for the kids:
how to deal with gift shopping
without stress

Има една благословена категория хора, за които коледното пазаруване е чисто удоволствие и които винаги имат ясна идея какво на кого да подарят. За всички останали то е истински ад - часове на лутане из мола с надеждата пред очите ти изведнъж да се мерне нещо подходящо. Естествено, това почти никога не сработва и накрая купувате нещо абсурдно от отчаяние и чисто изтощение. Бумът на онлайн търговията ще ви спести поне това - сега е достатъчно "само" да имате идея какво търсите. Както винаги, THE INFLIGHT MAGAZINE ще се опита да ви помогне с тези 21 идеи за подаръци - ако не с конкретните вещи, то поне като насочим мислите ви в правилната посока.

There is an anointed group of people for whom Christmas shopping is pure pleasure and who always have a clear idea of what to give to whom. For everyone else, it's real hell - hours of wandering around the mall hoping to suddenly see something suitable. Of course, this almost never works, and in the end you buy something absurd out of despair and pure exhaustion. The online shopping boom at least spares you this agony. Now it's enough to 'just' have an idea of what you're looking for. As always, THE INFLIGHT MAGAZINE will try to help you with the following 21 gift ideas - if not with specific things, then at least by directing your thoughts in the right direction.

Софийска
Филхармония

28 JANUARY | 7 pm • 2024
BULGARIA HALL

SIR
BRYN TERFEL

BASS - BARITONE

MILLA NAYDEN
MIHOVA TODOROV

SOPRANO

CONDUCTOR

Credit: Rolex-Johannes Ifkovits

SOFIA PHILHARMONIC ORCHESTRA

www.sofiaphilharmonic.com

ЗА НЕЯ FOR HER

БИЛЕТИ ДО РИМ

Ако замисляте романтичен уикенд, клишето ви казва "Париж". Но разумът казва "Рим": Вечният град предлага несравнимо повече история, и вероятно повече култура и кулинарни изкушения, при това на доста по-приемливи цени. Най-изгодните билети на Bulgaria

TICKETS TO ROME

Air започват от 75 евро. If you're thinking of a romantic weekend, the cliché says "Paris". But reason says "Rome": The Eternal City offers incomparably more history, and probably more culture and culinary delights, at much more affordable prices. The most accessible tickets from Bulgaria Air start from 75 euros.

БАЛСАМ ЗА УСТНИ

Според създателите му, новият балсам на Dior подхранва, защитава, омекотява и ревитализира устните ви дори в най-студеното време. И вероятно в това има истина, защото съдържащото черешово масло Dior Addict Lip Glow

LIP OIL

Oil е един от актуалните писъци на модата в дамската козметика. According to its creators, the new Dior oil nourishes, protects, softens and revitalizes your lips even in the coldest weather. And there is probably some truth in this, because Dior Addict Lip Glow Oil, which contains cherry oil, is one of the current screams of fashion in women's cosmetics.

ДИГИТАЛНО ПЛАТНО

Омръзва ли ви да гледате една и съща картина на стената години наред? Тогава се запознайте с Vieunite Textura Digital Canvas - нещо като свръхуголемена версия на дигиталните фоторамки. С висока резолюция, внимателно настроена подсветка и специално неотразяващо покритие, това дигитално платно може да ви показва която картина (или снимка) си поускате.

DIGITAL CANVAS

Are you tired of looking at the same picture on the wall for years? Then meet the Vieunite Textura Digital Canvas - a kind of super-enlarged version of digital photo frames. With high resolution, carefully tuned

backlighting and a special non-reflective coating, this digital canvas can display any picture (or photo) you want.

КОЛОНКА ЗА ИЗЛЕТИ

Обикновена разходка в парка или амбициозен излет в планината: и в двата случая новата колонка VeoSound Explore на Bang & Olufsen ще ви е много добър спътник. Тя съчетава обичайното високо качество и елегантен дизайн на датската марка с повишена издръжливост на влага и сътресения. Освен това гарантира заряд на батерията за поне 27 часа употреба.

OUTDOOR SPEAKER

A simple walk in the park or an

ambitious mountain hike: in both cases, the new BeoSound Explore speaker from Bang & Olufsen will be a very good companion. It combines the usual high quality and elegant design of the Danish brand with increased resistance to moisture and shock. It also guarantees a battery charge for at least 27 hours of use.

ЗЪБЕН ДУШ

Нека направим уговорката, че подаръци, свързани с личната хигиена, могат да се правят само на много близки хора. Но ако случаят е такъв, зъбните душовете са много добра идея. Почистването на междузъбните пространства е много важно, но доста хора не се чувстват комфортно да използват конец. Докато тук водната

струя върши цялата работа, без да причинява неудобства.

WATER PICK

Let's make it a stipulation that gifts related to personal hygiene can only be given to very close people. But if that's the case, dental showers are a very good idea. Interdental cleaning is very important, but many people do not feel comfortable flossing. Whereas here the water jet does all the work without causing inconvenience.

УМНО ВЪЖЕ ЗА СКАЧАНЕ

Вече свикнахме с умните автомобили, умните хладилници и умните микровълнови печки. Но умно въже за скачане все още ни звучи малко странно.

От друга страна, това Tangram Smart Skipping Rope Rookie може да следи броя и качеството на подскоците ви, да изчислява изгорените калории и като цяло да направи това толкова полезно занимание малко по-интригуващо.

SMART JUMPING ROPE

We are already used to smart cars, smart refrigerators and smart microwave ovens. But a smart skipping rope still sounds a little strange to us. On the other hand, this Tangram Smart Skipping Rope Rookie can track the number and quality of your skips, calculate calories burned, and generally make this oh-so-useful activity a little more intriguing.

КЕРАМИЧНА ЧЕТКА ЗА КОСА

Изправянето на косата е досадно и времеемко начинание за повечето жени, но създателите на керамичната нагреваема четка Dafni уверяват, че са в състояние да го съкратят до десет пъти в сравнение с обикновената преса. Освен това настояват, че по този начин косата се уврежда несравнимо по-малко.

CERAMIC HAIR BRUSH

Straightening hair is a tedious and time-consuming task for most women, but the creators of the Dafni ceramic heated brush assure that they are able to shorten it up to ten times compared to a regular press. In addition, they insist that in this way the hair is damaged incomparably less.

ЗА НЕГО FOR HIM

РОК ФЕСТИВАЛ

Музикалните фестивали в Европа са чудесен начин да направите нечие лято наистина запомнящо се. Изборът е огромен, но на каквото и да се спрете - Mad Cool в Мадрид (с Pearl Jam, Greta Van Fleet, Smashing Pumpkins, Avril Lavigne), Rock Werchter в Белгия (с Jane's Addiction, Foo Fighters, PJ Harvey, Dropkick Murphys) или на самия Гластънбъри - «България Еър» с удоволствие ще ви отведе дотам.

ROCK FESTIVAL

Music festivals in Europe are a great way to make one's summer truly memorable. The choice is huge, but whatever you choose - Mad Cool in Madrid (with Pearl Jam, Greta Van Fleet,

Smashing Pumpkins, Avril Lavigne), Rock Werchter in Belgium (with Jane's Addiction, Foo Fighters, PJ Harvey, Dropkick Murphys) or to Glastonbury itself - Bulgaria Air will gladly take you there.

ПРЕНОСИМО ОГНИЩЕ

Откритият огън има особено, успокояващо действие върху психиката на повечето от нас, да не говорим за уюта, който създава. Ако истинската камина не е възможна по някаква причина, това преносимо Solo Stove Smokeless Bonfire е приемлив заместник. Можете да се използват и у дома, и на пикник.

PORTABLE BONFIRE

An open fire has a special, calming

effect on the psyche of most of us, not to mention the coziness it creates. If a real fireplace isn't possible for some reason, this Solo Stove Smokeless Bonfire is an acceptable substitute. You can use it at home or on picnic.

ВЪРХОВНАТА ПИСАЛКА

Дори и онези мъже, които никога не биха завели един винт в живота си, се радват на универсалните инструменти. Швейцарските ножчета напоследък не са толкова модерни, но има компактни и хитроумни заместители като тази 9-in-1 Multitool Pen, която съчетава в едно писалка, линейка, нивелир, отвертка, фенерче и още няколко полезни функции.

THE ULTIMATE PEN

Even those men who would never turn a screw in their life enjoy the universal tools. Swiss Army knives aren't all the rage these days, but there are compact and nifty substitutes like this 9-in-1 Multitool Pen. Besides to write things down, it can be used as ruler, level, screwdriver, flashlight etc.

СНИМАЩИ ОЧИЛА

На пръв поглед може да ви се сторят като обикновени очила. Но всъщност този модел на Ray-Ban е с вградена камера и говорители, и се захранва от Meta. С тях можете да правите снимки и видео, без да използвате ръцете си - и понякога без да подсказвате на обектите си, че ги снимате,

което запазва толкова ценната спонтанност.

SHOOTING GLASSES

At first glance, they may seem like ordinary glasses. But actually this Ray-Ban model has a built-in camera and speakers, and is powered by Meta. With them, you can take photos and video without using your hands - and sometimes without telling your subjects that you're shooting them, which preserves that much-cherished spontaneity.

АЛАРМА ЗА ВЕЛОСИПЕДИ

Карането на колело е не само удоволствие, но и полезно за здравето упражнение. Освен когато забравите къде сте си оставили

велосипеда, или някой ви го открадне. Тази джаджа от Knog може да предотврати и двата риска. Тя задейства мощна 85-децибелова аларма, ако някой премести колелото ви, и освен това ще ви позволи да го проследите по GPS.

BIKE ALARM

Riding a bike is not only a pleasure, but also a healthy exercise. Except when you forget where you left your bike, or someone steals it. This gadget from Knog can prevent both risks. It sets off a powerful 85-decibel alarm if someone moves your bike, and it'll also let you track it on GPS.

ФИЛМОВ ПРОЕКТОР

Това е добър подарък за някой, кой-

то е наистина ценител на киното, и освен това обича да пътува. Anker Nebula Capsule е един от най-компактните и лесни за употреба проектори в момента. С размерите на кутийка бира, той има вграден говорител, автоматичен фокус и доста добро качество на картината.

MOVIE PROJECTOR

This is a good gift for someone who is a real movie buff and also likes to travel. The Anker Nebula Capsule is one of the most compact and easy-to-use projectors out there. About the size of a beer can, it has a built-in speaker, auto focus and pretty good picture quality.

ОБЕКТИВИ ЗА СМАРТФОН

Ако искате да зарадвате човек, който прекарва немалка част от времето си в създаване на постове за Instagram или TikTok, комплект допълнителни фотографски лещи за смартфон не е лоша идея. Този конкретен пример е от Selvim и включва телеобектив с 22-кратно увеличение, «рибешко око», леща за макро и широкоъгълна леща.

SMARTPHONE LENSES

If you want to please a person who spends a good part of his time creating posts for Instagram or TikTok, a set of additional photographic lenses for a smartphone is not a bad idea. This particular example is from Selvim and includes a 22x telephoto lens, a fisheye, a macro lens, and a wide-angle lens.

ЗА ДЕЦАТА FOR CHILDREN

ДИСНИЛЕНД... ИЛИ АСТЕРИКС

Посещението на Disneyland край Париж е гарантирана радост за всяко дете... макар че за родителите е едновременно тежък удар по портфейла и изнервящо едновременно чакане за атракция, която продължава три минути. Ако искате по-разумни цени и по-малки тълпи, можете да заложите на другия голям парижки атракцион - Parc Asterix. „България Еър“ лети до Париж 6 или 7 пъти седмично.

DISNEYLAND... OR ASTERIX

A visit to Disneyland near Paris is a guaranteed joy for any child... though for parents it's both a heavy hit on the wallet and a nerve-wracking hour-long wait for an attraction that lasts three minutes. If you want more reasonable

prices and smaller crowds, you can bet on the other big Parisian attraction - Parc Asterix. Bulgaria Air flies to Paris 6 or 7 times a week.

ЛЕГО

74 години, и почти 650 милиарда пластмасови тухлички по-късно, датският производител на конструктори продължава да е сред най-предпочитените детски (и не само) играчки. Сред по-новите предложения е този модел на класическия Land Rover Defender. Но имайте предвид, че с неговите 2336 части той не е за малки деца.

LEGO

74 years, and almost 650 billion plastic bricks later, the Danish manufacturer continues to be among the most

preferred toys for children (and not only). Among the newer offerings is this model of the classic Land Rover Defender. But be aware that with its 2,336 parts, it's not for small children.

ЕКШЪН КАМЕРА

Детето ви обича да спортува, да се разхожда сред природата или просто да снима интересни клипчета за социалните мрежи? Във всеки от тези случаи една добра екшън камера е отличен подарък. DJI Osmo Action 4 е отличен избор, с много високо качество на заснемане и лесно управление.

ACTION CAMERA

Does your child like to play sports, walk in nature or just take interesting videos for social networks? In any of these

cases, a good action camera makes an excellent gift. The DJI Osmo Action 4 is an smart choice, with very high quality footage and easy handling.

КОНЗОЛА ЗА ВИДЕОИГРИ

Колкото и грижовни родители да сте, колкото и да искате да опазите децата си от прекомерното застояване пред екрана, няма как да елиминирате видеогриите. Актуална в тази област е Nintendo Switch OLED - познатата ви преносима конзола, но вече с по-голям, 7-инчов OLED дисплей и с 64 ГБ въградена памет.

GAME CONSOLE

No matter how caring parents you are, no matter how much you want to protect your children from excessive screen

time, there is no way to eliminate video games. The new Nintendo Switch OLED is the familiar portable console, but now with a larger, 7-inch OLED display and with 64 GB of built-in memory.

НАСТОЛНА ИГРА

Ето един чудесен начин да откриете потомството от телевизора или таблета - и то за дълго. Настолните игри са приятно развлечение за цялото семейство. Горещо бихме препоръчали «Билет за път. Първото пътешествие» - детската версия на популярната Ticket to Ride. Правилата са достатъчно прости, за да ги разбере и 6-годишно дете, и в същото време достатъчно занимателни, за да играете с часове, без да ви омръзне.

BOARD GAME

Here's a great way to tear the offspring away from the TV or tablet - for quite a long time. Board games are enjoyable entertainment for the whole family. We would highly recommend "Ticket to Ride. The First Journey" - the children's version of the popular Ticket to Ride. The rules are simple enough for a 6-year old to understand, yet entertaining enough to play for hours without getting bored.

КОМПЛЕКТ ЗА РИСУВАНЕ

Не е задължително подаръкът ви да е последен писък на новите технологии, за да гонесе радост. Германската Faber-Castell например предлага комплект от своите фулмастери Connector в 80 различни цвята - малко повече от 12-те или в най-добрия случай

16-те цвята, до които имахме достъп като деца. Ето един подарък, който развива и сръчността, и ума - дори и в замяна да остави следи в цвят тъмна охра върху белите ви стени.

DRAWING KIT

Your gift doesn't have to be the latest in technology to bring joy. Germany's Faber-Castell, for example, offers a set of its Connector markers in 80 different colours - slightly more than the 12 or, at best, 16 colours we had access to as children. Here's a gift that develops both dexterity and intelligence - even if it leaves dark ochre marks on your white walls in return.

ГОВОРЕЩ БУДИЛНИК

Третото поколение на Yoto Player е

добър начин да занимавате детето си, без да го гържите пред екран. Предназначен за момчета и момичета между 3 и 10 години, този говорител работи със специални карти, които му позволяват да разказва истории и да увлича децата в различни игри. Освен това действа като будилник и нощна лампа.

A TALKING ALARM CLOCK

The third generation of Yoto Player is a good way to keep your child occupied without putting them in front of a screen. Designed for boys and girls between 3 and 10 years old, this speaker works with special cards that allow it to tell stories and engage children in various games. It also acts as an alarm clock and night light.

POSOKA.COM

ТИ ВЕЧЕ ПЪТЕШЕСТВАШ

ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ POSOKA.COM

- Самолетни билети
- Екскурзии и почивки в Европа и света
- Круизи
- Rent-a-car
- Фирмени пътувания
- Оферти по индивидуално запитване

Резервирай своето вълнуващо пътуване на www.posoka.com или се свържи с нас на **0700 17 107**

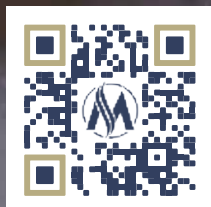

MILLENNIUM SOFIA
G R A N D H O T E L

Millennium Masterpiece
DESIGNED TO REMAIN TIMELESS

FIND US:
89B, Vitosha Blvd, 1463 Sofia
Reception desk
+359 2 445 67 89

ЗИМНИ РАДОСТИ

THE DELIGHTS OF WINTER

Шест от най-добрите
гестинации за скиори в Европа
през този сезон

Six of the best ski destinations in
Europe this season, selected by
THE INFLIGHT MAGAZINE

Ските в Европа може и да са на изчезване, ако се вярва на климатолозите. Последните няколко зими подкрепиха това мрачно пророчество с рекордно малки снеговалежи в някои от най-прочутите курорти. Но зимата на 2023-2024 няма да е такава, поне ако се съди по началото ѝ. Така че възползвайте се в пълна степен и се насладете на един от най-хубавите спортове, докато все още може. В Европа има над 4000 ски курорта, но ние подбрахме шест, които ще са във фокуса на скиорите тази година.

Skiing in Europe may be on the verge of extinction if climatologists are to be believed. The past few winters have backed up that gloomy prophecy with record-low snowfall at some of the most famous resorts. But the 2023-2024 winter won't be like that, at least judging by its start. So take full advantage and enjoy one of the greatest sports while you still can.

There are over 4,000 ski resorts in Europe, but we have selected six that will be the focus of skiers this year.

САНКТ АНТОН, АВСТРИЯ

Ето още един курорт с претенции да е сред основателите на съвременните алпийски ски. Градчето, чието пълно име е Санкт Антон ам Арлберг, е родното място на легендарния спускач Ханес Шнайдер, а също и основоположник на традицията за apres-ski парти, благодарение на барове като Krazy Kanguruh и MooserWirt. И до днес това е едно от най-добрите места за купон до зори след каране до залез.

Колкото до самото каране, Санкт Антон и съседните му градчета по Арлберг образуват обща ски зона с внушителните 300 километра писти, като най-дългата е цели 10.2 километра. Системата от лифтове (общо 95!) е произведение на инженерното изкуство. В допълнение към това има и почти 200 км неутъпкани трасета за любителите на фрирайда. Денивелацията е от 2030 до 1300 метра над морското равнище, а сезонът почти без изключения започва още през ноември и продължава до втората половина на април. Тук са снимани и много класически филми - от Downhill Racer, с Робърт Редфорд и Джиин Хекман, до комедията "Chalet Girl" с Фелисити Джоунс и Бил Най.

Санкт Антон е на 200 км от Цюрих. "България Еър" лети до Цюрих три пъти седмично

SANKT ANTON, AUSTRIA

Here is another resort with claims to be among the founders of modern alpine skiing. The town, whose full name is Sankt Anton am Arlberg, is the birthplace of legendary skier Hannes Schneider, and also the founding spot of the apres-ski party tradition, thanks to bars like Krazy Kanguruh and MooserWirt. To this day, it's one of the best places to party until dawn after skiing into the sunset.

As for the skiing itself, St. Anton and its neighbouring towns along the Arlberg form a common ski area with an impressive 300 kilometres of slopes, the longest being a full 10.2 kilometres. The system of lifts (95 in total!) is a work of engineering art. In addition to this, there are almost 200 km of untrodden trails for freeride enthusiasts. The elevation is from 2,030 to 1,300 meters above sea level, and the season (with almost no exception) starts in November and lasts until the second half of April.

Many classic films have also been filmed here - from Downhill Racer, with Robert Redford and Gene Hackman, to the comedy "Chalet Girl" with Felicity Jones and Bill Nighy.

Sankt Anton is 200 km from Zurich. Bulgaria Air flies to Zurich three times a week

КУРМАЙОР, ИТАЛИЯ

Когато става дума за алпийския първенец, повечето скиори първо се сещат за Шамони, курорта откъм френския склон на върха. Но ако искате по-малко навалица, по-изгодни цени и по-добра храна, по-добре се насочете към италианския склон, и към Курмайор.

Това градче в най-северната част на долината Аоста е лесно достъпно по първо-класна магистрала. В него ще намерите повече ресторанти, отколкото ски гардероби, но това не означава, че основните нужди на скиорите са подценени. Пистите са точно 100 километра, на надморска височина между 1755 и 1255 метра, а специфичният микроклимат в долината означава, че сезонът започва още през ноември и продължава до края на април. В добавка околностите предлагат много възможности за фрирайд и походи, включително до самия Монблан. Тук ще намерите също и най-високо разположената ботаническа градина в Европа, макар че през зимата, естествено, тя не е чак толкова атрактивна гледка. В същото време Курмайор е традиционна спа дестинация, а и предлага доста възможности за шопинг.

Курмайор е на 210 км от Милано, целият път е магистрала

COURMAYEUR, ITALY

When it comes to the highest Alpine summit, most skiers first think of Chamonix, the resort on the French side of Mont Blanc. But if you want less hustle and bustle, better prices and better food, you'd better head to the Italian slopes, and Courmayeur. This town in the northernmost part of the Aosta Valley is easily accessible by a first-class motorway.

You'll find more restaurants here than ski lockers, but that doesn't mean skiers' basic needs are not covered. The pistes are exactly 100 kilometres long in total, at an altitude between 1755 and 1255 meters above sea level, and the specific microclimate in the valley means that the season starts as early as November and lasts until the end of April. In addition, the surrounding area offers many opportunities for freeriding and hiking, including up to Mont Blanc itself. Here you will also find the highest botanical garden in Europe, although in winter it is naturally not such an attractive sight. At the same time, Courmayeur is a traditional spa destination and also offers plenty of opportunities for shopping.

Courmayeur is 210 km from Milan, the entire road is a highway

САНКТ МОРИЦ, ШВЕЙЦАРИЯ ST. MORITZ, SWITZERLAND

Нито една класация на най-добрите ски курорти в света не може да мине без първоизточника. През септември 1864 местният хотелиер Каспар Бадрут предложил облог на четирима английски туристи: да се върнат през зимата и ако не харесат забавленията, които предлага селцето, той да покрие разходите им. Така се родил съвременният зимен туризъм. Разбира се, днес Санкт Мориц няма нищо общо с някогашното алпийско селце: това е бляскав курорт с ресторанти със звезди Michelin, хотели, проектирани от звезди като Норман Фостър, и най-високата луксозна шопинг улица в света. Къщи тук са притежавали Аристотел Онасис, Джани Аниели, Херберт фон Караян, основателят на Ikea Ингвар Кампрад, шахът на Иран. За съжаление всичко това означава, че Санкт Мориц не е място за пътешественици с ограничен бюджет.

От друга страна, чисто скиорските предложения на курорта не са за подценяване: цели 350 километра първокласни писти, разположени на надморска височина между 3025 и 1856 метра, 25 лифта и обща площ на ски зоната над 76 хектара. Бихме препоръчали да си запазите ски карта отрано: цените са между 75 и 80 франка на ден и включват не само всички съоръжения, но и безплатен обществен транспорт.

Санкт Мориц е на около 200 км от летище Цюрих. "България Еър" лети до Цюрих три пъти седмично. Как да стигнете: с чартър на Bulgaria Air (за повече информация - posoka.com)

No ranking of the best ski resorts in the world can do without the primary source. In September 1864, the local hotelier Caspar Badrutt offered four English tourists a bet: to return in the winter and if they didn't like the entertainment the village offered, he would cover their expenses. This is how modern winter tourism was born. Of course, today St. Moritz has nothing in common with the alpine village it once was: it is a glamorous resort with Michelin-starred restaurants, hotels designed by architects like Norman Foster, and the highest luxury shopping street in the world. Aristotle Onassis, Gianni Agnelli, Herbert von Karajan, Ikea founder Ingvar Kamprad, and the Shah of Iran were among the local homeowners. Unfortunately, all of this means that St. Moritz is not a place for travellers on a budget.

On the other hand, the pure skiing offers of the resort are not to be underestimated: as many as 350 kilometres of first-class slopes located at an altitude between 3025 and 1856 meters above sea level, 25 lifts and a total ski area of more than 76 hectares. We would recommend booking a ski pass early: prices are between 75 and 80 francs per day and include not only all facilities but also free public transport.

St. Moritz is about 200 km from Zurich Airport. Bulgaria Air flies to Zurich three times a week

ЛЕХ, АВСТРИЯ

Също като Санкт Антон, и Лех е част от голямата обединена ски зона Арлберг в Тиролските Алпи. Но трудно ще намерите две по-различни места: докато първото е пълно с барове и клубове, второто залага на дискретен, старомоден чар, привличал през годините принцеса Даяна, кралското семейство на Нидерландия и други аристократични личности. Тук бяха и снимките на алпийските сцени от "Бриджит Джоунс на ръба на разума".

Красивото градче разполага с 23 лифта и със 17 собствени ски писти от най-висока класа, и над гузина пъти е било домакин на стартове от Световната купа. Няколко от тези писти образуват прочутия Бял пръстен (Der Weisse Ring), сертифициран от Рекордите на Гинес като най-дългото ски състезание в света - цели 22 километра. Лех е също така единственото място в Австрия, където хелиските все още са разрешени: хеликоптер качва лугите глави на връх Меелзак, на височина 2652 метра.

Лех е на 190 км от Цюрих. "България Еър" лети до Цюрих три пъти седмично

LECH, AUSTRIA

Like Sankt Anton, Lech is part of the large combined Arlberg ski area in the Tyrolean Alps. But you'd be hard-pressed to find two more different places: while the former is full of bars and clubs, the latter has a discreet, old-fashioned charm that has attracted Princess Diana, the Dutch royal family and other aristocrats over the years. It was also the stage for the Alpine scenes from Bridget Jones on the Edge of Reason.

The beautiful town has 23 lifts and 17 top-class ski slopes of its own and has hosted World Cup races over a dozen times. Several of these slopes form the famous White Ring (Der Weisse Ring), certified by the Guinness World Records as the longest ski race in the world - as much as 22 kilometres.

Lech is also the only place in Austria where heli-skis are still allowed: a helicopter takes the crazy heads up the Meelzac peak, at an altitude of 2,652 meters.

Lech is 190 km from Zurich. Bulgaria Air flies to Zurich three times a week

БАНСКО

България предлага гостатъчен избор от ски курорти - от удобно близкия до София Боровец до Пампорово, където ски зоната на практика обединява два курорта (заедно с Чепеларе). Но най-популярната "бяла" дестинация си остава Банско: живописно градче в подножието на ослепително красивата планина Пирин. Дължината на пистите тук е 75 километра, с достатъчно техника да компенсират евентуалния недостиг на сняг в началото и края на сезона. Курортът е бил домакин на няколко старта за Световната купа по ски, а преди време британският Телеграф го нареди между десетте най-добри в света.

Планината наоколо предлага фантастични условия за зимни походи - от кротката красота на пиринските езера до изправящите косите места като злобещия хребет Кончето. Самият град Банско се разви много в последните две десетилетия, което днес означава изобилие от добри хотели на много умерени (в сравнение с алпийските им конкуренти) цени. Добавете интересната местна кухня, и получавате наистина привлекателна дестинация.

Банско е на 162 км от летище София, над три четвърти от пътя е магистрала

BANSKO

Bulgaria offers a sufficient choice of ski resorts - from Borovets, conveniently close to Sofia, to Pamporovo, where the ski area practically unites two resorts (along with Chepelare). But the most popular "white" destination remains Bansko: a picturesque town at the foot of the dazzlingly beautiful Pirin mountain. The length of the slopes here is 75 kilometres, with enough equipment to compensate for the possible lack of snow at the beginning and end of the season. The resort has hosted several Ski World Cup starts, and the British Daily Telegraph recently ranked it among the top ten in the world.

The surrounding mountains offer fantastic conditions for winter hikes - from the gentle beauty of the Pirin lakes to the steep slopes like the eerie Koncheto Ridge. The town of Bansko itself has developed a lot in the last two decades, which today means an abundance of good hotels at very moderate (compared to their Alpine competitors) prices. Add the interesting local cuisine, and you get a really attractive destination.

Bansko is 162 km from Sofia Airport, over three-quarters of the road is a highway

ЦЕРМАТ И ЧЕРВИНИЯ, ШВЕЙЦАРИЯ И ИТАЛИЯ ZERMATT AND CERVINIA, SWITZERLAND AND ITALY

В подножието на живописния Матерхорн, Цермат от гълзи години неизменно попада във всички класации на най-добрите ски курорти в света. Автентичният чар на градчето и изобилието от модни хотели и ресторанти са достатъчно добри причини да го посетите, но повечето туристи тук идват за друго: умопомрачителните 360 километра писти, спускащи се от най-висока точка на 4005 метра надморско равнище до най-ниска точка на 1620 метра. Височината обяснява и защо Цермат има един от най-дългите сезони - от самото начало на ноември до средата на май.

За съжаление голямата популярност на швейцарския курорт води и до болезнено високи на моменти цени. Ако искате удоволствието от пистите и красивите гледки, но с по-разумен бюджет, можете да изберете Червиния - курорта откъм италианската част на Матерхорн. Още повече, че оттук имате достъп и до пистите на Цермат. А ресторантите определено са по-добри, отколкото в швейцарската част.

Цермат е на 210 км от летище Цюрих. "България Еър" лети до Цюрих три пъти седмично

At the foot of the picturesque Matterhorn, Zermatt has been consistently ranked among the best ski resorts in the world for many years. The town's authentic charm and abundance of trendy hotels and restaurants are good enough reasons to visit, but most tourists come here for something else: the mind-blowing 360 kilometres of pistes, descending from the highest point at 4,005 meters above sea level to the lowest point at 1620 meters. The altitude also explains why Zermatt has one of the longest seasons - from the very beginning of November to mid-May.

Unfortunately, the great popularity of the Swiss resort also leads to painfully high prices at times. If you want the pleasure of the slopes and beautiful views, but with a more reasonable budget, you can choose Cervinia, the resort on the Italian side of the Matterhorn. Moreover, from here you also have access to the slopes of Zermatt. And the restaurants are definitely better than in the Swiss part.

Zermatt is 210 km from Zurich Airport. Bulgaria Air flies to Zurich three times a week

БЪЛГАРИЯ СУТРИН

**ON
AIR**
BULGARIA

Всеки делник
07:00 - 09:00

bgonair.bg

Забравете света и открийте своя...

Откъснете се от ежедневието с лятно бягство
в къмпинг Градина. Подарете си незабравима почивка
в бунгало на морския бряг.

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

АПТЕКА puls.bg

ПО-ЗДРАВИ ВСЕКИ ДЕН

Доставки в
цялата страна

Всеки месец атрактивни
промоционални предложения

Последвай
apteka.puls.bg

КАЛЕНДАР СЪБИТИЯ 2024

28.03.

Inter Expo Center

Energy of Tomorrow

25.04.

Inter Expo Center

Banking Today

22.05.

Inter Expo Center

Real Estate Awards

29.02. - 28.11.

Inter Expo Center

Real Estate Business Forums

tbc | **05.**

HIT Max, Млагост

Day Off

19.06.

Inter Expo Center

Tech of Tomorrow

10.10.

Inter Expo Center

Founders Today

21.11.

Inter Expo Center

Investor Finance Forum

БЛАГОСЛОВЕНИ МЕХУРЧЕТА

Недостатъкът, който толкова вбесявал покойния Дом Периньон, днес ни дава най-специалното вино на планетата

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография iSTOCK

Нищо друго не ни казва "специален повод" така, както го прави шампанското. Това газирано вино от североизточна Франция от столетия съпътства важните дати в живота на отделния човек, семейството или държавата. Лее се в чест на трудни победи, на сватби и задължително на Нова година.

АКО СЕ ПРИЕМЕ КАТО АКСИОМА, че всяка историческа епоха има свой възглед за виното, то Просвещението бележи своето отделие от Средновековието чрез науките, изкуствата, модерните социални идеи - и изобретяването на шампанското. Това необикновено вино е по особен начин заредено с рационалистичния дух на Новото време, то повече от всички други вина носи в себе си просвещенската идея, че човекът може да се измъкне от клопката на природата, да ѝ наложи свои правила и да я накара да му служи. Историята му е добре известна, но все пак ще я припомним. За негов създател се сочи бенедиктинският монах Дом Периньон, който между 1668 и 1715 бил управител на абатството Овилар, близо до град Еперне в областта Шампан. Дом не е първото му име, както си мислят някои, а монашеска степен, нещо като архимандрит. Задълженията му включвали грижи за манастирската изба и там отец Периньон открил, че някои бутелирани млади вина през пролетта се насищат с възлероден гвуокис и променят вкуса си - факт, който днес лесно може да се обясни.

Хладният климат в тази част на Франция не позволявал на гроздето да узрее добре, поради което то се беряло късно. После идвали зимните студове, преди виното да е ферментирало напълно. През пролетта в бутилките започвала повторна ферментация и отделиеният възлероден гвуокис насищал виното с мехурчета, които дълго време били приемани като "дефект" и самият отец Периньон търсел начин да се отърве от тях.

ПОСТЕПЕННО НЕДОСТАТЪКЪТ започнал да събужда любовитство и да се възприема като качество. Амбицията на бенедиктинския монах всъщност е била да прави класически тихи вина, които да се харесват в кралския двор и да се нареждат до утвърдени апелации като Бордо и Бургундия. Търсейки съвършеното бяло вино, той въвел някои практики, които през следващите десетилетия щели да навлязат трайно в световното виноделие. Той пръв започнал да смесва вина от различни сортове, региони и реколти, за да подобри качеството и да създаде продукт с утвърден стандарт. Днес тази практика е запазена и оригиналното шампанско най-често се прави от три сорта - Пино ноар, Пино мъоние и Шардоне (може да се прави и само от Шардоне или само от Пино и това обикновено е посочено на етикета с означенията blanc de blancs или blanc de noirs.) Друга новост е въвеждането на корковата тапа. Дотогава бутилките се запушвали с дървени тапи или с насмолени къчища. Исторически е доказано, че някакви пенливи вина, ►

► получени по подобна технология, са били познати в Англия още преди Дом Периньон, но те са останали анонимни. Във френската област Лиму се правели пенливи вина още от средата на XVI век, но световната слава споходила бенедиктинците. Известността на шампанското започнала да расте през 30-те години на XVIII век, след като Луи XV разрешил транспорта и търговията на вина в бутилки.

В НАВЕЧЕРИЕТО НА ФРЕНСКАТА РЕВОЛЮЦИЯ

то се превърнало в европейска мода, неговите искрящи мехурчета предизвикали жив интерес в кралските дворци на Англия, Пруссия, Австрия и Русия, а третият президент на САЩ Томас Джеферсън го направил познато и в Америка. През 1815 Талеиран открил Виенския конгрес с шампанско. По същото време руското дворянство виждало в него знака на своята европейска принадлежност. Пушкин в "Евгений Онегин" споменава известни и днес марки като *Veuve Clicquot* и *Moet*.

Търговското наименование *Champagne* е запазено само за естествено пенливи вина, произведени по класическа технология в областта Шампан във Франция. Навсякъде другаде те се наричат по друг начин - *Sava* в Испания, *Sekt* - в Германия и Австрия, *Spritzante* - в Италия, *Car Classique* - в Южна Африка. В самата Франция, когато не са от Шампан, вината се наричат *Cremant*.

Привилегированата позиция на областта Шампан е свързана не толкова с пионерската ѝ роля при създаването на шампанското, а по-скоро с уникалните природни условия. Варовиковите каменисти почви и специфичният северноевропейски климат дават вина с непостижим никъде другаде характер.

В БЪЛГАРИЯ ШАМПАНСКОТО започва да навлиза

бавно след Освобождението, макар че и по-рано не е било непознато. Още в средата на XIX век в "Показалец" Раковски между другото пише: "А някои си богати българи оставят по няколко бъчви пълни с вино вън, и зиме, къту замръзватъ, пробиватъ дъно съ свредель, и изтачатъ сърдце вина, после го наливатъ в боци (стъклени бутилки), коихъ засмуляватъ и запечатватъ добре, къту гуждътъ вътре имъ по малко захар и няколко капки ромъ. Техъ боци зиме заравятъ в слама в зимниците, а пролетъ в пясъкъ. То е българско шампанско, кое превъзходи европейское." Няма значение дали казаното от Раковски е напълно вярно. По-важното е друго - идеологията на българското национална революция размишлява за „българското шампанско“.

В началото на миналия век в София се е продавала известната марка *Mittl*, при това на относително достъпни цени, научаваме от мемоарите на съвременници, като знак за приобщаването на българската градска култура към модерността.

Труман Каопти в недовършения си роман

"Сбъднати молитви" е украсил изтънчената светска бездуховност на ньюйоркските сноби с едно елегантно описание на шампанско. "Дори онези, които ненавиждат шампанското като моя милост, признават два вида: "Дом Периньон" и още по-върховното "Кристал", бутилирано в стъкло с естествен цвят, за да се вижда лумналото му великолепие - охладен огън, сух и щипещ на вкус, който сякаш не се преглъща, а се изпарява още на езика и догаря там в сладка влажна пепел."

Извън рационалистичния гух на Просвещението шампанското би било невъзможно. При него намесата на човека е по-изразителна, отколкото при обикновеното вино, за което е достатъчно гроздето да бъде смачкано и да ферментира. Шампанското ферментира два пъти, за него освен внимателно подбор на сортове трябва бутилка, тапа и идея. Нужна е и някаква малка или голяма победа, заради която да си струва неговото отваряне и разливане - ако ще и в обувка.

КАК СЕ ПРАВИ И КАК СЕ ПИЕ?

При класическия метод вторичната ферментация протича в бутилки. Преди това виното се купажира, добавя се специален ликьор, дрожди и се бутилира с временни тапи. Вторичната ферментация обикновено протича за 40 дни. После виното отлежава поне 18 месеца, като в това време се извършват някои специални обработки. Важна операция е т.нар. "ремюаж" - подреждане на бутилките в гърбени стелажки почти хоризонтално, като в продължение на около месец през ден се завъртат леко около оста и постепенно се изправят. Към края на операцията утайката е събрана върху тапата, а бутилките са почти прави. Следва друга важна операция - "дегоржаж", коя-

то също като ремюажа се извършва ръчно. След силно охлаждане на гърлото тапата се вади и утайката се отстранява. След това понякога се добавя малко ликьор и виното окончателно се запечатва с коркова тапа и телена кошничка. Тези технологични практики обясняват защо вината, произведени по класическата технология са по-скъпи. Масовите пенливи вина обикновено са произведени по метода *Cuvee close* в цистерни от по 6-7 тона, които имитират затворената среда на бутилката.

Според цвѐта шампанското може да бъде бяло или розово, а според съдържанието на захар има няколко категории. Означенията *Extra Brut*, *Ultra Brut*, *Brut Zero* показват, че виното е с по-малко от 6 грама остатъчна захар на литър. Те са практически сухи. *Brut* са най-популярните пенливи вина с остътъчна захар до 15 грама на литър. *Extra Dry* или *Extra Sec* означава остатъчна захар от 15 до 20 грама, а *Sec* - до 35 грама. Тези вина са леко сладки. *Demi-Sec* и *Doux* са подчертано сладки с над 35 грама захар на литър.

Шампанско се пие добре охладено (около 7 градуса) във високи прозрачни чаши, за да се следи играта на мехурчетата. Най-разумно е охлаждането да става в шампаниера с лед и вода или в хладилник, но не във фризер. Отваря се внимателно със задържане на тапата в едната ръка и завъртане на бутилката с другата. Някои предпочитат силния гръм, но ценителите знаят, че от това виното губи. Заедно с празничния залп от бутилката си отива и газът, който разиграва мехурчетата. Освен това изстрелването на тапата не е безопасно, защото налягането в бутилката е около 6 атмосфери, т.е. три пъти повече от автомобилна гума. ■

BLESSED BUBBLES

The flaw that so infuriated the late Dom Pérignon has given us the most special wine on the planet

By YASEN BORISLAVOV / Photography iSTOCK

Nothing says "special occasion" quite like champagne. This sparkling wine from northeastern France has accompanied important dates in the life of an individual, family or country for centuries. It is poured in honour of difficult victories, at weddings and necessarily on New Year's.

IF WE TAKE IT AS A TRUTH THAT EVERY PERIOD of history has its own concept of wine, then the Enlightenment marks its separation from the Middle Ages through the sciences, the arts, modern social ideas and the invention of champagne. This unusual wine is somehow filled with the rationalistic spirit of the Modern Times; more than any other wine it carries in itself the idea of the Enlightenment – that man is able to escape the trap of nature, to impose his rules on her and force her into his service. This wine has a bright, enlightening profile of its own that does not lose anything, even when poured into Uma Thurman's high-heeled shoe.

THOUGH THE HISTORY OF CHAMPAGNE IS WELL KNOWN, a retrospective is well worth the

time. Its invention is credited to a Benedictine monk, Dom Perignon, who was a cellarer at the Hautvillers Abbey near the town of Epernay in the Champagne Region of France. Dom is not his given name, as some people think, but rather his monastic rank. Since his duties included the management of the monastery cellar, Father Perignon discovered that some bottles of young wine became full of carbon dioxide in the spring and changed their taste – a fact that can be easily explained today. The cool climate in that part of France did not allow the grapes to ripen very well. Therefore, grapes were harvested later; then the winter cold came before the wine had time to reach full fermentation. With the coming of the spring a secondary fermentation began in the bottles and released carbon dioxide, saturating the wine in bubbles. For a long time they were considered a "defect", and Father Perignon himself tried hard to get rid of them.

GRADUALLY THE SHORTCOMING BEGAN TO AROUSE curiosity and people started to consider them a mark of quality. In fact, the Benedic-

tine monk's desire was to produce classic still wines that would satisfy the taste of the royal court and line up alongside such appellations as Bordeaux and Burgundy. In search of the perfect wine, he introduced some practices, which became established in the world of winemaking during the following decades. He was the first to blend wines from different varieties, regions, and vintages, in order to improve the quality and make a product of high standard. Today this practice continues and the original champagne is most often made from three varieties – Pinot Noire, Pinot Meunier, and Chardonnay (it may be produced from Chardonnay alone or from Pinot alone, which is usually represented on the label with the words blanc de blancs or blanc de noirs). Another innovation was the introduction of the cork. Until then bottles were sealed with wooden stoppers or oil-soaked rags. It is historically proven that some sort of sparkling wines, made via a similar technology, were known in England earlier than Dom Perignon, but they remained anonymous. Sparkling wines had been made in the French region of Limoux as early as the middle of the 1500s, but the glory went ▶

► to the Benedictine monk. During the 1730s the popularity of the champagne began to grow, after Louis XV allowed wine to be transported and sold in bottles.

ON THE EVE OF THE FRENCH REVOLUTION, champagne became fashionable in Europe. Its sparkling bubbles had become an object of keen interest among the royal courts of England, Prussia, Austria, and Russia, while the third US President, Thomas Jefferson, also made it popular in USA. In 1815 Talleyrand opened the Congress of Vienna with champagne. At the same time Russian nobility perceived it as a sign of their European identity. In Eugene Onegin, Pushkin mentions brands that are still famous, such as Veuve Cliquot and Moet.

The brand name "Champagne" is reserved only for naturally sparkling wines, made by classic technology in France's Champagne region. Everywhere else they are called by a variety of different names: Cava (Spain), Sekt (Germany and Austria), Spumante (Italy), or Cap Classique (South Africa). In France itself, when such wines are not from the Champagne region, they are called Cremant.

The reason why the Champagne region has a privileged position is not its pioneer role in the invention of champagne, but rather its unique natural conditions. The limestone soil and the specific northern European climate produce wines with such characteristics, which are unattainable anywhere else.

CHAMPAGNE BEGAN TO PENETRATE BULGARIA slowly after the Liberation, though it was not completely unknown earlier. As early as the mid 1800s Rakovski wrote the following in Pokazalets among other things: "Some affluent Bulgarians leave several casks full of wine outside and, during the winter, when they freeze, they drill a hole in the bottom and drain the heart of the wine. Then they pour it into bottles of glass, pitch them and seal them well, after adding some sugar and a few drops of rum. Then they wrap these bottles in straw and place them in the cellars. During the spring they are buried in sand. This is Bulgarian champagne, which is better than any in European." It does not matter if what Rakovski said was completely true. The important thing is that the ideologist of the Bulgarian National Revolution speculated regarding "Bulgarian champagne".

On reading the memoirs of contemporary people, we learn that, at the beginning of the twentieth century, the famous Mumm brand was sold in Sofia and that was considered to be a sign of the advancement of Bulgarian town culture toward modernity.

IN HIS UNFINISHED NOVEL, Answered Prayers, Truman Capote beautified the so-

phisticated, secular worldliness of New York's snobs with an elegant description of champagne, "Even for those who dislike champagne, myself among them, there are two champagnes one can't refuse: Dom Perignon and the even superior Cristal, which is bottled in a natural-colored glass that displays its pale blaze, a chilled fire of such prickly dryness that, swallowed, seems not to have been swallowed at all, but instead to have turned to vapors on the tongue and burned there into a damp sweet ash."

Champagne would not be possible without the rationalistic spirit of the Enlightenment. Human intervention is more visible with this wine than with classical wine, where it is enough for the grapes to be squeezed and left to ferment. Champagne ferments twice; besides the careful selection of varieties, it also needs a bottle, a cork, and an idea. It also needs a small (or larger) victory to justify opening and pouring it – even if it is into a shoe.

HOW IT IS MADE AND HOW TO DRINK IT?

In the classic method the secondary fermentation takes place in the bottles. Before that the wine is blended; a special liqueur and yeast are added, and it is bottled with a temporary cork. It usually takes 40 days for the secondary fermentation to take place. Then the wine matures at least 18 months, being treated in a special way during that time. The so-called "remuage" is very important; it entails stacking the bottles on wooden shelves in an almost horizontal position and, then, gradually turning and upending the bottles every other day for almost a month. Toward the end of this process the lees accumulate around the cork and the bottles are almost in an upright position. This is followed by another important process – "degorgage", which like the

remuage is also done by hand. After the liquid is frozen in the neck of the bottle, the cork is removed and the lees are expelled. Then some producers add a small quantity of liqueur and the wine is finally sealed with a cork held by a wire cage. These technological processes explain why wines made by the classic method are more expensive. Mass-produced sparkling wines are usually produced by the Cuve close method in tanks of 6-7 tons each, which imitate the conditions of a closed bottle.

Depending on the color, the champagne can be white or pink; depending on the sugar contents there are several styles. The designations Extra Brut, Ultra Brut, and Brut Zero mean that the wine has less than 6 grams residual sugar per liter. These wines are practically dry. The most popular sparkling wines are those designated Brut, which means they contain residual sugar up to 15 grams per liter. Extra Dry or Extra Sec contains residual sugar from 15 to 20 g, while Sec may have up to 35 grams. These wines are slightly sweet. Demi-Sec and Doux are markedly sweet with more than 35 grams per liter.

Champagne is drunk well cooled (about 7 degrees Celcius) in tall, transparent glasses that allow one to see the play of the bubbles. The cooling is done best in champagne buckets with ice and water or in a refrigerator, but not in a freezer. It should be opened carefully by holding the cork in the one hand and rotating the bottle with the other hand. Some people prefer the loud popping sound, but connoisseurs know that this is not good for the wine, since the gas that makes the bubbles goes out of the bottle together with the celebratory pop. Besides, the firing of the cork is not safe, since the pressure in the bottle is about 6 atmospheres, i.e. three times greater than the pressure in an automobile tire. ■

SOFIA

hyattregencysofia.com

Make travel free from stress...

HYATT
REGENCY™

...and filled with success!

PRAVETS RESORT

hyattregencypravetsresort.com

НАЙ-СКЪПИТЕ БУТИЛКИ В ИСТОРИЯТА

Хубавото шампанско отгавна не е само радост за небцето - то може да бъде и сериозна инвестиция. Някои колекционерски бутилки са увеличили стойността си с над 120% за последното десетилетие. Ето и шестте най-скъпи бутилки шампанско в историята.

METHUSELAH LOUIS ROEDERER, CRISTAL BRUT DE 1990

Цена: 16 580 евро

Това millennium cuvée на прочутия производител Louis Roederer бе създадено специално за тържествата около настъпването на новото хилядолетие. То съществува в доста ограничена серия - едва 2000 бутилки, и отгавна вече е обект на маниакален интерес от колекционерите.

COLLECTION KRUG 1928

Цена: 18 700 евро

През 30-те години на XIX век рожденият в Майнц Йохан-Йозеф Круг бил нает като счетоводител от известния производител на шампанско Jacquesson. За няколко години готам усвоил тънкостите на бизнеса, че през 1843 решил да открие своя собствена винарна в Реймс. Днес Круг е едно от най-прочутите имена в бизнеса, а известният критик Морис Хийли твърдеше, че реколта 1928 е "най-доброто вино, правено през XX век".

JUGLAR 1820

Цена: 24 000 евро

През 2010 на борда на отгавна потънал кораб край финландския архипелаг Оланг бе открито шампанско на възраст почти 200

години. Сред тях бяха 168 бутилки Juglar реколта 1820 - особено ценни днес, защото прочутата винарна отгавна вече не съществува, погълната преди години от Jacquesson.

VEUVE CLICQUOT

Цена: 30 000 евро

Тук не става дума за актуална реколта, меко казано. Тази бутилка Veuve Clicquot е от борда на същия корабкрушил кораб, от който идва и споменатото вече Juglar 1820. Виното в нея е произведено още през 1841. Беше продадена на търг за рекордните по онова време 30,000 евро.

ROSE DOM PERIGNON 1996

Цена: 41 159 евро

Така нареченият Gold Edition е в осемлитрови бутилки, всяка от които е декорирана с истинско злато. Произведени са само 35 бутилки. Някои лондонски барове го прищежават и ще ви предложат чаша срещу еквивалента на около 2800 евро.

CHAMPAGNE BRUT GOUT DE DIAMANT

Цена: 1.5 милиона евро

За да се постигне седемцифрена стойност на етикета, не са достатъчни само качествата на шампанското, колкото и да са забележителни. В случая виното е произведено в малката семейна винарна Шарпу в Оже. Но по-голямата част от стойността идва всъщност от бутилката: по дизайн на прочутия Александър Амосу, с кристали Сваровски, 19-каратов диамант и етикет от 48 грама 18-каратово бяло злато. ■

THE MOST EXPENSIVE BOTTLES IN HISTORY

Good champagne has long been more than just a pleasure for the palate - it can also be a serious investment. Some collector bottles have increased in value by over 120% over the last decade. Here are the six most expensive bottles of champagne in history.

METHUSELAH LOUIS ROEDERER, CRISTAL BRUT DE 1990

Price: 16,580 euros

This Millennium cuvee from the famous producer Louis Roederer was created especially for the celebrations surrounding the arrival of the new millennium. It exists in a rather limited series - only 2,000 bottles - and has long been the object of obsessive interest among collectors.

COLLECTION KRUG 1928

Price: 18,700 euros

In the 1930s, Mainz-born Johann-Joseph Krug was employed as an accountant by the famous champagne producer Jacquesson. In a few years, he mastered the intricacies of the business to such an extent that in 1843 he decided to open his own winery in Reims. Today, Krug is one of the most famous names in the business, and renowned critic Maurice Healy claimed that the 1928 vintage was "the best wine made in the Twentieth century."

JUGLAR 1820

Price: 24,000 euros

In 2010, almost 200-year-old champagne was discovered aboard a long-sunk ship off the Finnish archipelago of Aland. Among them were 168 bottles of Juglar vintage 1820 - especially valuable today because the famous winery is long gone, absorbed years ago by Jacquesson.

VEUVE CLICQUOT

Price: 30,000 euros

This is not about the current vintage, to put it mildly. This bottle of Veuve Clicquot is from aboard the same shipwreck from which the already mentioned Juglar 1820 came. The wine in it was produced back in 1841. It was sold at auction for a then-record €30,000.

ROSE DOM PERIGNON 1996

Price: 41,159 euros

The so-called Gold Edition comes in eight-litre bottles, each of which is decorated with real gold. Only 35 bottles were produced. Some London bars have it and will offer you a glass for the equivalent of around €2,800.

CHAMPAGNE BRUT GOUT DE DIAMANT

Price: 1.5 million euros

To achieve a seven-figure label value, the champagne's qualities alone, however remarkable, are not enough. In this case, the wine was produced at the small family winery Chapuy in Auger. But most of the value actually comes from the bottle: designed by the famous Alexandre Amosu, with Swarovski crystals, a 19-carat diamond and a 48-gram 18-carat white gold label. ■

ОНЛАЙН CHECK-IN И DROP OFF ГИШЕТА

Спести си чакането на опашка
през натоварения есенен сезон.

Направи своя check-in онлайн
и остави регистрирания
си багаж на специалните drop off
гишета на летище София.

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

За повече информация и резервации посетете www.air.bg

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the PIECE CONCEPT system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР
Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магриг, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл дьо Гол), Москва (Шереметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемнен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Ер.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32кг и до 158 см* всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare.

Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Sheremetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the*

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебето от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

*Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.

** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.

*** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална моряшка тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

*За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг - 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка - трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на два броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж - третият багаж е в категория „Допълнителна бройка- трети багаж до 23кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

baggage/l+h+w/.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

* The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.

*** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece - second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece - third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

* For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg - 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* - 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* - 60 euros

Extra piece - second bag up to 23 kg up to 158 cm* - 30 euros

Extra piece - third bag up to 23 kg up to 158 cm* - 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece - second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

*The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.

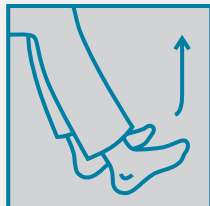
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дъшайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

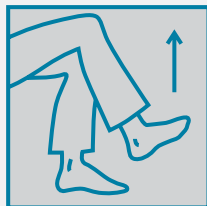
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

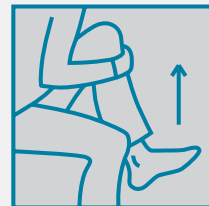
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарду са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди замиване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставяйте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВЕНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди замиване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва съветения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, гримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, лъна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки / оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарогасители / електрошокови уреди / брадви, секири, сатъри, томахавки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им / саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кънки за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мина, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns / component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatch ets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 см. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 см. При общо тегло до 32 кг се заплаща такса 100 евро, а над 32 кг – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено го и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

Upgrade to business class, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade to business class.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програмата FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спазват разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Сега имате с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и аварен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

* За *Tel Aviv* таксата е *в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.*

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort!

How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior to the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport.

It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

* For *Tel Aviv* the fee is in *USD, for London in GBP, for Zurich in CHF*

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летищни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летищни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползват от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една UM такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior to the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A220-300

Airbus A220-100

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

Sofia – Doha / Bucharest / Varna / Burgas

A STAR ALLIANCE MEMBER

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARNA / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARNA
BELGRADE – GENEVA

SOFIA – PARIS / VARNA
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – ROME / MILAN / VARNA / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME /
BRINDIZI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

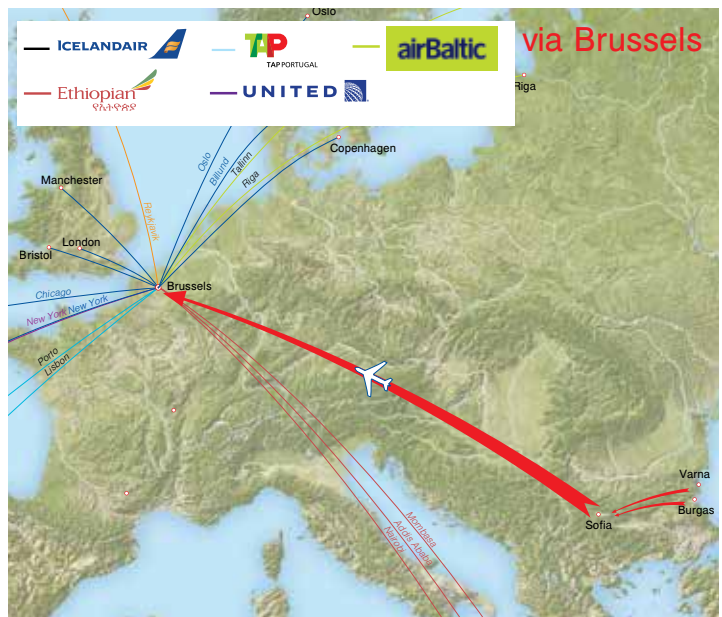
INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

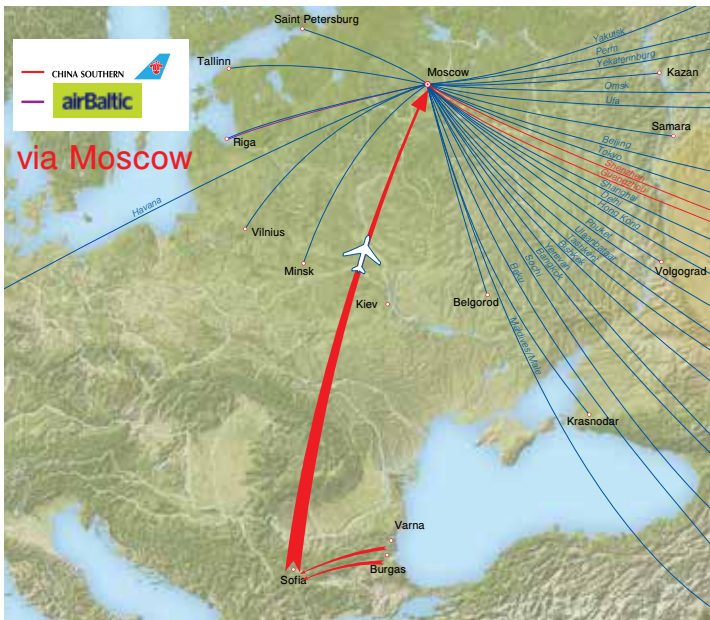
Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори. Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

<p>SOF BOJ VAR</p> 	<p>Customer Service Center</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i></p> <p>phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Head office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i></p> <p>fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Sofia City Office</p> <p>2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i></p> <p>phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>FLY MORE Office</p> <p>1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540</p> <p>phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Varna Airport Office</p> <p>Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours Opens 2 hours prior</i> <i>to scheduled departure</i></p> <p>phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Varna City Office</p> <p>55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> <i>Saturdays customers are served by email</i> <i>and phone from 10:00 to 16:00 Local time.</i></p> <p>phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg</p>	
	<p>Shumen City office</p> <p>Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i></p> <p>phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg</p>	
<p>BRU</p> 	<p>Belgium, Brussels</p> <p><i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i></p> <p>phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg</p>	
<p>BER</p> 	<p>Germany, Berlin</p> <p>Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i></p>	<p>phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg</p>
<p>LON</p> 	<p>United Kingdom, London</p> <p>Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i></p>	<p>phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg</p>
<p>MOW</p> 	<p>Russia, Moscow</p> <p>City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i></p> <p>Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i></p>	<p>phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg</p> <p>e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg</p>
<p>TLV</p> 	<p>Israel - Tel Aviv</p> <p>Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg</p>
<p>USA</p> 	<p>Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i></p>	<p>phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg</p>
<p>VIE</p> 	<p>Austria, Vienna</p> <p>Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i></p>	<p>phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg</p>

EST. 1989

DETELINA'S

nuts and dried fruits

Wishing you
Merry Christmas
&
Happy
New Year

LÀCRIMA

SINCE 1959

WE WISH YOU WONDERFUL HOLIDAYS AND A HAPPY NEW YEAR 2024!

